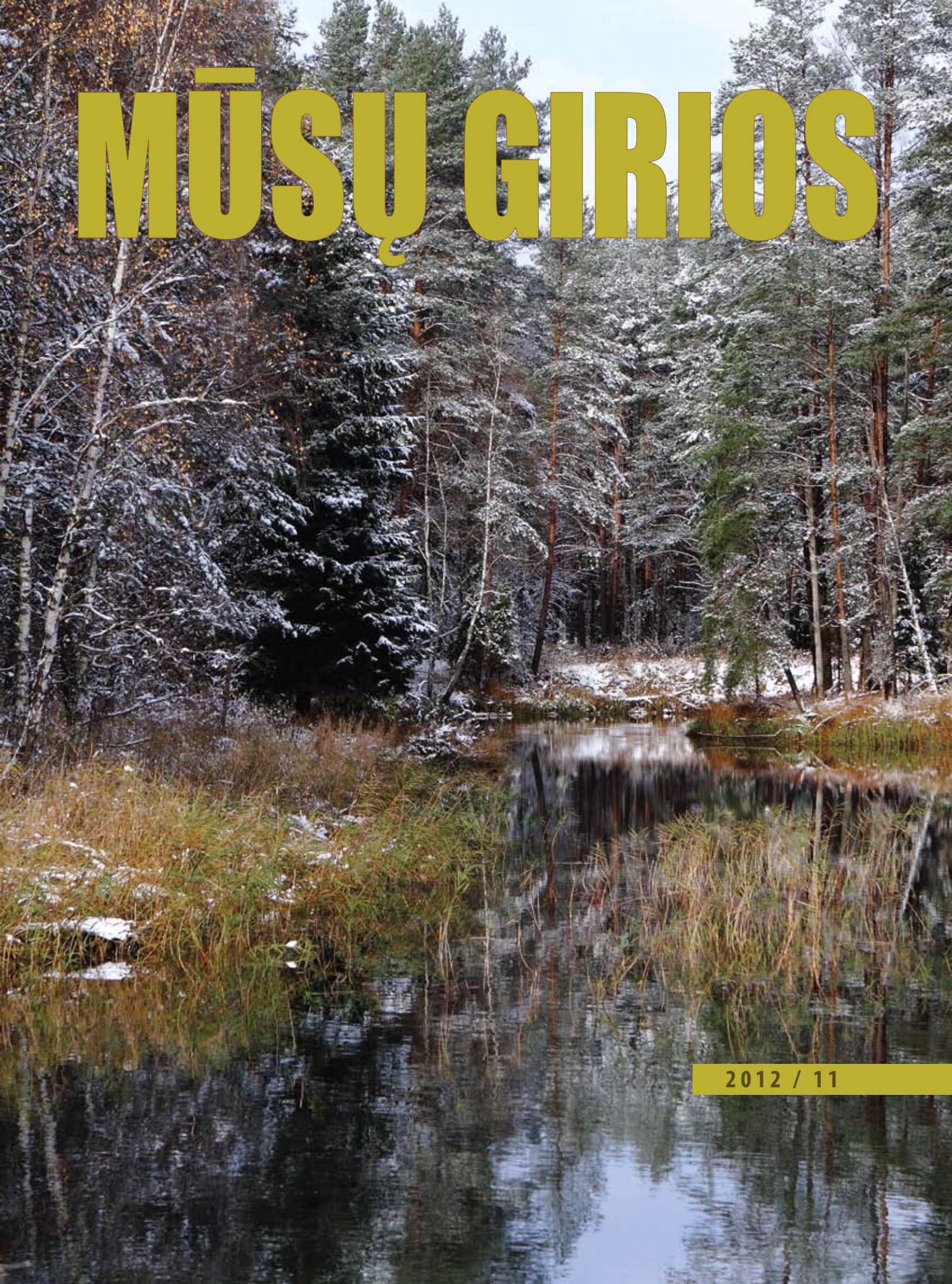

MŪSŲ GIRIOS

A photograph of a winter forest. In the foreground, a calm pond reflects the surrounding trees and sky. The water is dark, with clear reflections of the snow-laden branches. The shoreline is covered with dry, yellowish-brown grass and patches of snow. The background is a dense forest of tall evergreen trees, their branches heavily coated in white snow. Some bare, light-colored branches of deciduous trees are visible on the left side. The overall atmosphere is quiet and serene.

2012 / 11

Ar apskritai yra gerų pjūklų !?

Naudodamiesi STIHL motoriniu pjūklų nieko neatliksite pusėtinai: pjūklas tiesiog techniškai tobulas ir be galo galingas. Nesvarbu, ar esate profesionalas, atliekantis miško darbus, ar mėgėjas, besidarbuojantis sode, – rezultatas bus užtikrintas. Kad ir kokį darbą turėtumėte – nuo malkų paruošimo ir medžių pjovimo bei sodybos priežiūros iki gelbėjimo darbų – STIHL visada pasiūlys tinkamiausią pjūklą.

Oficiali firmos STIHL atstovė Lietuvoje – Mocevičiaus firma „Ginalas“,
Esperanto g. 26, Kazlų Rūda, tel. (8 343) 96 464, faks. (8 343) 95 383.

www.ginalas.lt

STIHL®

Nr. 1 pasaulyje

MŪSŲ GIRIOS

LIETUVOS MIŠKININKŲ SĄJUNGOS
ŽURNALAS

Leidžiamas nuo 1929 metų birželio
Indeksas 5057, su nuolaida – 5058
2012 m. lapkritis Nr. 11 (775)

ISSN 1392-6829

LEIDĖJAS

Viešojo įstaiga „Mūsų girios“
A. Juozapavičiaus g. 10a
09311 Vilnius

Tel. (5) 275 20 47

Faks. (5) 275 48 28

El. paštas: info@musu-girios.lt
www.musu-girios.lt

Įmonės kodas 125302897
PVM mokėtojo kodas LT 253028917
A/S LT887044060001501044
AB SEB bankas

REDAKcinė KOLEGIJA

Edmundas Bartkevičius (pirmininkas),

Raimondas Juzikis,

Andrius Kuliešis,

Romas Kupstaitis,

Vygantas Mierkis,

Remigijus Ozolinčius,

Edvardas Riepšas,

Benjamins Sakalauskas,

Albinas Tebėra,

Valdas Vaičiūnas

REDAKCIJA

Direktorius – vyr. redaktorius

Rimondas Vasiliauskas

tel. (5) 275 20 47,

mob. tel. (8–687) 10616;

el. paštas: rimondas.v@musu-girios.lt

Atsakingasis redaktorius

Vaclovas Trepėnaitis

tel./faks. (5) 275 48 28,

mob. tel. (8–687) 10614;

el. paštas: vaclovas.t@musu-girios.lt

Redaktorė – korespondentė

Jūratė Kušienė

tel./faks. (5) 275 48 28,

mob. tel. (8–687) 10609;

el. paštas: jurate.r@musu-girios.lt

Spausdino AB „Spauda“

Laisvės pr. 60, 05120 Vilnius

www.spauda.com

Tiražas 2050 egz.

Dizaino autorius: Algimantas Dapšys
Kaina 11 Lt, su nuolaida 7,50 Lt

„Mūsų Girios“ (Our Forests) magazine

Editor-in-chief R. Vasiliauskas

A. Juozapavičiaus 10a, Vilnius, Lithuania

Redakcijos ir autorių nuomonė

ne visada sutampa.

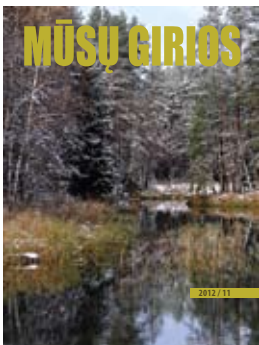
Už reklamos turinį redakcija neatsako.

„Mūsų giriose“ išspausdintus straipsnius

ar jų dalis perspausdinti galima tik gavus raštišką

redakcijos sutikimą ir su šaltinio nuoroda.

Redakcija pasilieka teisę redaguoti straipsnius.

Turinys

Kronika	2
Aktualijos	4
J. REČIŪNIENĖ – KUUSIENĖ. Miškininkai pagerbti LRS Aplinkos apsaugos komitete	4
B. SAKALAUSKAS, J. REČIŪNIENĖ – KUUSIENĖ. Gerai prižiūrimi miškai išgarsino Lietuvos vardą	5
Miškininkystė	8
Aptartos miško želdinių įveisime iškylusios problemos	8
J. GIRINAS. Hibridinę drebulę galima dauginti skiepijimu	12
Miško selekcijoje būtinas kelių kartų tyrėjų darbų tęstinumas	14
R. GABRILAVIČIUS. Prisimenant V. Ramanauską – taurų žmogų, iškilų mokslininką, pedagogą	16
J. LAUKINEITINĖ. Apie miško medelynus ir sėklininkystę Lenkijoje ir Olandijoje	18
Saugomos teritorijos	21
D. RAKAUSKAITĖ. Septyni keliai iš Varnių	21
Urėdijose	22
E. PETRAUSKAS. Medienos skiedrų tūrio nustatymas – mistika ar mokslu grįsti metodai?	22
R. RUTKAUSKAS. Mokomieji seminarai ir lauko dienos Kazlų Rūdos miškuose	26
R. MATEMAITIS. Įgyvendinat ažuolynų atkūrimo programą	28
R. VASILIAUSKAS. Žinomi gaminiai – naujai	28
Privatūs miškai	32
V. TREPĖNAITIS. Atkreiptas dėmesys į privačios miškininkystės plėtrą Baltijos šalyse	32
Medžioklė	36
J. GRIGALIŪNAS. Medžiotojų šventė Kaune	36
S. OBELEVIČIŪTĖ. Į Troškūnus – švęsti Hubertinių	38
Miškas ir visuomenė	40
Nauji leidiniai	41
Laisvą minutę	42
Išėję negrįžti	43
Datos	44

Spalio 28 d. – lapkričio 1 d. LAMMC filialo Miškų instituto vyresnysis mokslo darbuotojas dr. K. Armolaitis ir mokslo darbuotoja dr. J. Aleinikovienė dalyvavo **COST veiklos FP0803 „Dirvožemio anglies apytaka Europos miškuose“ valdymo komiteto susitikime**. Plenariniame posėdyje išklausyti pranešimai apie naujausius dirvožemio anglies apytakos miškuose vertinimo metodus, susipažinta su medžių šaknų ir mikorizacijos tyrimų rezultatais, gauta nauja informacija apie miško augalų maitinimo medžiagų apytakos modeliavimą. Dvi dienas vykusiose pranešimų sesijose analizuota miško biomasės ir organinės anglies dirvožemiuose pokyčiai. Renginio dalyviai vienos dienos išvykoje susipažino su miškininkavimo ypatybėmis Viduržemio jūros regione, informavo apie operatyvines priešgaisrines miškų apsaugos priemones. Be to, dalyvavo COST veiklos FP0803 darbinės grupės WG 4 Biocheminių ciklų modeliavimas darbe, pristatytas standartinis pranešimas „Soil organic carbon in different land use on Arenosols“ (autorai dr. K. Armolaitis, dr. J. Aleinikovienė, J. Lubyte, V. Žekaitė, P. Garbaravičius). Diskusijose informuota apie Miškų instituto tyrėjų galimybes įsitraukti ruošiant COST veiklos FP0803 darbinių grupių ataskaitas.

Lapkričio 7-8 d. Kopenhagoje (Danija) vyko projekto „NOLFOX – Šiaurės ir Baltijos šalių ilgalaikių miško eksperimentų internetinė duomenų bazė“ darbinis susitikimas. Iš LAMMC filialo Miškų instituto jame dalyvavo direktoriaus pavaduotojas mokslui dr. M. Aleinikovas. Susitikime aptarta situacija dėl ilgalaikių miškų tyrimų objektų partnerių šalyse, diskutuota apie duomenų bazės papildymą ir patikslinimą, numatytos tolimesnio projekto veiklos gairės. Antrą dieną susitikimo dalyviai apsilenkė buko, ąžuolo ir kitų medžių rūšių įvairios paskirties ilgalaikiuose miško tyrimų bareliuose. Kai kurie iš jų įsteigti 1924 m. ir 1936 m. ir iki šiol naudojami moksliniams tyrimams. Objektuose dalyviai dalinosi patirtimi apie medžių matavimą bei duomenų apdorojimą.

Lapkričio 7-8 d. YPEF komisijos posėdyje, vykusiam Vienoje (Austrija), patvirtintas 2013 m. veiklos planas bei tarptautinio konkurso nuostatai. Komisijos darbe dalyvavo atstovai iš 11 Europos šalių, pirmininkavo komisijos prezidentas Andrzej Kawalec (Len-

kija). Lietuvai šioje komisijoje atstovavo Generalinės miškų urėdijos Teisės ir personalo skyriaus vyriausioji specialistė E. Mankevičienė. Pirmasis tarptautinis YPEF konkursas 2011 m. vyko Lenkijoje, antrasis – šių metų rugsėjo pabaigoje Estijoje, trečiasis vyks 2013 m. Portugalijoje. Nuo 2013 m. vasario 1 d. bus paskelbta informacija YPEF šalims partnerėms apie pasirošimą 2013 m. nacionaliniams konkurso etapams.

Lapkričio 8 d. Vilniuje **vykusi 31-oji Baltijos Asamblėjos sesija** prasidėjo Baltijos valstybių bendradarbiavimui nusipelnusių asmenų apdovanojimais. Šiemet tarp apdovanotųjų – miškininkas, akademikas prof. habil. dr. **Leonardas Kairiūkštis**.

Lapkričio 8 d. Aplinkos ministerijoje vyko **Miškų ūkio konsultacinės tarybos posėdis**, kuriame dalyvavo Aplinkos ministerijos, mokslo įstaigų atstovai, valstybinių miškų miškininkai. Aptartos miško sodmenų su apribota šaknų sistema auginimo Lietuvoje perspektyvos, valstybinių miškų pagrindinių kirtimų normos 2014-2018 m. bei kiti klausimai. Prieita prie išvados, kad miškininkystės požiūriu reikėtų teigiamai vertinti sodmenų su apribota (uždara) šaknų sistema auginimo Lietuvoje perspektyvą, nes tai padėtų išspręsti miško atkūrimo problemas kai kuriose miško augavietėse. Svarstant valstybinių miškų pagrindinių kirtimų normos 2014-2018 m. klausimą, diskutuota dėl beržo ir juodalksnio medynų kirtimo amžiaus. Šių minkštųjų lapuočių perbrendimas didina medienos nuostolius.

Lapkričio 8-9 d. kartu su akademine asociacija „Consilia academica“ L. Kairiūkštis dalyvavo Rokiškio dvaro rūmuose ir Pandėlio gimnazijoje surengtoje konferencijoje „Kad Lietuva neišsivaikščiotų“.

Lapkričio 8-9 d. LAMMC filiale Miškų institute surengta tarptautinė mokslinė konferencija „**Globalūs pokyčiai: miško selekcija ir sėklininkystė**“, skirta žymaus šalies dendrologo, miško selekcijos pradininko, pedagogo, gamtos mokslų daktaro V. S. Ramanausko gimimo 90 metų sukakčiai pažymėti. Konferencijoje dalyvavo miško genetikai iš Lenkijos, Latvijos, Baltarusijos bei mūsų šalies miškininkai (plačiau – 14 p.).

Lapkričio 12-13 d. Kipre vyko neformalus **Europos Sąjungos miškų direktorių susitikimas**, kuriame dalyvavo Aplinkos ministerijos Miškų departamento direktorius V. Vaičiūnas ir šio departamento Miškų ūkio plėtros skyriaus vedėjas N. Kupstaitis. Susitikimo metu dalyvavusių ES šalių narių, taip pat Europos Komisijos ir kai kurių nevyriausybinų organizacijų atstovai aptarė šiuo metu Europos Sąjungos mastu aktualius miškų politikos klausimus, įskaitant ES naujosios miškų strategijos rengimą ir *Forest Europe* proceso teisiškai įpareigojančio susitarimo rengimą. Susitikimo šeiminkai supažindino su Kipro miškų tvarkymo specifika. 2013 m. antroje pusėje analogišką renginį ketinama organizuoti ir Lietuvoje, kai Europos Sąjungos Tarybai pirmininkaus mūsų šalis.

Lapkričio 13-14 d. Vilniuje, viešbutyje „Radisson Blu“ vyko **COST (Europos bendradarbiavimo mokslo ir technologijų srityje tarpvyriausybinių struktūrų) veiklos FP1103 FRAXBACK pirmasis susitikimas**, kuriame dalyvavo 102 atstovai iš 30-ies valstybių. Šios COST veiklos objektas – uosiai ir jų džiūvimą sukeliantis grybas *Chalara fraxinea* (lyt. *Hymenoscyphus pseudoalbidus*). Susitikime kiekviena valstybė pristatė pranešimą apie uosynų būklę savo šalyje, džiūties pradžią ir ligos plitimą, vykdomus mokslinius tyrimus, uosių išsaugojimo galimybes, genetiškai atsparių uosių atrinkimą ir dauginimą. Valstybinės miškų tarnybos Miško sanitarinės apsaugos skyriaus vyr. specialistė A. Gustienė kartu su kitais Lietuvos atstovais pateikė informaciją apie uosynų būklę Lietuvoje: medynų charakteristiką, sveikatingumą, vykdomus darbus ir mokslinius tyrimus. Antrasis susitikimas planuojamas Švedijoje 2013 m.

Lapkričio 15 d. į Kazlų Rūdos mokomąją miškų urėdiją iš „Girios aido“ perkelta **miškininkų fotografijų paroda „Pasaulio**

miškai Lietuvos miškininkų akimis", čia eksponuota nuo gegužės 15 d.

Lapkričio 16 d. VDU Kauno botanikos sode vyko mokslinė konferencija „**Dendrologija iš arti: mokslas, menas, buitis**“. Joje pranešimą „Miško medžių retų formų inventorizacija ir išsaugojimas“ skaitė Miškų instituto direktorius prof. R. Ozolinčius.

Lapkričio 16-17 d. Rygoje surengta tradicinė trijų Baltijos šalių miškininkų sąjungų 22-oji konferencija. Jos tema „**Privačių miškų plėtros perspektyvos**“. Išklausti pranešimai apie privačių miškų išteklius, jų naudojimą Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje, aptarta smulkių miško valdų problema, jų savininkų kooperavimosi, švietimo galimybės (plačiau – 32 p.).

Lapkričio 21 d. vyko kasmetinis Generalinės miškų urėdijos **pasitarimas prekybos apvaliaja mediena klausimais**. Apžvelgta prekybos mediena situacija 2012 m. ir prognozės 2013 m., diskutuota apie Prekybos apvaliaja mediena taisyklių pakeitimus ir Apvaliosios medienos elektroninę pardavimų sistemą (AMEPS) bei kitais klausimais.

Lapkričio 21 d. KMAI kolegijoje vykusiam **Lietuvos standartizacijos departamento Technikos komiteto LST TK 17 „Mediena“ narių atstovų susirinkime**, pirmininkaujant dr. A. Tebėrai, aptartas Lietuvos standarto Apvalioji lapuočių mediena – Kokybės klasifikavimas – uosiai, klevai, guobiniai projektas bei apvaliosios medienos klasifikavimo ir ženklinimo taisyklės, pjautinųjų rąstų kokybės klasifikavimo papildomi reikalavimai, LST TK 17 „Mediena“ 2011-2012 m. veiklos ataskaita ir perspektyvos.

Lapkričio 21 d. Europos Parlamente patvirtintas ES susitarimas su Rusija atpigino eglių ir pušų medienos importą iš Rusijos. Jam pritarė 599 europarlamentarai, nepritarė 11, o susilaikė 18. Rusija tiekia apie 60 proc. į ES importuojamos medienos. Nuo 2007 m. Rusijai pradėjus taikyti eksporto muitus statybinei medienai, šis importas sumažėjo 40 proc. (nuo 2,54 mlrd. eurų 2007 m. iki 1,51 mlrd. eurų 2011 m.). Tai neigiamai paveikė ES medienos perdirbimo pramonę, ypač celiuliozės ir popieriaus gamintojus. Tikimasi, kad nauja

kvotų sistema iki 2014-2015 m. sugrąžins ankstesnę rusiškos medienos importo lygį.

Lapkričio 23 d. Krekenavos regioniniame parke vyko seminaras „**Saugomų plėšriųjų paukščių perėjimo vietų apsaugos grėsmės ir perspektyvos Lietuvos miškuose mažojo erelio rėksnio pavyzdžiu**“, kurį surengė VŠĮ „Gamtosaugos projektų vystymo fondas“. Miškininkai ir regioninių parkų specialistai aptarė saugomų plėšriųjų miško paukščių lizdaviečių apsaugos problemas, miškų urėdijų ir saugomų teritorijų direktijų informavimo eigą apie projekto metu rastas lizdavietes, diskutuota apie mažojo erelio rėksnio apsaugai įsteigtų biosferos poligonų apsaugos režimo optimizavimo poreikį ir galimus būdus, pristatyti projekto metu surinkti duomenys apie mažųjų erelių rėksnių lizdavietes miškų biosferos poligonuose.

Lapkričio 27 d. Generalinėje miškų urėdijoje lankėsi koncerno „Latvijas Finieris“ generalinis direktorius U. Bikis, jo pavaduotojas I. Kovisars bei dukterinės įmonės UAB „Likmerė“ generalinis direktorius M. Kasmauskis. Dalykiniame susitikime su generaliniu miškų urėdu B. Sakalausku, jo pavaduotoju G. Visalga aptarta koncerno veikla bei perspektyvos Europoje, Azijoje ir Šiaurės Amerikoje, ekonominiai pokyčiai ES šalyse, diskutuota dėl žaliavos, pagamintos produkcijos ir kitų gamybinių resursų poreikio, jų kainų ateityje. Taip pat aptarti abipusiai aktualūs Prekybos mediena taisyklių, Apvaliosios medienos elektroninės pardavimų sistemos tobulinimo, ilgalaikių sutarčių sudarymo, kainų politikos ir kiti aktualūs klausimai. Koncerno „Latvijas Finieris“, UAB „Likmerė“ ir Generalinės miškų urėdijos susitikimai tapo gražia bendradarbiavimo tradicija.

Lapkričio 28 d. Prienų rajone, Vazgaikie myje surengtas **LMS išplėstinis valdybos posėdis, kuriame apdovanoti konkurso „Geriausieji ugdomuosius kirtimus atliekanti girininkija“ nugalėtojai**, paskatinti LMS padėkomis šį konkursą vykdę respublikinės komisijos nariai, aptartos ugdomųjų kirtimų vykdymo šalies miškuose, kitos aktualijos (plačiau – kitame numeryje).

***Iki lapkričio 30 d. teikti pasiūlymai dėl Plungės, Telšių, Zarasų rajonų ir Vilniaus miesto savivaldybės valstybinės reikšmės miškų plotų schemų tikslinimo.** Patikslintos šių savivaldybių miškų plotų schemas bus pateiktos derinti atsakingoms institucijoms iki 2013 m. gegužės 30 d.

*** Parengti Akmenės ir Mažeikių savivaldybės valstybinės reikšmės miškų plotų schemos pakeitimo projektai.** Akmenės rajono savivaldybėje šio projekto viešas svarstymas vyks gruodžio 13 d., Mažeikių rajono savivaldybėje – gruodžio 14 d.

*** Lapkritį Lietuvos bankas į apyvartą išleido mūsų gamtai – baliniam vėžiui skirtą 50 litų sidabrinę monetą.** Tai šeštoji kolekcinė moneta, kurioje vaizduojami į Lietuvos raudonąją knygą įrašyti augalai ar gyvūnai. Jie parenkami tarantis su Aplinkos ministerijos specialistais. Ši moneta pristatyta Kaune, Lietuvos zoologijos sode, kuris įgyvendina balinių vėžių veisimo projektą.

Vilniaus miškų urėdijai reikalingas medvežės operatorius.

Darbo patirtis būtina.

Susisiekite tel. 8 698 30427 arba el. paštu info@vilmu.lt

LRS Aplinkos apsaugos komitete pagerbti miškininkai

JŪRATĖ REČIŪNIENĖ – KUUSIENĖ

Lietuvos Respublikos Seimo Aplinkos apsaugos komitete lapkričio 7 d. vyko iškilmingas posėdis „Lietuva – geriausiai miškus tvarkanti 1995-2010 m. šalis pasaulyje“, pagerbti miškininkai, trumpai pasikeista nuomonėmis.

AAK pirmininkas Justinas Urbanavičius pristatė posėdyje dalyvaujančius Seimo vicepirmininką Česlovą Stankevičių, Aplinkos apsaugos bei kitų komitetų narius, atėjusius pagerbti miškininkus už aukštą jų darbo įvertinimą pasauliniu mastu ir taip išgarsinusius Lietuvos vardą. Iškilmingame posėdyje iš miškininkų dalyvavo generalinis miškų urėdas Benjamins Sakalauskas, jo pavaduotojai Gintaras Visalga ir Petras Kanapienis, Lietuvos miškininkų sąjungos prezidentas doc. Edmundas Bartkevičius, miškų urėdijų vadovai, girininkai, miško savininkų asociacijų atstovai, žurnalistai.

Tardamas sveikinimo žodį miškininkams J. Urbanavičius pristatė Jėlio universiteto (JAV) mokslininkų paskelbtą kasmetinį Aplinkos gerovės indeksą, kai įvertinus 132 valstybes paaiškėjo, kad pagal miškų išsaugojimo vertinimą mūsų šalis pripažinta pirma pasaulyje. Prane-

šime kalbėjusysis sakė: „Šis pasaulinis mokslininkų įvertinimas įrodo, kad Lietuvos valstybinių miškų sistema yra gera, kad žinyba dirba efektyviai, racionaliai ir konstruktyviai. Tik nuoseklaus valstybinių miškų sistemos reformavimo dėka išsaugotas ūkinės veiklos kompleksiskumas ir racionalus miško išteklių naudojimas“. Kartu jis pabrėžė, jog siekiant, kad valstybinių miškų sistema sėkmingai veiktų ir teiktų šaliai įvairiapusę naudą, reikalinga ilgalaikė strategija ir stabilumas. „Galima džiaugtis bei didžiuotis, kad einame tuo keliu, kad miškininkai – urėdijų vadovai, specialistai, girininkai – dirba jiems patikėtus darbus, suprasdami jų reikalingumą ir prasmę. Kaip ir visose srityse pasitaiko nesėkmių, klaidų, pažeidimų, tačiau viską stengiamasi operatyviai ištaisyti“, – sakė komiteto pirmininkas. Jis apgailestavo, jog miškininkams dėl formuojamos tendencingos, nieko bendro su tikrove neturinčios neigiamos nuomonės dažnai tenka dirbti įtemptomis sąlygomis, jog kalbos apie per didelį medienos eksportą yra nepagrįstos, nes Lietuva eksportuoja mažiausiai medienos iš visų Baltijos šalių. „Miškininkams vadovauja profesionalūs

lyderiai, miškų urėdijų miškininkai dirba, negailėdami jėgų nei laiko, todėl šiandien galime pasidžiaugti pasaulyje pripažintais gerais mūsų miškų rezultatais“, – sakė komiteto pirmininkas.

Už atsidavimą puoselėjant miškus dėkojo Seimo nariai Č. Stankevičius, S. Giedraitis, J. Šimėnas, A. Stancikienė, A. Burba. Seimo narys P. Saudargas mišką palygino su Lietuvos širdimi, kuri „išnešioja“ deguonį po visą kūną, o miškininkus – su „kraujo kūneliais“, kurie atlieka gyvybiškai svarbias funkcijas ir saugo „kūną“.

LMS prezidentas E. Bartkevičius pabrėžė, kaip svarbu, kad formuojama teisinga, valstybei naudinga miškų politika, kad Seimo nariai priima teisinius aktus, kurie sudaro prielaidas miškininkams produktyviai ir dorai dirbti. Taip pat prezidentas padėkojo visoms miškų politiką įgyvendinančioms grandims: nuo generalinio miškų urėdo iki eiglio.

Miškininkų vardu kalbėjęs generalinis miškų urėdas B. Sakalauskas padėkojo LR Seimo, ypač Aplinkos apsaugos komiteto nariams už išigilinimą į miškininkų reikalus, už palaikymą, sakė, jog su visų

LINOS SINDARAITĖS nuotrauka

kadencijų Seimų Aplinkos apsaugos komitetams, kaip ir su Aplinkos ministerija, darbas buvo ir yra konstruktyvus, dalykiškas, vyrauja abipusis supratimas.

Iškilmingo posėdžio metu apdovanoți:

LR Seimo Pirmininkės Irenos Degutienės Padėkos raštais:

Radviliškio miškų urėdijos urėdas Juozas Eismontas, Biržų miškų urėdijos Tamošiūnų girininkijos girininkas Rimantas Šarkanas, Šiaulių miškų urėdijos Lukšių girininkijos girininkas Rimantas Barzinskas ir LMSA valdybos pirmininko pirmasis pavaduotojas Kazimieras Šiaulytis;

LR Ministro Pirmininko Andriaus Kubiliaus Padėkos raštais:

Mažeikių miškų urėdijos Balėnų girininkijos girininkas Antanas Kadakauskis, Kazlų Rūdos mokomosios miškų urėdijos urėdo pavaduotojas Sigitas Albertas Česnavičius;

LRS Aplinkos apsaugos komiteto pirmininko Justino Urbanavičiaus Padėkos raštais:

LMS prezidentas Edmundas Bartkevičius, Aplinkos ministerijos Miškų departamento direktorius Valdas Vaičiūnas, generalinis miškų urėdas Benjaminas Sakalauskas, Joniškio miškų urėdijos urėdas Aleksas Abromavičius, Valkininkų miškų urėdijos urėdas Arvydas Strazdas;

Aplinkos ministro Gedimino Kazlausko Padėkos raštais:

Ankščių miškų urėdijos urėdas Sigitas Kinderis, Šiaulių miškų urėdijos urėdas Stasys Pališkis, Prienų miškų urėdijos Meškapielio girininkijos girininkas Valentinas Senavaitis ir Privačių miškų savininkų asociacijos tarybos narys Rytis Kuliešis;

Generalinės miškų urėdijos pasižymėjimo ženklų „Už nepriekaištingą tarnybą“ – Jonavos miškų urėdijos urėdas Vytautas Daukševičius ir Vilniaus miškų urėdijos Verkių girininkijos girininkas Valdas Liegus.

Posėdžio pabaigoje gražią ir prasmingą kalbą apie dabartinę mūsų šalies politinę situaciją bei profesinius miškininkų pasiekimus pasakė Aplinkos apsaugos komiteto narys J. Šimėnas, kurioje linkėjo miškininkams išlaikyti tokį aukštą jų darbo įvertinimą bei rasti bendrus sprendimus ir darnius ryšius su naujuoju LR Seimu. □

Geraį prižiūrimi miškai išgarsino Lietuvos vardą

Pagal miškų išsaugojimo vertinimą Jeilio (JAV) universiteto mokslininkai mūsų šalį su dar keliomis pripažino geriausia pasaulyje. Tačiau ne miškininkų visuomenėje teko girdėti tokį traktavimą, jog šis vertinimas yra už aplinkosaugą miškuose. Norėdami išsiaiškinti visas aplinkybes ir tai, kaip gavus tokį aukštą įvertinimą toliau dirba šalies valstybiniai miškininkai, ar pasikeitė kai kurių institucijų požiūris, kalbamės su generaliniu miškų urėdu BENJAMINU SAKALAIUSKU.

Kaip galėtumėte pakomentuoti, už ką iš tikrųjų įvertinta Lietuvos miškų būklė ir kaip atrodome, lyginant su kitomis šalimis.

Mokslininkams atliekant miškų išsaugojimo vertinimą, vadovautasi būtent trimis *miškininkavimo* kriterijais: medynų tūrio pokyčiais (vertinimo laikotarpis: 1995-2010 m.); miško kirtimais (vertinimo laikotarpis: 2000-2010 m.); miškingumo pokyčiais (vertinimo laikotarpis: 2000-2010 m.).

Įvairių sričių mokslininkai nuolat renka duomenis apie kiekvienos 132 pasaulio valstybių padėtį aplinkosaugos išsaugojimo srityje. Lietuvos artimiausi kaimynai užėmė šias vietas: Latvija ir Baltarusija – 32-oje vietoje, Lenkija – 42-oje, Rusija – 50-oje, Suomija – 53-ioje, Švedija – 64-oje, Estija – 75-oje.

Patikimais metodais, ne iš vieno šaltinio reguliariai gaunama informacija leidžia tvirtinti, jog Lietuvos ištekliai – plotai ir medienos tūriai – nuolatos didėja, kertama gerokai mažiau, nei priauga, iškirsti miškai laiku atkuriami, gerėja medynų amžiaus struktūra, jų stabilumas ir produktyvumas, biologine įvairove pranoksta daugelio kaimyninių šalių miškai.

Per pastarąjį dešimtmetį krašto miškingumas padidėjo nuo 30,9 proc. iki 33,2 proc., brandžių medynų tūris – nuo

JURATĖS REČIŪNĖNĖS – KUUSIENĖS nuotrauka

73,7 mln. iki 94,6 mln. m³. Valstybinių miškų plotas per dešimtmetį padidėjo 63 tūkst. ha, arba 6 proc., o medynų tūris – 25 mln. m³. Vidutinis medienos tūris viename hektare per pastaruosius 10 metų padidėjo 13 m³ ir šiuo metu siekia 237 m³ viename hektare, o bendras sukauptas medynų tūris visuose miškuose nuo 2001 m. padidėjo 38 mln. m³, taip pat bendras metinis medienos tūrio prieaugis padidėjo nuo 16,1 mln. m³ iki 16,6 mln. m³.

Lietuvoje visų rūšių kirtimais per metus iškertama 7 mln. m³ medienos, o kasmetinis prieaugis siekia 16 mln. m³, t.y. iškertama mažiau nei 50 proc. prieaugio! Miško naudojimas valstybiniuose ir privačiuose miškuose reglamentuotas pagal Aplinkos ministerijos parengtą tvarką. Miškų urėdijų miškuose visais kirtimais per 2011 m. iškirsta 3924 tūkst. m³, per 2010 m. – 3754 tūkst. m³ (2000 m. buvo iškirsta 4 mln. m³, t.y. 50 proc. prieaugio). Valstybiniuose miškuose nuo 2005 m. neplynų kirtimų plotas sudaro 22-27 proc. nuo viso pagrindinių miško kirtimų ploto. Tokia medienos ruošos apimtis atitinka darnaus miškų ūkio principus, kai iškertamos medienos kiekis neviršija jos

prieaugio, ir kartu ji sudaro prielaidas veiksmingai funkcionuoti šalies miškų ūkio sektoriui, patenkinti pramonės, energetikos sektoriaus ir kitų vartotojų medienos poreikius. Medienos prieaugio neviršijanti miško kirtimo apimtis bus išlaikoma ir ateityje. Tačiau kažkodėl šalyje bandoma formuoti nuomonę, kad miškininkai kerta per daug miškų.

Mokslininkų paskaičiavimais, per 10 metų valstybinių miškų vertė padidėjo 1 mlrd. litų vien kaupiant medienos tūrį, t. y. neiškertant viso medienos prieaugio ir sodinant naujus miškus.

Tiesioginis valstybės turto vertės didinimas yra ir miškų plotų plėtimas. 2001–2011 m. pasodinome beveik 12 tūkst. ha naujų miškų. Galėtume jų įveisti ir daugiau, tačiau laisvos valstybinės žemės mums perduodama mažai.

Daug investuojama į modernius medelynus. Daugiau nei 90 proc. visų miškų urėdijose išauginamų sodmenų skirta miškų atkūrimui ir naujų įveisimui valstybiniuose bei privačiuose miškuose.

O kalbant plačiau, suprantama, kad miškininkavimas visada remiasi ir yra nukreiptas į aplinkosaugą. Lietuvoje sertifikuoti visi valstybiniai miškai pagal patį griežčiausią sertifikavimą pasaulyje – FSC sertifikatą. Jo auditas liudija, kad Lietuvos valstybiniuose miškuose tvarkomasi itin gerai – pagal biologinės įvairovės išsaugojimo ir gausinimo reikalavimų principus.

Iš kitos pusės žiūrint, prieš kurį laiką buvo vienas „perlenktas aplinkosauginis“ bandymas pailginti medynų kirtimo amžių, bet tuomet sėkmingai prieš šį bandymą atsilaukėme.

Miškininkus, visus miškams neabejingus žmonės (o tokių Lietuvoje, tikimasi, yra dauguma) džiugina mūsų šalies miškų, visų miškininkų darbo įvertinimas pasauliniu mastu. Šis įvertinimas labai svarbus ir laiku.

Tačiau neabejoju, kad miškininkų pripažinimą suinteresuotos jėgos bandys sumenkinti... Ypač tos, kurioms naudingos savanaudiškos reformos, „Visuomių“ ir kitokių panašių darinių kūrimas. Rafinuota klasta ribų neturi.

Už pasiektus rezultatus miškininkai buvo pagerbti LR Seime, apdovanoti Padėkomis, o kokias miškų urėdijas ir

už ką Jūs asmeniškai galėtumėte paminėti, kaip daugiausiai prisidėjusias prie tokio pasaulinio įvertinimo?

Tai yra svarbus Lietuvos valstybės įvertinimas. Kaip tik šia proga ir nenorėčiau išskirti atskirų miškų urėdijų, nes didžioji miškų urėdų dalis, dauguma urėdijų miškininkų dirbo darniai ir atsakingai, palaikomi Lietuvos miškininkų sąjungos vadovybės, Girininkų bendrijos, Žaliųjų judėjimo ir, žinoma, LR Seimo, ypač Aplinkos apsaugos komiteto bei Aplinkos ministerijos.

Suprantama, kad šimtaprocentinio sutarimo niekada nebūna, bet svarbiausia yra galutinis rezultatas, priimti teisingi sprendimai ir kokybiškas jų įgyvendinimas. Gauti tokį puikų Jeilio universiteto mokslininkų įvertinimą, manau, galėjome tik visi kartu dirbdami viena kryptimi.

Vienas iš pavyzdžių – 2010-ųjų metų vėtros padarinių sutvarkymas, kai buvo išversta per 1 mln. m³ medienos, bet patvirtinta kirtimo norma nebuvo viršyta, nes mes taip suregulavome kirtimų apimtį, kad urėdijoms, kuriose nebuvo vėjavartų, tų metų kirtimo norma buvo sumažinta. Nors buvo ir šio tokio nepasitenkinimo, bet mes tada traktavome, kad Lietuvos miškai yra vienas vienetasis, simboliškai suskirstytas į miškų urėdijas.

Dėl miško naudojimo reglamentavimo privačiuose miškuose taip pat neturėtume girdėti aštrių priekaištų (nors girdime), nes būtent dėl to, kad yra tvarka, o ne „liberali“ betvarkė, visi šalies miškai ir buvo mokslininkų taip įvertinti.

Visus ir visada, ypač šiuo nelengvu Europai ir visam pasauliui ekonominiu metu, domina pinigai: kiek valstybė gauna iš savo turto (miškų)?

Šiuo klausimu tegul kalba skaičiai. O jie byloja, kad, palyginti su ankstesniaisiais metais, valstybiniai miškai veiklos ir pelno mokesčių šalies biudžetui sumoka 16 kartų daugiau (1995 m. – 7 mln. ir 2011 m. – 114 mln. Lt), o visų mokesčių santykis su gautomis pajamomis yra 42 proc. (didžiausias procentas Europoje). Lietuvos valstybinio miško sektoriaus generuojama nuosavo kapitalo grąža yra didžiausia: Lietuvoje – 16,3 proc., Lenkijoje – 10,4 proc.,

Suomijoje – 13,9 proc., Žemutinėje Saksonijoje – 10,5 proc. Aleksandro Stulginskio universiteto ir prof. akademiko A. Buračo vadovaujamos grupės mokslo tiriamųjų darbų medžiaga (2012 m.) patvirtino, kad generuojama turto grąža Lietuvoje – 8,4 proc. (plg. Švedijoje – 7,1 proc.).

Tačiau Ūkio ministerija vis ieško galimybių valstybinės miškų sistemos „reformoms“. Kuo, Jūsų nuomone, tai būtų galima paaiškinti?

Grįžtant šiek tiek į praeitį dar rugsėjo 12 d. Seimo Aplinkos apsaugos komiteto posėdyje įvyko pareiškimo „Dėl bandymo sugriauti Lietuvos valstybinių miškų sistemą“ svarstymas. Todėl į pasitarimą Ūkio ministerijoje buvo pakviesti šį pareiškimą pasirašiusieji asmenys plačiau susipažinti su Ūkio ministerijos vykdoma valstybės valdomų įmonių reforma. Kreipimosi autoriai pakartotinai akcentavo tendencingas Ūkio ministerijos bandymus „reorganizuoti“ valstybinę miškų sistemą. Buvo konstatuota, kad toks darinys kaip „Visuomis“ neegzistuoja nė vienoje valstybėje. Pabrėžta, kad Ūkio ministerija dažnai žvalgosi į Švedijos ir Latvijos neva gerai tvarkomą miškų ūkį, nors pasaulio šalių vertinimo skalėje Švedija yra 64-oje, Latvija – 32-oje vietoje. Be to, tarptautinio miškų tvarkymo sertifikato FSC sustabdymas Latvijos valstybiniam miškams – dėsningas miškininkavimo, orientuoto į vienadienį naudą, rezultatas. Kreipimosi autoriai išreiškė susirūpinimą, kad Ūkio ministerija proteguoja miškų įvertinimą apskaitoje, remdamasi Skandinavijos įmonių, kurios yra įsigijusios ir viešai deklaruoja planus įsigyti miškų Baltijos šalyse, Brazilijoje, Argentinoje ir kitur, pavyzdžiu. Be to, Ūkio ministerija siūlė visoms miškų urėdijoms nustatyti vienodą kapitalo kainą. Tačiau susitikimo metu pripažino, kad pirminiame projekte valstybinių miškų sektoriui siūlyta nustatyti 9,41 proc. siektina kapitalo kaina buvo per didelė, nes tai sudaro 52 proc. visų urėdijų pajamų. Dėl miškų urėdijų veiklos efektyvumo didinimo prieita prie nuomonės, kad ekonominės naudos siekimą privaloma subalansuoti su aplinkos kokybės išsaugojimu.

Ta pačia proga noriu informuoti, kad lapkričio pradžioje raštu „Dėl padėties valstybinių miškų ūkio sektoriuje“ kreipiausi į Valstybės saugumo departamentą, generalinį direktorių dėl neigiamo Lietuvos įvaizdžio, darančio žalą šalies interesams, formavimo ir viešinimo. Rašte rašoma, jog VĮ miškų urėdijos bei Generalinė miškų urėdija iš kai kurių struktūrų ar jas atstovaujančių asmenų sulaukia vien tik neigiamo įvertinimo. „Nei Lietuvos, nei JAV mokslininkų išvados neįtikino Ūkio ministerijos, kuri įsiklauso tik į pačios ministerijos pasamdytų Švedijos „ekspertų“ nuomonę, vienareikšmiškai tvirtinančią, kad Lietuvoje dirbama blogai bei pavyzdžiu nurodant savo šalį.“

Žinant, kad Švedijos pagrindinis interesas Lietuvos miškuose – juos supirkti bei tai, kad patys švedų aplinkosaugininkai labai prastai įvertino savo ūkininkavimo miškuose rezultatus (net siūlo atimti miškų sertifikatus), daugiau negu keista vadovautis tokių „ekspertų“ teiginiais.

Tačiau, lyg viso to dar būtų negana, Didžiosios Britanijos žurnalistams pranešama ir per laikraštį „The Economist“ paskelbtą publikaciją visam pasauliui paskleidžiama informacija, kad Lietuvos miškų sistemos ūkininkavimas yra blogas pavyzdys, nors tuometinio Lietuvos žemės ūkio universiteto mokslininkų paskelbta bei visuomenei prieinama ataskaita teigė priešingai.

Tai gi jeigu prakalbom apie kaltinimus, noriu paklausti, ar pagrįsti priekaištai valstybinėms miškininkams, kad nesudarė tinkamų sąlygų medienos plokščių ir faneros kompleksą prie Alytaus norėjusiai statyti Vakarų medienos grupei?

Šį kaltinimą išsakė UAB „Vakarų medienos grupės“ valdybos pirmininkas. O pageidautos sąlygos buvo tokios: ilgalaikis, garantuotas ir pigesnis negu kitiems pirkėjams 500 tūkst. m³ medienos iš valstybinių miškų tiekimas, pigesnė elektros energija, Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos garantija, mažesni negu kitiems rinkos dalyviams mokesčiai. Šiuos reikalavimus pavadinčiau „iškreiptos rinkos“ principu, kai savo produkciją UAB parduoda rinkos kainomis, o žaliavos iš valstybės reikalauja „socialistinėmis“ sąlygomis. Ir ne

mano vieno tokia nuomonė. Štai Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijos prezidentas Vytautas Stasiūnas sako, kad 500 tūkst. m³ medienos, kuri neskaidriomis sąlygomis neatiteko šiai UAB, pakanka aprūpinti pigesne šiluma Mažeikius, Tauragę, Uteną, Šilutę, Raseinius ar Varėną. Generalinė miškų urėdija buvo paprašiusi VMG, kaip tokiais atvejais įprasta, pateikti studiją, ar pakaks planuojamam fabrikui medienos Lietuvoje. Tačiau tokios studijos GMU nesulaukė, o išgirdo gandų, neva Lietuva eksportuoja milijonus kubinių metrų neapdirbtos medienos. Bet tiesa yra ta, kad iš valstybinių miškų į užsienį išvežama tik 350 tūkst. m³ padarinės (daugiausia popiermedžių) medienos, t.y. 300 proc. mažiau nei 1995 metais.

Dar viena tema – biokuro gamyba. Ir nors miškų urėdijos vykdo numatytas užduotis, kas gi šioje srityje yra taip blogai, jog girdisi nuomonių, kad šiluma tokia brangi esą dėl miškininkų kaltės? Ar šis klausimas būtų iš fantazijos srities ir jį net neverta atsakinėti?

Atsakysiu.

Energetikos sektorius visada bus po „padidinamuoju stiklu“. Gyventojų nepasitenkinimas verčia ieškoti „kaltų“.

Pernai miškų urėdijos gyventojams bei biokuro gamintojams pardavė 155 tūkst. m³ miško kirtimo atliekų. Vienas iš veiklos prioritetų 2012-2013 m. – biomasės iš atsinaujinančių energijos šaltinių gamybos didinimas. Jau šiemet bus pasiūlyta iki 250 tūkst. m³ kirtimo atliekų. (Detalesnę informaciją pateikiame scheme – J. K.).

Yra ketinimų įpareigoti valstybinius miškininkus steigti 9 regioninius padalinius biokuro žaliavai, juose miškininkai esą turėtų drožti „čipsus“. Logikos šiame siūlyme – jokios; juk miškų urėdijos prieš kokį dešimtmetį (vienos – anksčiau, kitos – vėliau) atsisakė medienos apdirbimo padalinių, kaip veiklos, nebūdingos miškų urėdijoms. Tokiu būdu galėtume pasiekti Suomijos pavyzdžiu ir statyti pamškesė vėjo jėgaines bei eksploatuoti naudingųjų iškasenų telkinius, esančius valstybiniuose miškuose. Raštą su tokiu siūlymu esame išsiuntę.

Tačiau grįžtant prie artimesnių reikalų dėl biokuro, pradėti reikia ne nuo padalinių steigimo, specializuotos technikos pirkimo, kad brangi nusipirkta technika nestovėtų be darbo, o būtų racionaliai panaudojama.

Pradėjo darbą naujai išrinktas LR Seimas, netrukus bus sudaryta Vyriausybė. Ar tikėtės tokio paties konstruktyvaus darbo, kaip ir su kadenciją baigusiu Seimu bei Aplinkos ministerija?

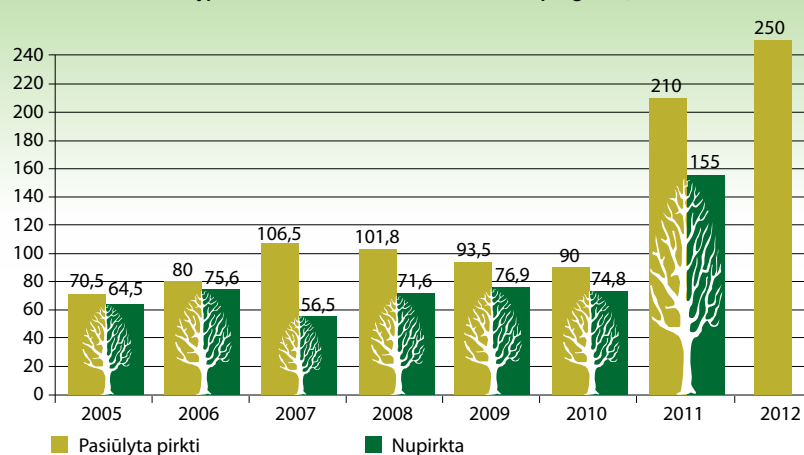
Tikiuosi ir su naujuoju Seimu, ir su būsima Vyriausybe, ir su Aplinkos ministerija dalykiško bendradarbiavimo, įsiklausymo į mūsų srities specifiką.

Dėkoju už atsakymus.

Interviu neišėjo šventinis, kokio norėjosi, bet tai nemenkina pasiektų gerų vertinimų pasauliniu mastu. O pokalbis toks, kokia yra miškininkų kasdienybė. Nenorėjau specialiai jos pagražinti.

JŪRATĖ REČIŪNIENĖ – KUUSIENĖ

Miško kirtimo atliekų pardavimas 2005–2011 m. ir 2012 m. prognozė, tūkst. m³

Aptartos miško želdinių įveisime iškilusios problemos

Mišriuose laukų želdiniuose pristigus liepaičių gali tekti sodinti berželius

Vilniuje spalio 12 d. surengtame išplėstiniame Miško genetinių išteklių, sėklininkystės ir miško atkūrimo ekspertų komisijos posėdyje aptartos aktualijos: Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų projekto pakeitimai, susiję su reikalavimais veisiant plantacinius (hibridinės drebulės) želdinius; tikslinės medžių rūšys įveisiant mišką; Miško želdinimo ir želimo projekto rengimo privačioje žemėje reikalavimų pakeitimai ir miško želdinių ir želinių vertinimo laiko nustatymas; miško dauginamosios medžiagos įvežimo iš kitų šalių galimybės ir problemos bei siūlomi Miško dauginamosios medžiagos nuostatų pakeitimai šiuo klausimu; vertės netekusių miško sėklinės bazės objektų (Veisiejų miškų urėdijoje – 2,8 ha paprastosios pušies sėklinio medyno ir Kupiškio miškų urėdijoje – 3,3 ha paprastosios eglės sėklinio medyno) išbraukimas iš Lietuvos miško sėklinės bazės sąvado.

Posėdyje, be komisijos narių, dalyvavo ir Nacionalinės mokėjimo agentūros vyr. specialistė A. Mikūtaitė – Januševičė, LMSA valdybos narys V. Čaikauskas, MSK „Aukštaitijos šilas“ direktorius S. Tirevičius, UAB „Euromediena“ direktorius M. Šilinkas. Pastarieji išsakė nerimą dėl stringančio ES paramos lėšų įsisavinimo 2007-2013 m., veisiant naujus miškus privačiose žemėse. Komisijos narys, Dubravos miškų urėdas K. Šakūnas informavo apie sodmenų su uždara šaknų sistema auginimą Dubravos EMM urėdijos šiltnamiuose.

Teisinė kolizija dėl hibridinės drebulės želdinių veisimo

Mokslininkai rekomenduoja grynus hibridinės drebulės želdinius veisti plantacijomis komerciniais tikslais energetikai ar medienos perdirbimui. Medienai auginti hibridinės drebulės mišrntinos su egle, drėgnesnėse augavietėse – su juodalksniu. Pagal 2007-2013 m. ES paramos priemones miškininkystei ir energetikai palankiose ūkininkauti vietovėse už hibridinių drebulių želdinių veisimą ėmus mokėti 7250,88 Lt/ha, o mažiau palankiose vietovėse – 8286,72 Lt/ha, šiais želdiniais pastaraisiais metais susidomėjo ir privačių žemių savininkai, ėmė juos veisti.

Tačiau praktinėje veikloje išsiskyrė šių želdinių propaguotojų, įveisėjų, miškininkų ir botanikų, aplinkosaugininkų, miškų

sertifikuotojų požiūris į hibridines drebulės. Miškų sertifikuotojai (UAB „NEPCon LT“), miško medžių genetikos sergėtojai ir aplinkosaugininkai laikosi nuostatos, kad hibridinės drebulės (kaip ne vietinės medžių rūšies) veisimas galimas tik ne miško žemėse, o atkurti jomis miško medynus yra netoleruotina, baiminan-tis neigiamo ekologinio poveikio miško aplinkai. Aplinkosaugininkai už šio reikalavimo nepaisymą želdinių įveisėjams graso administracinėmis baudomis. Tai girdėdami miško savininkai baiminasi, ar nebus baudžiami už iki 2013 m. įveistus „ne toje vietoje“ šiuos želdinius, ar neteks koreguoti parengtus projektus.

Žiūrint iš kitos pusės, ar yra moksliskai ir teisiškai pagrįstas hibridinės drebulės neigiamas poveikis miško aplinkai, medžių genetikai?

Miško savininkų kooperatyvo „Aukštaitijos šilas“ direktoriaus Sauliaus Tirevičiaus pastebėjimu, daugumoje Europos šalių hibridinės drebulės sodinamos ir miško žemėse, jų želdiniai apskaitomi mišku. Nukirtus medyną, kirtimvietė laikoma miško žeme.

Plantaciniai želdiniai daugumoje Europos šalių pagal naudojimo apyvartos trukmę skirstomi į 3 kategorijas (rotacija iki 5 metų, 5-15 metų ir per 15 metų). Iki 5 metų šie želdiniai laikomi trumpos apyvartos (žemės ūkio verslu). Auginant vyresnius želdinius, keičiasi žemės paskirtis.

LR Miškų įstatyme nėra aiškiai apibrėžta plantacinių želdinių sąvoka. Todėl praktinėje veikloje šie želdiniai įvairiai traktuojami, ypač jei jų įveisimas susijęs su ES paramos išmokomis.

Lietuvoje pagal ES teikiamą 2007-2013 m. paramą 5-15 metų trukmės plantaciniai želdiniai (tarp jų – ir hibridinės drebulės) pateko į miškų įveisimo programą. Pagal Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų reikalavimus, hibridinė drebulė gali būti sodinama tik toje žemėje, kurioje miškas neaugo. Pagal Miško įveisimo ne miško žemėje taisyklės, ši žemė jau po 1 metų įregistruojama Miškų kadastrė kaip miško žemė. Miško kirtimo taisyklėse nurodyta, kad plantacinių želdinių kirtimo amžius neribojamas.

UAB „NEPCon LT“ direktorius Justinas Janulaitis rašte Generalinei miškų urėdijai teigia, kad hibridinės drebulės želdiniai priskirtini labai trumpos ir vidutiniškai trumpos apyvartos plantaciniams želdiniams. Kai kurie Miškų instituto mokslininkai taip pat baiminasi dėl galimo neigiamo plantacinės miškininkystės poveikio ekosistemai, didėjančios miškų komercializacijos. Kuo vadovautis šių želdinių projektuotojui, augintojui ir kontrolieriui?

Dėl susidariusios teisinės kolizijos, kai minėti teisės aktai skirtingai interpretuoja hibridinės drebulės auginimo galimybes, nutarta kreiptis į Aplinkos ministeriją (dėl plantacinių želdinių sąvokos aiškaus reglamentavimo) ir į Žemės ūkio ministeriją (dėl tvarkos už išmokų dėl hibridinių drebulių įveisimo reglamentavimo, priėmus nuostatas dėl jų sodinimo plantaciniuose želdiniuose).

Komisijos narė Zita Bitvinskaitė pristatė siūlomus Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų projekto pakeitimus, susijusius su reikalavimais veisiant plantacinius

hibridinės drebulės želdinius bei tikslinėmis medžių rūšimis įveisiant mišką.

Pasisakymuose diskutuota dėl Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų 11 priedo „Minimalus klonų kiekis, veisiant vegetatyviškai padaugintų medžių rūšių plantacinius želdinius“ pakeitimo. Kalbėjusiųjų teigimu, Latvijoje auginama net 28 klonų hibridinės drebulės sodmenys. Kuris jų klonas labiau tinkamas mūsų žemėms, klimatui, žino tik vienas kitas pirkėjas iš Lietuvos. Dažniausiai sodinuko pasirinkimą lemia jo kaina bei pasiūla. Kai kurie pirkėjai pasiekia ir Estijos medelynus. Dubravos EMMU miškų urėdo Kęstučio Šakūno manymu, negalima pirkti bet ką ir už ES lėšas vesti neperspektyvius hibridinių drebulių želdinius. Į tai žemių savininkai turėtų žiūrėti atsakingiau.

Prieita prie bendros nuomonės, kad hibridinė drebulė gali būti sodinama tik tuose plotuose, kuriuose prieš tai miškas neaugo, išskyrus atvejus, kai jie sodinami moksliniams tyrimams atlikti. Jos projektuojamuose želdiniuose, kurių plotas 1-2 ha, minimalus klonų kiekis turėtų būti 2, o didesniuose nei 2 ha – 3 klonai. Vieno klono dalis, esant minimaliam klonų kiekiui, turėtų būti ne mažesnė nei 20 proc.

Pasiūlyta įteisinti ąžuolų želdinius Nc augavietėje

Pastaraisiais metais miškininkų aplinkoje nemažai kalbėta: ar verta Nc augavietėje vesti paprastą ąžuolą, ar užaugs jis našiu miško medžiu? Nuomonių būta įvairių. Vieni teigė, kad mažiau derlingoje, ypač laukų augavietėje lepus medis augs lėčiau, skurdžiau, apkerpės, kiti buvo optimistiš-

kesni – patarė mišrinti želdiniuose ąžuolą su kitomis medžių rūšimis. Treti sakė, kad būtina ištirti ir dirvožemio podirvio sluoksnį. Aptarus dar kartą visus niuansus, komisijos nariai nusprendė siūlyti Nc augavietėje prie tikslinių medžių rūšių priskirti ir paprastą ąžuolą, įvertinus dvinariuose dirvožemiuose su podirviu jo gylį.

Nemažai diskutuota ir dėl hibridinės drebulės veisimo šioje augavietėje, kuriai reikia ne tik derlingo dirvožemio, bet ir pakankamos drėgmės. Įvertinus šio medžio augimo sodimvietėse praktinius pastebėjimus, nepritarta siūlymui Nc augavietėje prie tikslinių medžių rūšių priskirti hibridinę drebulę. Taip pat apribotas ir baltalksnių plitimas – kaip tikslinę medžių rūšį siūloma toleruoti tik savaiminius baltalksnius. Pritarta pakeitimui vietoje bendro tikslinių medžių rūšių tankio 1 ha (tūkst. vnt.) nurodyti projektuotų medžių ir krūmų rūšių tankį pagal rūšis.

Kas turi priimti atsakomybę už Miško želdinimo ir žėlimo projekto rengimą privačioje žemėje?

LMSA atstovai Saulius Tirevičius ir Mindaugas Šilaininkas atkreipė komisijos narių dėmesį į Miško želdinimo ir žėlimo projektų rengimą ir įgyvendinimą privačioje žemėje, ypač, kai už želdinių įveisimą mokamos ES paramos išmokos. Dėl šių projektų privačioje žemėje formos ir rengimo reikalavimų pastabas išsakė komisijos nariai K. Šakūnas, G. Tamošiūnas, R. Kapušinskas, J. Laukineitienė bei minėti LMSA atstovai S. Tirevičius,

Stipresni vėjai verčia žemėn jaunos hibridinės drebulės medelius

„Mūsų girių“ archyvo nuotraukos

Iškirtus hibridines drebulės miške, jos atželia tankiais sąžalynais

M. Šilininkas. Siekiant padidinti atsakomybę už projektų rengimą, nuspręsta įrašyti Nuostatuose nuorodą, kad už želdavietės ar želvietės aprašyme nurodytų sklype augaviečių ir podirvio nustatymo teisingumą atsako Miško želdinimo ir želimo projekto rengėjas. Jeigu veisiami želdiniai yra plantaciniai, būtina nurodyti rotacijos trukmę. Projektuotojams reikėtų prisiimti atsakomybę ir už sunkiai įgyvendinamus, praktika nepagrįstus želdinių veisimo technologinius modelius. Miškų urėdijose taip pat į tai turėtų būti žiūrima atsakingiau – netvirtinami atnešti „paskutinės valandos“ projektai, ypač žiemą, kai negalima patikrinti natūroje augavietės, dirvožemio. Juolab, kad kasti laukuose dirvožemio profilį niekas nenori, teigiant, kad tai „juodas“ darbas, didėja projekto rengimo sąnaudos. LMSA atstovas S. Tirevičius taip pat iškėlė klausimą, kaip elgtis projektuotojui, kai veisiamo miško plote yra bendrų su kaimynais drenažo sistemų, kaip parengti želdomo sklypo brėžinius.

Diskutuota ir dėl miško želdinių ir želinių kokybės vertinimo rudenį, septintaisiais arba aštuntaisiais jų augimo metais. Išsamiai šiuo klausimu pasisakė komisijos narys, Rokiškio miškų urėdas Rimantas Kapušinskas. Daugumos komisijos narių nuomone, miško želdinių ir želinių kokybę reikėtų vertinti septintaisiais augimo metais.

Kai kurių sodmenų stygius stabdo želdinių įveisimą ir ES paramos gavimą

Nacionalinės mokėjimo agentūros duomenimis, įgyvendinant Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 m. programos priemones „Pirmas ne žemės ūkio paskirties ir apleistos žemės ūkio paskirties žemės

apželdinimas mišku“ ir „Pirmas žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku“, pagal pateiktas paraiškas 2011 m. stigo 96,22 tūkst. vnt. ąžuolo ir 2210 vnt. mažosios liepos sodinukų, 2012 m. trūksta jau 1,857 mln. vnt. ąžuolo ir 613,46 tūkst. vnt. mažosios liepos sodmenų.

Komisijoje pažymėta, kad miškų urėdijų medelynai papildomai tinkamų sodinimui ąžuolo sodmenų geriausiu atveju galėtų išauginti 2013 m. rudenį. Deficitas pastaruoju metu medelynuose yra ir liepaitės.

Ką daryti projekto pateikėjui ir Nacionalinei mokėjimų agentūrai? Miškininkai siūlė projektuotuose mišriuose želdiniuose liepos sodmenis keisti beržais. Bet tai vienu brūkštelėjimu iki žiemos nepadarys: reikia koreguoti projektą, pertvirtinti paraiškas NMA, iki 30 proc. gali sumažėti ES išmokos. Ar sutiks su tuo paraiškos teikėjas? Be to, S. Tirevičiaus pastebėjimu, kai kurių projektų įgyvendinimui jau nupirkti kiti reikalingi sodmenys; vėlgi – ar sutiks juos dar metus auginti medelynai: kai kurie sodinukai gali peraugti, pabrangti.

Išėitis – įsivežti trūkstamą sodmenų kiekį iš Lenkijos ir Latvijos. Bet tam reikia gauti Valstybinės miškų tarnybos leidimą. Miško genetikai būgštauja, kad įsivežti ąžuolo sodmenis iš Lenkijos yra rizikinga: ten nemažai auginama bekočio ąžuolo sodinukų, kurie ateityje čia gali kryžmintis su paprastuoju ąžuolu. Darama prielaida, kad tolimoje ateityje nukentės mūsų ąžuolijos genofondas. Pagal galiojančius miško sodmenų kilmių rajonavimo regionus ne visur iš Lenkijos galima įvežti miškų želdinimui ir juodalksnius, mažalapės liepas.

Po nemažų diskusijų pritarta Valskybinės miškų tarnybos siūlomai alternatyvai keisti Nuostatų 25.3 punktą nauja redakcija – „miško dauginamąją medžiagą, gavus Tarnybos leidimą, leidžiama įvežti ir naudoti tuose šalies kilmės rajonuose, kurie ribojasi su į šalį įvežamos miško dauginamosios medžiagos kilmės rajonu, arba vadovaujantis moksliniais ar selekciniais tyrimais, įrodomas jos augimo efektas Lietuvoje.“

Komisija nusprendė siūlyti Žemės ūkio ministerijai pakeisti Lietuvos kaimo plėtros programos priemonių, susijusių su miškų želdinimu, įgyvendinimo taisykles, kad skiriant ES paramą pirmenybė būtų teikiama tik veisiant želdinius vietinio arba gretimo kilmės rajono miško dauginamąją medžiagą. Aplinkos ministerijai siūloma šių metų rudenį ir 2013 m. pavasarį leisti įvežti ir naudoti mažalapės liepos sodmenis iš Lenkijos šiaurinių miško sėklinių rajonų į visus Lietuvos rajonus. Aplinkos ministerija turėtų kreiptis į Žemės ūkio ministeriją ir Nacionalinę mokėjimų agentūrą, kad būtų patikslintas Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 m. programos priemonių „Pirmas ne žemės ūkio paskirties ir apleistos žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku“ įgyvendinimo taisyklių 46 punktas ir „Pirmas žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku“ įgyvendinimo taisyklių 49 punktas, leidžiant pratęsti miško įveisimo laikotarpį, jei nėra galimybių apsirūpinti reikiamais miško sodmenimis. Taip pat pasiūlyta kreiptis į Nacionalinę mokėjimų agentūrą dėl duomenų apie projektus, kuriuose suprojektuoti grynai liepynai, pateikimo (projektuose keisti mažalapės liepos sodmenis kitomis medžių rūšimis).

MG inf.

A. Klovo įmonė – oficiali firmos „OREGON“ atstovė Lietuvoje
palankiausiomis kainomis siūlo pirkti

kreipiančiąsias juostas * pjaunančiąsias grandines * vedančias žvaigždutes medkirtėms

Tel. (8 45) 575700 * Faks. (8 45) 575702 * El. paštas: klovas2@takas.lt

SHIFT_

„NISSAN X-TRAIL“

Norite nuvykti ten, kur lankėsi vos keletas? Tam reikės ištvermės, įgūdžių, o svarbiausia – drąsos. „Nissan X-Trail Platinum“ sukurtas tiems, kurie priima iššūkius su šypsena.

Ar Jūs vienas iš jų?

„NISSAN X-TRAIL PLATINUM“

PRABANGI KOMPLEKTACIJA UŽ GERĄ KAINĄ

M/T - 89 990 Lt

A/T - 94 490 Lt

TAVO LAIMĖJIMAS 20 100 Lt

- Ekonomiškas 2,0 I 150 AG dyzelinis variklis • „All Mode 4x4-i“ su įkalnės/nuokalnės įveikimo sistema • Navigacijos sistema „Nissan Connect“
- Aplinkinio vaizdo sistema su 4 kameromis • Panoraminis stoglangis
- 18 colių lengvojo lydinio ratlankiai • Specialaus dizaino paketas „Platinum“

UŽSISAKYKITE BANDOMĄJĮ VAŽIAVIMĄ ŠIANDIEN!

UAB „Fakto“ autocentras

Laisvės pr. 1, Vilnius LT-03150
tel. +370 52 35 71 45

UAB „Kelias“

Pramonės g. 24G, Šiauliai LT-78151
tel. +370 41 50 23 47

UAB „Raitas“

Kareivių g. 6, Vilnius LT-09117
tel. +370 52 70 03 89

UAB „Tehrūna“

Bangų g. 25, Klaipėda LT-91250
tel. +370 46 31 03 10

UAB „Ivuana“

Europos pr. 50, Kaunas LT-46366
tel. +370 37 39 10 06

NISSAN SAVININKE

Prisijunkite ir laimėkite 12 000 Lt!

YOU+ NISSAN
nissan.lt/you+

www.nissan.lt

Pasiūlymas galioja iki 2012 12 31. Nuotraukos yra tik iliustracinio pobūdžio. NISSAN 4x4 X-TRAIL vidutinės degalų sąnaudos 6,4–7,1 l/100 km, CO₂ emisija 168–188 g/km.

Hibridinę drebulę galima dauginti skiepijimu

JUOZAS GIRINAS
Kėdainių miškų urėdijos urėdas

Greitai augančios hibridinės drebulės želdinių įveisimą buvusioje žemės ūkio paskirties žemėje finansuoja Europos Sąjunga. Todėl šiuo metu susidomėjimas yra gana didelis. Valstybinės miškų tarnybos duomenimis, Lietuvoje yra atrinkti 33 rinktiniai hibridinės drebulės medžiai. Greitai augančių hibridinių drebulių šalies miškuose ieškoma ir toliau. Bėda tik, kad trūksta sparčiai augančių vietinių hibridinės drebulės klonų sodinamosios medžiagos.

Norint, kad atrinktųjų medžių spartaus augimo savybės būtų plačiau panaudotos praktinėje miškininkystėje, šiuos medžius būtina padauginti vegetatyviškai (klonuoti). Plačiau taikomi šie vegetatyvinio dauginimo būdai: dauginimas šakninėmis atžalomis, šaknų atkarpomis (gyvasaknėmis) ir mikrovegetatyviniu būdu (*in vitro*). Kiekvienas dauginimo būdas turi teigiamų ir neigiamų savybių. Pirmieji du palyginus nėra spartūs. O mikrovegetatyvinis dauginimo būdas leidžia labai greitai padauginti norimus augalus ir dideliais kiekiais, bet pats būdas yra sudėtingas, reikalauja specialios įrangos ir labai aukštos kvalifikacijos darbuotojų. Be to, kiekvienam klonui reikia rasti „receptą“, pagal kurį tą kloną būtų galima sėkmingai dauginti. Dėl to didėja tokių sodmenų savikaina. Drebulės dauginimas sumedėjusių ar žalių ūglių išaknydinimo būdu nepraktikuojamas, nes įsišaknija menka augūnų dalis.

Kilo mintis, ar nebūtų galima drebulę (ir hibridinę) dauginti paprasčiausiai skiepijant į tos pačios šeimos, bet kitos genties augalus, kurių sumedėję ūgliai lengvai įsišaknija.

Populus augalų genčiai (jai priklauso drebulė) Lietuvoje artimiausia *Salix* gentis, kurios daugelio rūšių sumedėję ūgliai lengvai išleidžia šaknis. Sėkmės atveju turėtume augalą, kurio poskiepis lengvai įsišaknytų dirvoje, o įskiepiu galėtų būti bet kuri drebulė. Šio būdo pranašumas dar ir tai, kad dviejų skirtingų genčių ūglių sujungimą į vieną galima atlikti ir

AUTORIAUS NUOTRAUKOS

Hibridinės drebulės klonas 51 DF 1001 4 metų bandomieji želdiniai

žimos metu patalpoje rankiniu ar mašininiu skiepijimu; medelyne žiemą atsi-rastų žmonėms naujų darbų.

Praėjusių metų ankstyvą pavasarį pabandėme hibridines drebulės skiepyti į įvairiausių gluosnių ir karklų nukirptų sumedėjusių ūglių gabaliukus. Išbandymui panaudojome *Salix* genties 18-os skirtingų rūšių poskiepius. Suskiepyti augalai pasodinti į žemių substratu užpildy-

tas augalų dauginimui skirtas kasetes, kurios vėliau buvo laikomos dirbtinio rūko sąlygomis. Ant kai kurių rūšių *Salix* genties poskiepių hibridinių drebulių klonai labai gerai prigijo. Susprogus ir šiek tiek paaugus skiepams, iš šildomo šiltnamio jie perkelti į lauko šiltnamį ir persodinti į 12 litrų talpos plastmasinius puodus. Per metus skiepai pasiekė 2 m ir didesnę aukštį ir 10 cm aukštyje nuo skiepijimo vietos 1-1,5 cm ūglio storį.

Vėlesniais bandymais norėjome patikrinti, ar negalima „perkelti“ drebulės ant savo šaknų, kad ateityje nukirtus medyną antroji sparčiai augančių hibridinių drebulių karta galėtų formuotis iš šakninių atžalų. Tam dalis drebulės šiame ūglio buvo užpildyta žemių substratu. Rudenį pastebėjome, kad apkauptos drebulaitės išleido pridėtines šaknis, o po metų jų šaknų sistemą matote nuotraukoje.

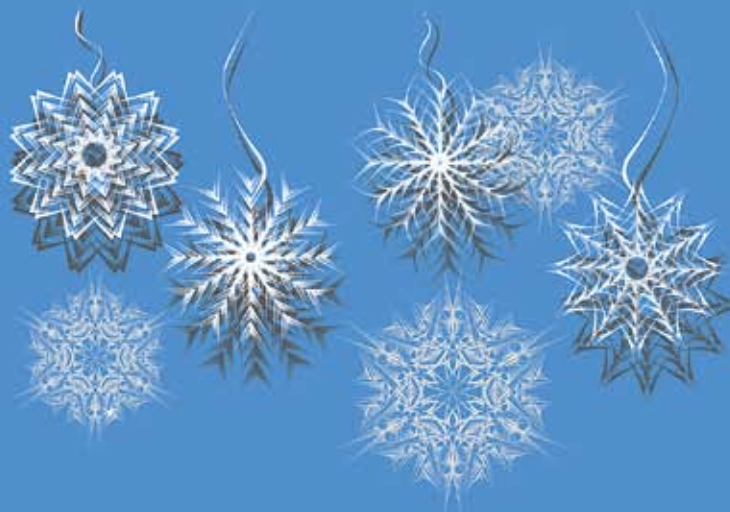
Skiepijimų ir jau augančių prigijusių drebulaičių bandymai pakartoti ir šiais metais. Gauti panašūs teigiami rezultatai.

Šis drebulės dauginimo būdas atveria galimybes masiškai dauginti vertingus drebulės klonus žymiai paprastesniu, negu *in vitro* būdu. Be to, tokius drebulės sodinukus galima želdomuose plotuose sodinti gerokai giliau į dirvą ir taip užtikrinti jų geresnę prigijimą bei spartesnę augimą pirmaisiais po pasodinimo metais. □

Hibridinės drebulės klonas 51 DF 1002, įskiepyto į gluosnį, šaknų sistema antrais augimo metais

Linksmų šv. Kalėdų,
derlingų Naujųjų metų!

HANDELSONDERNEMING
SCHRAUWEN B.V.

TECHNOLOGIJOS RYTOJUI...

Gamintojų atstovas Lietuvoje
S. Vidėikos įmonė „Santera“

Tel.: 8 618 02000
El. p. mtt@miskams.lt

www.miskams.lt

Ośrodek Techniki Leśnej
w Jarembie

MEDELŲNŲ TECHNIKA

Miško selekcijoje būtinas kelių kartų tyrėjų darbų tęstinumas

Žymiam šalies dendrologui, miško selekcijos pradininkui, pedagogui, gamtos mokslų daktarui Vytautui Stasiui Ramanauskui lapkričio 8 d. būtų sukakę 90 metų. Deja, šio jubiliejaus jis nesulaukė. Prisiminti 1997 m. Anapilin išėjusį mokslininką, iškilų žmogų bei jo indėlį vystant Lietuvoje miško selekcijos ir genetikos mokslą, o kartu aptarti praktinę sėklininkystę, nūdienos aktualijas Girionyse, LAMMC filiale Miškų institute lapkričio 8-9 d. surengta mokslinė konferencija „Globalūs pokyčiai: miško selekcija ir sėklininkystė“. Joje buvęs dr. V. Ramanausko mokinys doc. dr. Rimvydas Gabrilavičius pristatė Lietuvos miškininkų sąjungos lėšomis išleistą knygą „Vytautas Ramanauskas – selekcininkas, dendrologas, pedagogas“.

Kartu su konferencijoje dalyvavusiais mokslininkais iš Lenkijos, Latvijos, Baltarusijos aptarti pasiekimai miško selekcijos ir genetikos moksle, sėklininkystėje bei naujovių pritaikymo praktinėje miškininkystėje galimybės, pasidalinta sukaupta patirtimi, sprendžiant su klimato kaita susijusias miškų genofondo, miško selekcijos ir sėklininkystės problemas.

Lenkijos miškų tyrimo instituto atstovas Janas Kovalčikas (Kowalczyk) pristatė Lenkijos miškuose sukaupytą genetinių ir žaliavinių resursų kaitą per pastaruosius 50 metų ir šiems pokyčiams įtakos turėjusius miško selekcijos pasiekimus: miško selekcijos dėka nuo 1967 m. medienos tūris šalies miškuose padidėjo nuo 150 m³/ha iki 264 m³/ha. Pernai patvirtinta Lenkijos miško genetinių išteklių išsaugojimo ir selekcijos plėtos programa 2011-2035 m., kurioje ypač didelis dėmesys skiriamas selekciniais tyrimams ne tik miškų produktyvumui, bet ir įvairių vietinių medžių rūšių genotipų adaptyvumui didinti besikeičiančių klimato sąlygų kontekste.

Baltarusijos NMA Gomelio miškų instituto direktorius Aleksandras Kovalevičius (A. I. Kovalevič), apžvelgęs Baltarusijos miškų resursus (šalies miškingumas – 39 proc., ūkiniai miškai – 48 proc., visi miškai sertifikuoti, dauguma miškų – pusamžiai medynai), pažymėjo, jog tebėra problematiškas Černobylio avarijos zonos miškų naudojimas (mediena užteršta radioaktyviomis dalelėmis) ir sanitarinės būklės palaikymas, ypač dėl eglynams daromos žievėgraužių tipografų žalos. Todėl daug dirbama miško apsaugos srityje: kuriami miško medžių apsaugos preparatai, bendradarbiaujama su tarptautinėmis organizacijomis. Šalies miško selekcijos ir genetikos sričiai didelį postūmį turėjo Pasaulio banko 1 mln. JAV dolerių „injekcija“: sukurtas Augalų genų bankas, kuriame saugoma 20 tūkst. augalų pavyzdžių, atliekama visų genofondo objektų genetinė inventurizacija (monitoringas). Ateities miškų vizija – 50 proc. savaime atsikūrusių ir 50 proc. dirbtinai atkurtų miškų, iš kurių – 25 proc. bus atkurti selektine miško dauginamąja medžiaga. Medžių rūšių kilmės rajonai patikslinti, atlikus jų DNR identifikaciją (pas mus

nustatomi pagal pasiekusių brandą medynų augančių optimaliose augavietėse taksacinius rodiklius bei ilgamečius klimatinčius rodiklius, ypač klimato kontinentalumą).

Gomelio miškų instituto laboratorijos vedėjas Vladimiras Padutovas (V. E. Padutov) informavo apie Baltarusijos miškuose atliktą paprastojo ąžuolo monitoringą, kuris vykdytas pagal 50 km x 50 km tinklėlį vidutinio ir brandaus amžiaus ąžuolynuose, naudojant DNR testus. Išskirta 17 paprastojo ąžuolo genotipų, iš kurių 5 – dažni, 12 – reti. Panaudojus monitoringo rezultatus, išskirti 4 paprastojo ąžuolo kilmės rajonai, kurių ribos pakoreguotos pagal miškų ūkių ribas. Kai kurie paprastojo ąžuolo genotipai atkeliavo net iš Karpatų, tačiau vėliau lokalizavosi centrinėje šalies dalyje.

Latvijos miškų instituto „Silava“ atstovas Aris Jansonsas (Jansons) aptarė ankstesnioje pranešimuose akcentuotą miško medžių adaptyvumo rodiklio svarbą miško medžių selekcijoje ir išsakė mintį vystyti bendrus kaimyninių šalių genetikų medžių rūšių kilmės ir jų adaptacijos tyrimus.

Pranešimus apie Lietuvos miško selekcijos, genetikos ir sėklininkystės raidą nuo 1960 m. iki šių dienų, pasiekimus ir problemas, ateities siekius parengė LAMMC Miškų instituto Miško genetikos ir selekcijos skyriaus vedėjas dr. Virgilijus Baliuckas ir konsultantas dr. doc. Julius Danusevičius.

Pranešime „Miško genetiniai tyrimai Miškų institute ir jų įgyvendinimas miškų ūkyje (1960-2010)“ ilgametis miško selekcininkas J. Danusevičius pažymėjo, jog nuo 1960 m. dr. Vytauto Ramanausko paskatinti miško selekcijos ir genetikos tyrimais užsiėmė Pranas Džiaukštas, Stasys Tuminauskas, Julius Danusevičius, Rimvydas Gabrilavičius, Rūta Murkaitė, Irena Andriuškevičienė, Eugenijus Barniškis. Šių

pirmųjų miško selekcininkų pradėtas darbus dabar tęsia mokslininkai Alfars Pliūra, Virgilijus Baliuckas, Darius Danusevičius, Raimondas Petrokas, Asta Baliuckienė, Sigutė Kuusienė, Audrius Gradeckas. Praktinėje miškininkystėje miško selekcinis darbus įgyvendino miškininkai Algirdas Kažemėkas, Stepas Mikolaitis, Vytautas Ribikauskas ir dabar dirbantys Vidmantas Verbyla, Valmantas Kundrotas, Vincas Statkus, Juozas Girinas, Renatas Plačiakis.

Šie tyrimai per 50 metų vystėsi 4 kryptimis.

Pirma kryptis – gamtinių miško populiacijų tyrimai ir miško medžių genetinių išteklių kaupimas. Atlikti miško populiacijų polimorfizmo tyrimai. Požymių ir savybių paveldimumo įvertinimui įveista 15-os vietinių populiacijų bei 80-ies geografinių ekotipų palikuonių bandomieji želdiniai. Parengti kriterijai ir pradėtas medynų selekcinis įvertinimas, pliusinių medžių atrinkimas, klonų archyvų kūrimas, sėklinių medynų bei genetinių draustinių išskyrimas. Taip pat parengti metodai bei technologijos ir pradėtos veisti I-os pakopos miško sėklinės plantacijos, iš kurių vertingiausios transformuotos į klonų archyvus. Įsteigtas Augalų genų bankas ir pradėtas medžių sėklų ilgalaikis saugojimas.

Antroji kryptis – genotipų ir aplinkos sąveikos tyrimai, auginant palikuonis įvairiose aplinkose; populiacijų struktūrinių požymių paveldimumo ir kintamumo naujose adaptacinėse aplinkose tyrimai; populiacijų perkėlimo įvertinimas ir sėklų perkėlimo raišymas.

Trečioji kryptis – medžių hibridizacija ir palikuonių tyrimas: išvesti vertingi drebulės, maumedžio ir pušies tarprūšiniai bei pušies ir eglės vidurūšiai hibridai, parengti metodai ir įveistos eksperimentinės hibridinės sėklinės plantacijos bei popu-

Lietuvos miško genetikos specialistai su kolegomis iš kaimyninių šalių Miškų institute

liacinės ir individualiosios atrankos eksperimentiniai želdiniai; vertingų klonų ir rinktinių medžių kombinacinės galios kryžminant tyrimai bei vertingų tėvinių medžių ir hibridų išsaugojimui kolekcijų sudarymas; vietinių ir svetimžemių medžių hibridizacijos įvertinimas, dauginimo būdų ir technologijų parengimas.

Ketvirtoji kryptis – *miško sėklinės bazės sudarymas ir jos plėtotė*: atskirų požymių ir savybių paveldimumo tyrimai populiacijų, šeimų ir individų lygmenyse; genotipų atranka I-os bei II-os ir aukštesnės pakopos miško sėklinėms plantacijoms sudaryti; aukštos selekcinės vertės sėklinių plantacijų modelių įveisimo, priežiūros bei eksploatacijos technologijų parengimas; miško genetinių išteklių kaupimo, selekcijos ir sėklininkystės plėtros programų rengimas (2003 – 2013 m.); teisės aktų rengimas.

Pranešėjas pristatė Lietuvoje esamus gamtinius miško sėklinius-genetinius išteklius ir miškininkų rankomis sukurtus. Daugiausia šalies miškuose turime paprastosios eglės, paprastosios pušies bei juodalksnio sėklinių medynų, plantacijų, kitų objektų. Pvz., šalies valstybiniuose miškuose atrinkta 55 paprastosios eglės (320,2 ha), 52 paprastosios pušies (482,6 ha) bei 45 juodalksnio (235,5 ha) sėkliniai medynai. O karpotojo beržo turima tik 16 sėklinių medynų (104,3 ha), po tris – ma-

žalapės liepos (8,2 ha), europinio maumedžio (5,6 ha), po vieną – raudonojo ąžuolo (5,1 ha), paprastojo buko (4 ha), paprastojo skroblo (3,6 ha). Panaši situacija ir su sėklinėmis plantacijomis: daugiausiai įveista paprastosios eglės (41 vnt., 372,86 ha) ir pušies (35 vnt, 255,14 ha) bei juodalksnio (19 vnt., 37,64 ha), 10 europinio maumedžio (25,8 ha). Pastarajame dešimtmetyje miškų urėdijose įveista 17 mažalapės liepos (35 ha), 8 paprastojo ąžuolo (53,5) ha, 4 karpotojo beržo (4,6 ha), 3 vinkšnos (6,9 ha), 2 paprastojo uosio (2,9 ha), po 4 miškinės kriaušės (1,8 ha) ir miškinės obels (1,63 ha) bei 1 paprastosios drebulės (1,1 ha) sėklinė plantacija. Auga įveisti 8 miško medžių rūšių palikuonių bandomieji želdiniai (iš jų taip pat daugiausia paprastosios pušies, ąžuolo, karpotojo beržo).

Kiek Lietuvoje veistiniams miško medžiams reikėtų išskirti sėklinių rajonų, J. Danusevičiaus manymu, tiksliau galėtų atsakyti dabartiniai miško selekcininkai, atlikę šių medžių kilmių DNR tyrimus.

Sukauptas gausus eglių klonų rinkinys (438), kiek mažiau turima paprastosios pušies klonų (173), juodalksnio (144), platanalpio klevo (122) ir maumedžių (23).

Nustatyta, kad geriau paveldimas savybės perduoda medžiai motinine linija nei tėvine. Anksčiau vykdant miško selekcinis darbus nemažai tokių motininių medžių buvo nukertama, norint paimti šake-

lių įskiepiams. Dabar į įskiepiams naudojamus rinktinius medžius lipama, jie įtraukti į Lietuvos miško sėklininkystės bazės sąvadą. Pranešėjo duomenimis, 2010-2012 m. į šį sąvadą įtraukta 17 rūšių medžių (daugiausiai – paprastosios pušies, ąžuolo, eglės, uosio, mažalapės liepos, karpotojo beržo, juodalksnio). Jų kiekis miškuose kinta: 2010 m. sąvade buvo 2201, 2011 m. – 2399, 2012 m. – 2652 medžiai, bet 2011 m. 16 iš jų teko nurašyti (daugiausiai žuvo rinktinių uosių ir eglių).

Apibendrinamas Lietuvos miško selekcijos ir genetikos veiklą, pranešėjas išsakė šiuos pagrindinius ateities siekius:

1. Miško genetinių išteklių tyrimas, atranka ir kaupimas pagal kilmę, genetines savybes bei požymius, selekcijos tikslus ir reprodukcijos ypatumus, parenkant būdus ir technologijas ilgalaikiam išsaugojimui (*in situ ir ex situ*) bei panaudojimui;

2. Parengti metodus ir technologijas įvairiatikslei selekcijai plėtoti (pvz., beržo selekcija gali būti vystoma medienos masei gauti – statybinei medžiagai, fanerai, plokštėms, kurui; medienos kokybei – baldams, parketui, drožtai fanerai, įrankiams; chemijos pramonei – celuliozei, popieriui gaminti);

3. Parengti pagrindinių medžių rūšių ilgalaikes metodines selekcinės programas ir reprodukcijos būdus bei technologijas;

4. Sudaryti modelius ir pradėti tikslinių dauginamosios medžiagos plantacijų veisimą;

5. Parengti ilgalaikę genetinių išteklių kaupimo bei išsaugojimo, tikslinės selekcijos plėtros ir reprodukcinės medžiagos gavybos programą;

6. Sukurti ir įdiegti miškų ūkyje genetinių išteklių monitoringą, periodiškai atliekant eksperimentinių želdinių ir kitų genetinių – selekcinų objektų inventorizaciją bei juos papildant naujais.

Su konferencijos dalyvių pranešimais plačiau galima susipažinti Miškų instituto tinklapyje.

MG inf.

Mielas skaitytojau,

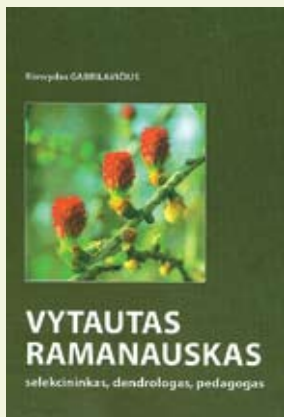
Nuo 1929 metų leidžiamas miškininkystės žurnalas „MŪSŲ GIRIOS“ ir toliau išliks patikimu Jūsų patarėju, informacijos apie šalies miškų tvarkymą, atkūrimą, medienos ruošą ir prekybą, medžioklę bei miškininkų darbo patirtį skleidėju, jei pratęsite prenumeratą **2013 metams**.

Tai padaryti galima visuose „Lietuvos pašto“ skyriuose arba žurnalo tinklapyje www.musu-girios.lt

Žurnalo indeksas – 5057, su nuolaida – 5058. Prenumeratos kaina **mėnesiui** (su pristatymu ir PVM): dirbantiems – 10,50 Lt (metams – **126,00 Lt**), studentams, pensininkams, neįgaliesiems – 7,00 Lt (metams – **84, 00 Lt**).

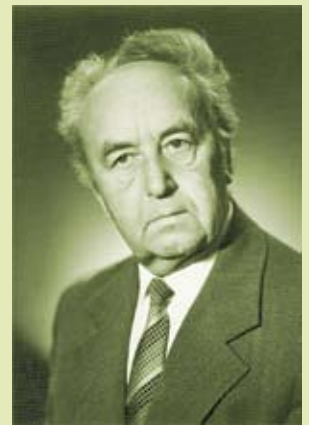
Prisimenant V. Ramanauską – taurų žmogų, iškilų mokslininką, pedagogą

Pristatydamas išleistą knygą „Vytautas Ramanauskas – selektininkas, dendrologas, pedagogas“, jos autorius – LAMMC Miškų instituto konsultantas doc. dr. RIMVYDAS GABRILA-VIČIUS pranešime pažymėjo svarbiausius ir įsimintiniausius šio šalies dendrologo, miško selekcijos pradininko, pedagogo asmeninio gyvenimo ir mokslinės veiklos akcentus. Jo miškininko darbo stažas buvo 42-eji metai, mokslininko stažas – 28 metai.

Miškininko, docento, gamtos mokslų daktaro Vytauto Ramanausko mokslinė, pedagoginė veikla buvo prasminga, produktyvi, tęstinė, nuosekli ir reikšminga. Išskirtiniai dalykai jo veikloje buvo miško selekcija ir sėklininkystė. Jis – vienas iš pirmųjų šių darbų ir tyrimų vykdytojas, padėjęs pamatus dar mažai tuo metu vykdytai mokslo sričiai. Pirmiausia reikėjo išsiaiškinti, kokia pirminė medžiaga galėtų tarnauti selekcijai, kokie objektai gali būti atrama medynų kokybei ir kiekybei įvertinti, kokia ūkiškai vertingų miško medžių požymių ir savybių kintamumo amplitudė, kaip ji priklauso nuo individų prigimties (genetinių savybių) ir aplinkos sąlygų, kuriose vyksta jų ontogenezė, kas lemia tarpusavio kryžminimąsi ir kokia motinmedžių palikuonių genetinė determinacija. Visa tai nebuvo galima iš karto išspręsti. Kasmet plėtėsi miško selekcinio tyrimų ratas, jie darėsi daugiaplaniai, papildantys anksčiau gautus rezultatus.

Vytautas Stasys Ramanauskas buvo kilęs iš Akmenės rajono Barsiukų kaimo ūkininkų Igno ir Monikos Ramanauskų šeimos. 1924 m. tėvai išnuomojo ūkį Barsiukų kaime ir, nusipirkę 10,5 ha žemės prie Šiaulių, Pumpučių kaime, čia įsikūrė. 1933-1941 m. Vytautas mokėsi Šiaulių I-oje berniukų gimnazijoje, vokiečių okupacijos metais dirbo tėvų ūkyje. 1944 m. rudenį pradėjo dirbti Amalių, vėliau – Gerdvainių mokyklos (Šiaulių r.) vedėju. 1945 m. įstojo į VU Miškų ūkio fakultetą, tęsė studijas Kaune, LŽŪA. Paskutiniaisiais studijų metais dirbo sąjunginio tresto „Miško projektas“ Vakarų agromiškomelioracinės ekspedicijos techniku Kuršių nerijoje.

Su pagyrimu 1950 m. baigęs LŽŪA Miškų ūkio fakultetą, V. Ramanauskas buvo paskirtas dėstytoju Vilniaus miškų technikume, 1951 m. pradžioje – direktoriaus pavaduotoju mokymo reikalams, dėstė dendrologiją ir žaliąją statybą.

Domėdamasis dendroflora, jis nuo 1947 m. tėvų ūkyje Pumpučių kaime sukaupė daugiau kaip 30 sumedėjusių augalų rūšių kolekciją. Deja, vykstant melioracijos vajui tėvų sodyba ir kolekcija sunaikintos.

Norėdamas daugiau laiko skirti tiriamajam darbui, V. Ramanauskas 1959 m. atsistatydino iš direktoriaus pavaduotojo pareigų, Vilniaus universiteto vadovybei įteikė prašymą prie šio universiteto Gamtos mokslų fakulteto Botanikos katedros tęsti tiriamąjį darbą „Riešutmedinių šeimos atstovai Lietuvos TSR ir tolimesnės jų veisimo perspektyvos miškuose, sodybose ir parkuose“. Tyrimus 1964-aisiais apibendrino disertacijoje, už kurią buvo suteiktas biologijos mokslų kandidato laipsnis (1993 m. – gamtos mokslų daktaras).

1960 m. V. Ramanauskas paskirtas Lietuvos miškų ūkio mokslinio tyrimo instituto Miško apsaugos skyriaus vedėju, 1967 m. – Miško želdinimo skyriaus vedėju. Už tyrimus miško medžių genetikos ir selekcijos srityje 1968 m. jam suteiktas vyriausiojo mokslinio bendradarbio mokslo vardas.

Dirbdamas 1970-1989 m. Miškų institute direktoriaus pavaduotoju moksliniam darbui, jis kuravo selekcijos ir sėklininkystės tyrimų sritį. Kartu su S. Tuminausku išvedė sudėtinius maumedžio hibridus; darbas 1971 m. pripažintas išradimu.

V. Ramanauskui 1975 m. suteiktas Lietuvos nusipelnusio miškininko garbės vardas, 1996 m. išrinktas Lietuvos miškininkų sąjungos Garbės nariu. 1991 m. įkūrė Lietuvos dendrologų draugiją, kurios pirmininku buvo iki 1997 m.

Nuo 1989 m. liepos V. Ramanauskas dirbo Genetikos ir selekcijos sektoriaus vedėju. 1992 m. gegužės 1 d. išėjo į pensiją. Jo netekome 1997 m. sausio 14 d., palaidotas Kauno rajono Tabariškių kapinėse.

Reikia pripažinti, kad kuriant selekcinis objektus, mokslinių rekomendacijų kelias į plačiąją gamybą ne visada buvo saulės nušviestas. V. Ramanausko iniciatyva rengti mokomieji seminarai, skiepytojų mokymai, buvo sudaromi miško sėklinių plantacijų projektai, vyko jų koregavimas, plantacijų veisimo darbų kontrolė, teikta gamybininkams metodinė pagalba. V. Ramanauskas ypač jautriai reaguodavo į neobjektyvius teiginius, kurių nestokodavo ir spaudoje. Jis savo autoritetingu spausdintu

žodžiu skleidė tiesą prieš demagoginius prasimanymus, tvirtai stovėjo profesionalių, nuoširdžių dirbančių miškininkų pusėje. Deja, nuo kanopinių žvėrių pakenkimo žuvo daugiau kaip trečdalis įveistų vertingų bandomųjų želdinių.

V. Ramanausko pastangomis inventurizuotos visos žinomos Lietuvoje egzotų augavietės ir jose rasti augalai, sukaupta didžiulė kartoteka, surinktas herbaras. Atlikus šiuos darbus, 1963 m. paruošta ir išleista monografija – vadovėlis „Dendro-

logija“ apie Lietuvoje savaime augančius, auginamus ir augintinus medžius ir krūmus. 1973 m. išleistas antrasis „Dendrologijos“ leidimas (sudarytojas V. Ramanauskas).

Jis buvo aktyvus Gamtos apsaugos ir „Žinijos“ draugijos narys, skaitė paskaitas visuomenei, rašė straipsnius spaudai gamtos apsaugos tema, o miškų ūkiuose – genofondo išsaugojimo, selekcijos ir sėklininkystės klausimais.

Labai svarus V. Ramanausko indėlis ir tuometinėje miškų ūkio mokslinėje techninėje draugijoje, kuri rūpinosi ir mokslinių rekomendacijų diegimu gamyboje, jų priežiūra bei efektyvumu. Būdamas ilgamečiu šios draugijos prezidiumo nariu, V. Ramanauskas koregavo, kad rekomendacijos būtų diegiamos ne formaliai, o atsakingai, kad jos duotų naudos miškų ūkiui. Sąjunginės miškų ūkio mokslinės techninės draugijos taryba 1982 m. jį apdovanojo ženklu „Už aktyvų darbą MTD“.

Atkūrus Lietuvos miškininkų sąjungą, V. Ramanauskas dalyvavo ruošiant šios sąjungos įstatus, kitus dokumentus, 1992 m. Miškininkų sąjungos suvažiavime išrinktas prezidiumo nariu. Aktyviai dalyvavo Lietuvos genetikų ir selekcininkų draugijos veikloje, rinktas šios draugijos valdybos nariu. Girionyse 1981 m. vykusiam Lietuvos genetikų ir selekcininkų draugijos moksliniame koordinaciniame pasitarime gerai įvertinti miškų selekcininkų darbai. Už pasiekimus miško medžių genetikos ir selekcijos srityje V. Ramanauskas apdovanotas TSRS VLŪP dviem sidabro medaliais. Dalyvavimas šioje parodoje veiksmingai prisidėjo prie instituto selekcinio tyrimų rezultatų propagavimo platesniu mastu.

Lietuvos miškų ūkio mokslinio tyrimo institutas buvo patvirtintas miškininkystės mokslinių tyrimų koordinatoriumi Visasąjunginės žemės ūkio mokslų akademijos Vakarų skyriaus veiklos zonoje (ši zona apėmė Lietuvą, Latviją, Estiją ir Baltarusiją). Institute 1973-1981 m. leistas periodinis leidinys „Mokslas – gamybai“ (išleistas 6 knygos rusų k.), kuriame svarbus buvo ir V. Ramanausko indėlis. Mokslininkas paskelbė apie 170 mokslinių ir populiarių darbų bei straipsnių.

Jis turėjo įgimtą rašymo ir iškaltos dovaną, skaitė paskaitas, vedė mokomąsias praktikas LŽŪA studentams miškininkams, savo patirtį perteikdavo miškų ūkio vadovaujančių darbuotojų ir giri-

V. Ramanauskas pušies sėklinėje plantacijoje (1988 m.)

ninkų kvalifikacijos kėlimo kursuose.

Vertinga praktinio ugdymo baze Miškų fakulteto studentams tapo bandomieji miško želdiniai, įveisti Kauno marių pakrantėse, sėklinės plantacijos, genotipų lauko kolekcijos (klonų archyvai), Dubravos miškų tyrimo stoties arboretumas ir Girionių parkas. Laisvalaikiu jis išvertė į lietuvių kalbą keletą vadovėlių, recenzavo nemažai miškininkystės leidinių. Buvo žurnalo „Mūsų girios“ redakcinės kolegijos narys, rašė į žurnalą miško selekcijos ir sėklininkystės tyrimo, dendrologijos klausimais. Vyresnės kartos miškininkai prisimena V. Ramanausko vedamą „Mūsų girių“ skyrelį „Lankytinos vietos“. Tai buvo labai įdomūs senų dvarų parkų, gamtos paminklų bei retų medžių

rūšių aprašymai. Jis domėjosi ir Karaliaučiaus krašto dendroflora, apgailestavo, kad Mažojoje Lietuvoje nepakankamai dėmesio skiriama gamtos apsaugai, nyksta neprižiūrimi dvarų parkai, gamtos paminklai, retesni medžiai. Su didele nostalgija jis kalbėdavo apie senovę menančios Romintos girios likimą Rytų Prūsijoje. Deja, istoriškai buvo lemta, kad ši giria perskelta į dvi dalis, kurios vieną dalį administruoja Lenkija, o kitą – Rusija.

Kiekvieną darbą V. Ramanauskas atlikdavo kruopščiai ir apgalvotai. Imponavo jo žinios, gebėjimas efektyviai ir išsamiai spręsti einamuosius klausimus.

Visą gyvenimą jį traukė miškas. Suradęs kiek laisvesnio laiko, važiuodavo į tyrimo objektus, kuriuose dirbdavo jo darbo grupė, prisijungdavo prie eksperimentų vykdymo, aptardavo metodinius klausimus, konsultuodavo. Laisvalaikiu šiltai bendraudavo su artimiausiais bendradarbiais. Ne kartą buvo pasikvietęs į savo kolektyvinį sodą prie Žiegždrių. Čia jis savo rankomis buvo pasistatęs jaukų namelį, puoštą ornamentais, kurį supo mini dendrariumas – sumedėjusių augalų kolekcijos, žalios vejų, gausiai visą vasarą žydintys gėlynai (žmonos biologės, dėstytojos Ksaveros darbščių rankų kūrinys). Jam būnant vedliu, vaikščiodavome įspūdingomis Kauno marių pakrantėmis.

Miškininkai pagrįstai gali didžiuotis, kad sunkiu pokario metu į mokslą pasuko talentingas, nuoseklus, giliai mąstantis žmogus Vytautas Stasys Ramanauskas, palikęs gausų jaunesnės kartos ir jau subrendusių mokslininkų būrį, kuris sėkmingai toliau vysto miško genetikos, selekcijos ir sėklininkystės teorinius pagrindus ir praktinius darbus. □

Artimiausi bendradarbiai prie Vytauto Ramanausko sodo namelio

Tujos auginamos dirvose po kukurūzų, po 2-ųjų metų vėl grįžtama į tą patį plotą

Apie miško medelynus ir sėklininkystę Lenkijoje ir Olandijoje

JŪRATĖ LAUKINEITIENĖ

Valstybinės miškų tarnybos

Miško sėklų ir sodmenų kokybės skyriaus
vyriausioji specialistė

(Tęsinys, pradžia – 10 nr.)

Ko galime pasimokyti iš olandų medelynų?

Po dienos kelionės per Vokietiją pasiekėme Olandiją. Olandai mėgsta sakyti: „Jei pasaulį sutvėrė dievas, tai Olandiją – žmogus, ir ji tokia graži, kad čia galėtų gyventi dievas“. Šiuose žodžiuose yra tiesos, nes net 40 proc. žemės atkovota iš jūros, pelkių ir ežerų. Žemė ypač brangi ir maksimaliai produktyviai išnaudojama kiekviena jos pėda. Dirvožemiai derlingi – sąnašiniai.

Pažintį su medelynais pradėjome viename kooperatyvo produkcijos centre, aprūpinančiame regiono medelynus. Pirmiausia apžiūrėjome *Logitech Plus* durpių substrato gaminimo įrangą. Didžioji dalis čia naudojamų durpių – iš Baltijos šalių, taip pat Airijos bei Kanados. Buvo pademonstruota, kaip presuotoms durpėms iš didmaišių grąžinama pirminė struktūra. Papildomi peiliai suardo kietus gabalus. Maišymo linijoje pridedama smėlio, trąšų ir visų kitų reikalingų bierių medžiagų. Galima maišyti skirtingos skaidos durpes lygiomis dalimis ar kitu pageidaujamu santykiu. Tam reikalingi papildomi konteineriai ir linijos. Pats maišymo įrenginys būgninis, sudėtinės dalys perkeliama mentele, taip nė vienas komponentas nepažeidžiamas. Galutiniame konteineryje 3 davikliai (vienas iš jų ilgesnis), signalizuojantys apie konteinerio pilnumą – stabdoma linija ir keičiamas konteineris. Valdymas – kompiuterizuotas, ekranai

– liečiami. Pasibaigus vienam mišinio komponentui suskamba aliarmas. Reguluojant vibracijos greitį, keičiama komponentų koncentracija. Kompiuteryje galima išsaugoti iki 200 skirtingų receptų. Tai ne serijinė gamyba, nes visos linijos komplektuojamos individualiai. Našumas – nuo 15 m³/val. iki 300 m³/val. Regione tokių substrato paruošimo mašinų jau dirba apie 1500. Minimalaus našumo ir komplektavimo linijos kaina – apie 200 000 Lt. Tokios linijos naudojamos didžiuliosiose medelynuose; tai pigiau, nei pirkti paruoštą substratą maišiuose. Teigiama, kad medelynai, turintys tokias linijas, sutaupo iki 30 proc.

Mūsų aplankytame regione šiltnamių statyba brangi. Didžiąją dalį išlaidų sudaro pamatų kaina, nes reikalingi 12-16 m gylio poliai kas 4 metrai. Jei laukuose paliktų 1 m² bloką, po 2-ųjų metų jo neberastų – būtų nugrimzdęs. Mus priėmęs darbuotojas pajukavo: „Tikiuosi, jūsų vairuotojai – profesionalai, nes jei nuvažiuotų nuo kelio, nugrimztų“. Šiltnamio amortizacija apskaičiuojama 15 metų, jei atsiperkamumas – 20 metų, nėra pelno.

Buvome supažindinti su visomis augalų išauginimo šiltnamiuose grandimis – nuo sėklų pasėjimo iki augalų paruošimo prekybai. Tiesa, šiltnamiuose matėme auginamas ir gėles, dekoratyvinius medelius. Įdomu buvo susipažinti su darbo

organizavimu. Sezono metu dirbama po 16 val. per dieną visą savaitę. Gerai apgalvotas skirtingų darbo zonų išdėstymas. Priekyje – logistika (rūšiavimo, išvežimo zona). Niekuomet nesusikerta pasodinimo ir išvežimo linijos. Viduryje komplekso sumontuota sėjimo įranga. Visi darbai maksimaliai mechanizuoti. Žmonės dirba prie konvejerių ergonomiškame aukštyje.

Apžiūrėjome sėjimo į vazonėlius liniją: pasėjama, užmulčiuojama, palaistoma. Našumas – 2600 vnt. per valandą. Vazonėliai konvejeriu išdėstomi tam tikru atstumu vienas nuo kito ir autokaru su atitinkamų parametrų „šakėmis“ pakeliami ir nuvežami į numatytą vietą. Nė vienas taip perkeltas vazonėlis nenuvirsta. Siekiant maksimalaus produktyvumo iš ploto vieneto, vazonėliai perdėliojami skirtingais atstumais nuo 1 iki 4 kartų per metus, priklausomai nuo augalo augimo spartos.

Dirba daugiausia emigrantai lenkai. Vidutinis dienos uždarbis – 18,7 euro per valandą. Kadangi darbas sezoninis, įdarbinti olandą labai brangu, nes su olandais sudaroma trumpiausia darbo sutartis 2-ėjimams metams.

Kitas objektas – automatizuota augalų persodinimo – paruošimo transportuoti linija, taip pat sumontuota iš standartinių modulių. Vienoje patalpoje atliekamos visos operacijos. Lengva kontroliuoti darbo intensyvumą, normuoti. Administracinių patalpų antrame aukšte langai išeina į salę, kontrolei papildomai pastatytos filmavimo kameros. Prie kiekvienos

Demonstruojamas miško sodmenų iškaskimas

Sodmenų rūšiavimui įrengti vyriais prie sienos pritvirtinti stalai, kurie dirbant atverčiami

EUGENIJUS BARNIŠKIO nuotraukos

linijos – ekranėliai, kuriuose parodoma, kiek kiekviena brigada padarė per valandą. Ryte darbas pradedamas neturint nė vieno užsakymo. Visi dienos užsakymai priimami iki 15 val. Iki darbo dienos pabaigos jie surenkami, vežami naktį, o ryte klientas, pavyzdžiui, Anglijoje, jau gauna užsakymą. Be konvejerinės sistemos tokio užsakymo realizavimui prireiktų 3 dienų. Vienos linijos našumas – 3000 vazonėlių per valandą, prireikus pajungiama dar viena sistema.

Augalai skirstomi į 3 kokybės klases. Pardavimui imami I kokybės klasės, o jei trūksta – dalis II-os. Tolimesniam auginimui skirti III kokybės klasės augalai nukreipiami į kitą konvejerę ir nustatytu atstumu išdėliojami pervežti atgal į šiltnamį. Pardavimui skirti vazonėliai nuplaunami ir kartu palaistomi. Už tai jų kaina nepadidėja, tik užsitikrinama didesnė paklausa. Pirmųjų, įdiegusių šią operaciją, pardavimai padidėjo triskart. Šiuo metu jau parduota daugybė tokių įrengimų kitiems augintojams.

Vėliau vazonėliai etiketuojami kelių tipų etiketėmis. Priklausomai nuo pirkėjo pasirinkimo, jos būna įsmeigiamos arba specialiu būdu prilydomos ir sunkiai nu-

plėšiamos. Tai paklausus etiketavimo būdas, nes parduotuvėse nebelineka galimybės jų sukeisti. Gėlės keliauja į Vokietiją, Jungtinę Karalystę, Prancūziją ir Olandijos „OBI“ prekybos tinklus. Iš šių augintojų kasmet dvigubina gėlių užsakymus Lenkija ir Čekija.

Toje pačioje salėje dirba ir augalų persodinimo mašina, kurios maksimalus našumas (6000 vnt. 12 cm skersmens vazonėlių per 1 val.) pasiekiamas, kai persodinami konteineriniai augalai. Gana vienodų parametrų ir augalai, išauginti bendrose dėžėse, kuriose sėjama taškinio būdu ir prieš persodinant substratas supjaustomas vienodais atstumais. Kai persodinimui į vazonėlius skirti augalai auga atvirame grunte, darbo daugiau dėl skirtingų matmenų. Sodnimo į vazonus mašinai iš substrato paruošimo linijos paduodamos paruoštos durpės, automatiškai užpildomi vazonėliai, augalo įsodinimui padaroma skylė. Ji neužbyra, jei į vazonėlį buvo pripilta 1 cm daugiau durpių ir prieš gręžiant jos suspaudžiamos arba substratas sudrėkinamas. Augalus gali įsodinti robotas, bet dažniausiai tai atlieka žmogus. Jei sodinama apie 100 000 vienos rūšies augalų – robotui tai per ma-

žas kiekis, nes kiekvienam augalui pagal jo parametrus reikalinga atskira programa. Sodnimo robotui aptarnauti reikia gero specialisto – tai brangu, tokio lygio specialistas paprastai nesirenka darbo šiltnamyje. Pasodinti augalai mulčiuojami maltomis medžio žievėmis.

Šių konvejerių ir mašinų gamintojai laikosi principo, kad pirmiausia reikia detaliai išsiaiškinti kliento poreikius. Patariama pradėti nuo minimalių poreikių tenkinimo, nuo paprastesnių technologijų ir tik vėliau, perpratus procesus, intensyvuoti kompiuterizacijos lygį.

Aplankytuose grunte auginamų augalų medelynuose didžioji dalis sodmenų auginama ne miško ūkio, bet priešvėjinių juostų įveisimo, apželdinimo reikmėms. Olandijoje 20 proc. buko, 95 proc. skroblo ir paprastosios eglės sodmenų naudojama ne miško ūkio reikmėms. Šioms medžių rūšims taikomi mišrūs reikalavimai, traktuojant, jei sėklos jau pradiniam etape skirtos ne miškų ūkio reikmėms, tai jų naudojimą apibrėžia kitos direktyvos ir kilmės sekimas nereikalingas. Sėklos be kilmės sertifikatų nuo kelių iki keliolikos kartų pigesnės, nei skirtos miškų ūkio reikmėms. Didžioji dalis sėklų perkama Vokietijoje.

Buvome supažindinti su sodmenų rūšiavimo mašina, kuri tai daro pagal du parametrus – aukštį ir skersmenį (skersmuo nuo 4 mm iki 40 mm, aukštis nuo 15 cm iki 2,8 metro). Prie mašinos dirba 2 žmonės, našumas – 1800 vnt. per valandą, ji pakeičia 5 žmones. Ši mašina kol kas dar neužpatentuota (preliminari kaina būtų 1 mln. litų).

Šaldytuvuose per žiemą laikomi tik persodinimui skirti augalai. Jie rūšiuojami rankomis. Patalpoje, kurioje stovi rūšiavimo stalai, šildomos grindys. Visiems labai patiko racionalus sprendimas – šie stalai vyriais pritvirtinami prie sienos;

Olandijos šiltnamiai

Sudygus augalams, jie vazonuose auginami lauko sąlygomis

dirbant – atverčiami, o ne sezono metu pakabinami ant sienos. Sodmenų surišimui naudojama Lietuvoje nematyta rišamoji medžiaga – lanksti vielutė popieriniu apvalkalu. Nuo šalčio šaldytuve ji pasidaro trapi ir pavasarį, prieš persodinant augalus, lengvai subyra.

Aplankėme medelyną, besispecializuojantį auginti tujas. Jame kasmet realizuojama apie 1 mln. 0,8-1 m aukščio tujų. Žemė nuomojama iš ūkininkų, nes čia didelė problema rasti didesnę nei 10 ha plotą (paprastai vyrauja 2-3 ha laukai). Tad 30 ha tujų laukas, įsiterpęs tarp kukurūzų laukų, atrodo įspūdingai. Tujos sodinamos pusės metų ir auginamos 2-ejus metus, per kuriuos turi pasiekti 1 m aukštį. Jei per 2-ejus metus tokio aukščio nepasiekia, neverta jų auginti. Taikoma dirvos kaita – tujos auginamos dirvose po kukurūzų, po 2-ejų metų grįžtama vėl į tą patį plotą. Kaip mums aiškino, kukurūzai auginami intensyviai naudojant purškimus, todėl po šios sėjomainos mažiau vargo tujų plotuose su piktžolėmis. Per auginimo ciklą tujos lais-

tomos vieną kartą po pasodinimo, jei sausa, bei prieš iškasimą. Viskas mechanizuota. Dalis tujų auginamos neformuotomis lajomis, didesnioji dalis – formuojamomis. Visa tai atliekama mechanizuotai. Prieš dvi savaites iki iškasimo specialiu agregatu iš visų pusių pakertamos jų šaknys ir vėliau 1 žmogus lengvai jas išrauna. Iki išigyjant šį įrenginį, tujų kasimas buvo fiziškai sunkus darbas. O toks traktorinis agregatas per dieną iškasimui paruošia 15 000 tujų. Išastos tujos pakuojamos šaknų apvyniojimo mašina. Du žmonės per dieną paruošia 28-30 konteinerių ant europalečių. Šiuo metu tai vienas iš 6 didžiausių tujų auginimo tojų regione.

Ne paslaptis, konkurencija didžiulė – 50 km spinduliu yra 110 ha medelynų. Paskutinius dvejus – trejus metus smulkūs medelynai masiškai bankrutuoja. Ieškoma būdų išgyventi – specializuojamasi teikiant sodinimo, sėjimo, purškimo paslaugas ar ieškant žmonių sezoniniam darbui. Per dvi dienas sudaromos brigados, todėl daugiausia ir dirba žmonės, atvažiuavę iš kitų šalių, ypač iš Lenkijos. Olandai puikiai moka auginti augalus, didžiausia problema – pardavimas. Galvojama apie galimybę perkelti auginimą arčiau kliento dėl klimato ypatumų ir dėl darbo jėgos bei logistikos. Nuo balandžio iki gegužės pabaigos labai trūksta transporto – visa Olandija veža augalus. Didžiausia problema augintojams – vairuotojų trūkumas per Velykas, nes jie šventėms grįžta į šeimas.

Po pažintinės – dalykinės kelionės į Slovakijos medelynus 2008 m. konstatavau, kad tokios išvykos praplečia specialisto akiratį, kai ko pasimokoma, bet bendras įspūdis – mūsų miškų urėdijų me-

Rankomis užpildomi vazonai

delynuose šeiminkaujama atsakingiau ir pažangiau, išauginami kokybiškesni sodmenys. Gi ši kelionė buvo žvilgsnis į ateitį. Žinios gali būti puikus katalizatorius pokyčiams. Iš olandų galima pasimokyti kruopštaus planavimo ir skaičiavimo, atidumo detalėms. □

Medelynuose ąžuoliukus taip pat puola miltligė

ZITOS BITVINSKAITĖS nuotraukos

B BETA FENCE

Vielos tinklai

miškų, želdinių, žvėrinčių ir ganyklų aptvėrimui

Prekyba

UAB „SEGRIS“ oficialus atstovas

Vilkaviškis, mob. tel.: +370 656 74 003, +370 670 64 115, el. p. uabsegris@zebra.lt

Septyni keliai iš Varnių

DIANA RAKAUSKAITĖ

Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos viešųjų ryšių specialistė

Lapkritį duris visuomenei atvėrė nauja Varnių regioninio parko ekspozicija „Septyni keliai iš Varnių“. Pristatant kiekvieną maršrutą, iškeliamos ryškiausios Varnių regioninio parko gamtos ir kultūros vertybės.

Varnių RP lankytojų centras

Naujos ekspozicijos

Varnių regioninis parkas apima Žemaitijos aukštumų centrinio kalvyno dalį, kur iškiliausios kalvos – Šatrija, Sprūdė, Moteraitis, Girgždūtė, Medvėgalis ir kitos. Čia yra turbūt vienintelis Lietuvos ežeras Lūkstas, išmetantis gintaro; didžiausių Žemaitijos upių (Minijos, Virvytės, Ventos) ištakos. Varnių regioniniame parke yra 33 draustiniai ir 1 gamtinis rezervatas.

Varniai ir jų apylinkės – žemaičių žemės širdis, todėl nemaža ekspozicijos dalis aprašyta žemaitiškai. Lankytojai septyniais keliais iš Varnių tarsi praeina mūsų protėvių takais. Ši ekspozicijos tema pasirinkta pagal žymaus Lietuvos geografo prof. Česlovo Kudabos to paties pavadinimo knygą. Lankytojų centro ekspozicijoje užfiksuotas

ne tik unikalūs Varnių apylinkių kraštovaizdis, lėmęs žemaičių gyvenimą, ne tik įdomūs maršrutai ir lankytini objektai, bet ir unikalios gamtos ir kultūros vertybės.

Lankytojų laukia Medvėgalio archeologinis kompleksas, Aukštaitijos pažintinis pėsčiųjų ir dviratininkų takas (23 km), Debesų botaninis takas, Sietuvos kūrėjų miš-

ko pažintinis takas (4 km), Žasūgalos pažintinė dviratininkų trasa (32 km.), Lūksto gintarų takas (1 km), Šatrijos kalnas ir t.t.

Išsami informacija apie šiuos maršrutus, gamtos ir kultūros vertybes pateikiama Varnių regioninio parko lankytojų centro naujoje ekspozicijoje. Gamtinės ir archyvinės nuotraukos, garso įrašai su paukščių ir varlių balsais, sakmėmis ir mitais, žemaitiškai įgarsinti tekstai, galimybė pamatyti Lūksto ežero gintarą, reljefinis Varnių regioninio parko maketas, Šatrijos geologinis pjūvis, archeologinio paveldo pristatymas – visa tai ir dar daugiau pamatysi modernioje ekspozicijoje. Lankytojai supažindinami su istorine, turistine, gamtine bei pažintine Varnių krašto medžiaga informaciniuose terminaluose.

Vaikams labiausiai turėtų patikti „Paukščių balsų paros laikrodis“. Ant ekspozicijos sienos nupiešti šio parko paukščiai, čiučbėjimu geriausiai atspindintys paros ritmą, paspaudus mygtuką su paukščio pavadinimu, pasigirsta čiučbėjimas. Smagu pažaisiti žaidimą „Kūlgrinda“, kur reikia nepaskęsti pelkėje. Intriguojantys pažintiniai žaidimai „Atspėk medį“ ir „Atspėk augalą“. Žaidime „Palangos Juzė“, pajudinus medinio Juzės žirklės, pasigirsta žemaitiškai įgarsintos M. Valančiaus kūrinio „Palangos Juzė“ ištraukos.

Pasak Varnių regioninio parko direktorės Irenos Zimblienės, lankytojų centro ekspozicijos tikslas – sudominti ir suteikti daugiau žinių apie kraštovaizdį, augaliją ir gyvūniją, saugamus objektus, kad parko lankytojas vėliau galėtų savarankiškai keliauti ir pats „atrasti“ mūsų krašto gamtos lobius.

Varnių regioninio parko lankytojų centras ir ekspozicija įrengti, įgyvendinant ES struktūrinių fondų ir valstybės biudžeto lėšomis finansuojamą projektą „Saugomų teritorijų tvarkymas“. Tai bendras Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos ir Varnių regioninio parko direkcijos veiklos rezultatas.

Lietuvos saugomose teritorijose jau įrengta 12 naujų vidaus ekspozicijų: Aukštaitijos ir Dzūkijos nacionaliniuose parkuose, Anykščių, Aukštadvario, Biržų, Kauno marių, Krekenavos, Pajūrio, Rambyno, Sartų, Tytuvėnų ir Varnių regioniniuose parkuose. □

Medvėgalio piliakalnio panorama

Miškų urėdų tarybos valdybos PAREIŠKIMAS

Lietuvos miškai – neįkainojamas šalies turtas, teikiantis ekonominę, ekologinę bei socialinę naudą valstybei ir visuomenei. Beveik pusę viso šalies miško ploto užima valstybiniai miškai. Jų valdytojai – miškų urėdijos – ūkininkauja, naudodamos pažangiausias miškininkystės technologijas, modernią techniką, laikosi visų aplinkosaugos reikalavimų. Džiugu, kad šių metų rudenį JAV Jeilio universiteto mokslininkams paskelbus kasmetinį Aplinkos gerovės indeksą, paaiškėjo, kad pagal miškų išsaugojimo indeksą, mūsų šalis iš 132 pasaulio valstybių pripažinta pirmą pasaulį. Šis įvertinimas įrodo, kad Lietuvos valstybinių miškų sistema yra gera, o miškininkai dirba efektyviai, racionaliai ir konstruktyviai.

Deja, viešojoje erdvėje ne kartą buvo skleidžiama visuomenę klaidinanti tendencinga informacija apie valstybinius miškininkus bei jų veiklą. Dalykiška ir motyvuota kritika yra svarbi demokratinės visuomenės varomoji jėga, tačiau nuolatiniai, jokiais faktais nepagrįsti kaltinimai trikdo miškų urėdijų darbuotojų veiklą, menkina jų autoritetą visuomenėje. 2012 m. spalio 30 d. TV3 publicistinėje laidoje „Prieš srovę“ dalyvavęs buvęs miškų urėdas Raimondas Ribačiauskas paskleidė visuomenę klaidinančią informaciją apie neva miškų urėdijų vykdomus pažeidimus apmatuojant parduodamą medieną biokuro (skiedros) gamybai, o laidos rengėjai iš to padarė išvadą, kad dėl šios priežasties centralizuotai gaminama šiluma kainuoja apie 30 proc. brangiau. Informacijos efekto sustiprinimui R. Ribačiauskas pateikė pavyzdį, kad į skiedrą perdirbus 100 m³ malkų, užskaitoma tik 76 m³ skiedros, tinkamos biokurui, t.y., kaip jis vaizdžiai sako, „perkamas kibiras vandens už sniego kainą“. Sekant tokių išvedžiojimų logika, pastebime, kad jeigu taip ir būtų, tai šilumos gamintojas gautų daugiau biokuro už mažesnę sumą, t.y. šiluma vartotojams kainuotų pigiau, o ne brangiau, kaip teigta laidoje.

Visų valstybinių miškų valdytojų – miškų urėdijų – vardu kategoriškai paneigdami laidoje pateiktą dezinformaciją, atsakingai pareiškiame, kad visa miškų urėdijose pagaminta mediena, iš jos – ir skirta biokurui, yra apskaitoma pagal LR aplinkos ministro 2010 m. rugsėjo 10 d. įsakymu Nr. D1-747 patvirtintus normatyvus. Šių normatyvų pagrindu yra autorių kolektyvo parengtos Medienos tūrio lentelės, kurios ir naudojamos praktikoje. Kadangi malkos yra sandėliuojamos rietuvėse, jų kiekiui kubiniais metrais nustatyti naudojami malkų ir plokščių medienos su žieve rietuvių glaudumo koeficientai. Taip nustatyti malkų kiekiai ir yra parduodami biokuro ruošėjui perdirbti į skiedrą. Skiedros, pagamintos iš smulkių medienos atliekų ir šakų, kiekis yra nustatomas po perdirbimo. Pagaminta skiedra apmatuojama skiedrovežyje ir, vadovaujantis technologinių skiedrų ir atliekų glaudumo koeficientais, apskaičiuojamas jos kiekis kubiniais metrais. Jokie kiti skiedros kiekio nustatymo būdai netaikomi.

Akivaizdu, kad televizijos laidoje pateikta dezinformacija – dar vienas bandymas suklaidinti visuomenę ir sumenkinti valstybinius miškininkus, o R. Ribačiausko mesti kaltinimai yra šmeižikiško pobūdžio ir tėra vien tuščių vidinių ambicijų išdava.

Medienos

Doc. dr. EDMUNDAS PETRAUSKAS

ASU Miškotvarkos ir medienotyros instituto direktorius

Viešojoje erdvėje kartas nuo karto pasirodo įvairiausių kritinių samprotavimų apie medienos apskaitoje naudojamų metodų subjektyvumą. Šį sykį buvo polemizuojama skiedrų tūrio nustatymo klausimais. Televizijos žiūrovai buvo tikinami, kad malkinę medieną parduodant skiedrų pavidalu medienos savininkai patiria 30 proc. nuostolį. Mestas akmuo į biokuro gamintojų ir vartotojų daržą.

Manau, kad verta prisiminti skiedrų ir visų medienos smulkinių tūrio nustatymo metodų kūrimo istoriją ir plačiau padiskutuoti jų panaudojimo klausimais.

Poreikis apskaityti smulkintą medieną atsirado kartu su popieriaus (celiuliozės) pramonės plėtos buma. Jis siekia XIX a. vidurį. Ilgą laiką medienos pirkimo ir pardavimo sandorių metu buvo tenkinamasi popiermedžių, kaip apvaliosios medienos, apskaita ir tūrio įvertinimo metodais. Gerokai vėliau, XX a. pradžioje pati skiedra tapo transportavimo ir pirkimo objektu. Tuo metu pradėjo atsirasti rekomendacijos

skiedrų tūrio nustatymas – mistika ar mokslu grįsti metodai?

ir patarimai, kaip apskaityti skiedrą. Du pasauliniai karai pristabdė šiuos darbus ir tik po Antrojo pasaulinio karo atsikuriančios ir naujai besikuriančios tarptautinės organizacijos atnaujino daugybės tarptautinės prekybos norminimo ir standartizavimo klausimų sprendimą. 1972 m. tarptautinė FAO konferenci-

ja skiedros kiekių ir kokybės vertinimo klausimais vyko Norvegijoje¹. Čia buvo plačiai nušviesti medienos smulkinių, taip pat ir skiedrų kokybės vertinimo bei tūrio nustatymo metodai (P. Nyllinder², T. Okstad³). Skaitlingi, skandinavų atlikti tyrimai parodė, kad smulkintos medienos glaudumo koeficientai priklauso nuo medienos smulkinimo lygio. Kuo daugiau mediena smulkinama, tuo jos glaudumo koeficientas mažėja. Mažiausi glaudumo koeficientai buvo nustatyti medienos šlifavimo dulkėms, didesni – obliavimo drožlėms, pjuvenoms, didžiausi – skiedroms. Skiedrų glaudumo koeficientų dydžiams didžiausią įtaką turi skiedrų gamybos kapoklių tipas ir transportavimo būdas bei atstumas. Aišku, kad didelių skiedrų krūvų glaudumo koeficientui įtakos turi jų aukštis, sandėliavimo laikas ir metas. Bet grįžtant prie minėtos FAO konferencijos, reikėtų pabrėžti, kad joje pristatyti skiedrų glaudumo koeficientų tyrimai tapo pagrindu normatyvų sudarymui ir aprobavimui. 0,36-0,42 skiedrų glaudumo koeficientas buvo pripažintas tarptautiniu mastu ir įtrauktas į nacionalinius normatyvus. Kaip šis normatyvas pasiekė Lietuvą? Nenuostabu, kad Lietuvą jis pasiekė ne tiesiogiai iš Skandinavijos, bet per tuometinės Sovietų Sąjungos norminius aktus. 1983 m. buvo patvirtintos

techninės sąlygos TS 13735-83⁴, kuriose nurodyti skiedrų glaudumo koeficientai buvo įteisinti visoje Sovietų Sąjungos teritorijoje. 1997 m. Žemės ir miškų ūkio bei Ūkio ministerijose tvirtinant Lietuvos apvaliosios medienos ir nenukirsto miško matavimo ir tūrio nustatymo taisykles, šie normatyvai buvo aprobuoti Lietuvai. Vėliau (2003⁵, 2004⁶, 2005⁷, 2007⁸, 2010⁹) darant šių taisyklių pakeitimus, jie išliko nepakeisti. Smulkinant malkas ar kitą apvaliąją medieną, naudojamos skiedrų glaudumo koeficientų reikšmės nekelia abejonių. Tai patvirtina skiedrų rietuvių inventorizavimas Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje bei kontroliniai matavimai ginčų tarp pardavėjų ir pirkėjų nagrinėjimo

⁴ ТУ 13-735-83. Щепа технологическая из тонкомерных деревьев и сучьев. Технические условия. Министерство лесной, целлюлозно-бумажной и деревообрабатывающей промышленности СССР. 1983. 13 с.

⁵ Dėl Apvaliosios medienos bei nenukirsto miško matavimo ir tūrio nustatymo taisyklių patvirtinimo. Valstybės žinios. 2003. Nr.20-873.

⁶ Dėl Apvaliosios medienos bei nenukirsto miško matavimo ir tūrio nustatymo taisyklių pakeitimo. Valstybės žinios. 2004. Nr.54-1855.

⁷ Dėl aplinkos ministro 2002 m. gruodžio 10 d. įsakymo Nr. 631 „Dėl Apvaliosios medienos bei nenukirsto miško matavimo ir tūrio nustatymo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo. Valstybės žinios. 2005. Nr.118-4290.

⁸ Dėl aplinkos ministro 2002 m. gruodžio 10 d. įsakymo Nr. 631 „Dėl Apvaliosios medienos bei nenukirsto miško matavimo ir tūrio nustatymo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo. Valstybės žinios. 2007. Nr.5-228.

⁹ Dėl aplinkos ministro 2002 m. gruodžio 10 d. įsakymo Nr. 631 „Dėl Apvaliosios medienos bei nenukirsto miško matavimo ir tūrio nustatymo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo. Valstybės žinios. 2010. Nr.111-5664.

¹ FAO/NORAD konferencija „Production, Handling and Transport of Wood Chips“, Hurdal, Norvegija, 1972 m. rugpjūčio 13 d. – rugsėjo 8 d.

² Nyllinder, P. 1972. Measuring of wood chips. FAO/NOR/TF 83: 243-52.

³ Okstad, T. 1972. Methods of scaling wood chips. FAO/NOR/TF 83: 239-42.

atvejais. Tokius darbus atlieka Lietuvos nepriklausomų medienos matuotojų asociacija, glaudumo koeficientus nustatydama ksilometravimo metodu. Daugiau abejonių kelia atskaitos taškas, lyginant skiedrų tūrį su malkų tūriu. Fiksuoti malkų glaudumo koeficientai parodo tik vidutinius malkų rietuvių glaudumo koeficientus, malkoms esant pakankamai tiesioms ir glaudžiai sukrautoms. Medienos ruošoje tokie atvejai reti, nes malkos gaminamos iš blogiausios rūšies medienos – rąsteliai kreivi su puviniais, kraunant mechanizuotai jų glaudžiai sudėti neįmanoma. Todėl matuojant ir apskaitant malkas, rekomenduojame naudoti kintamus glaudumo koeficientus, kurie pritaikyti popiermedžių apskaitai. Skaičiavimo eigoje reikėtų nepamiršti praleisti koeficiento korekciją dėl žievės, nes malkos apskaitomos su žieve. Matuojant skiedras transportavimo priemonėse lengviau įvertinamas erdvinis tūris, beje ir glaudumo koeficiento variacija yra mažesnė nei malkų ar krūvomis sukrautų šakų (kirtimo atliekų), kadangi malkoms skirtų rąstelių ir šakų matmenys, kreivumas, sukrovimo kokybė įvairuoja žymiai daugiau nei skiedrų. Todėl atskaitai naudoti grupiniu metodu nustatytus malkų ar šakų tūrius būtų nekorektiška, nes jų apskaitos tikslumas žemesnis. Lyginant du skirtingais metodais apskaitomus medienos sortimentus – malkas ar šakas ir iš jų pagamintas skiedras atskirais vienetinais atvejais niekada negausime to paties rezultato, nes tai lemia natūralus paminėtų veiksmų kintamumas, tačiau vežant didelius medienos kiekius – tiek skiedros, tiek malkų pavidalu – vidutinė tūrio įvertinimo paklaida mažėja atvirkščiai proporcingai kvadratinei šakniai iš vežtų apskaitinių vienetų kiekio (malkų ryšulių, skiedrų konteinerių), tokiu pat dydžiu mažėja ir skirtumas tarp dviem apskaitos būdais gautų tūrio įverčių. Kyla klausimas, kokie gi dar egzistuoja skiedrų kiekio apskaitos būdai, be jų tūrio įvertinimo? Tai labai platus klausimas, todėl pabandyčiau apibendrintai pateikti tik pagrindinius tokių medienos apskaitos būdų principus.

Labiausiai paplitęs yra atsiskaitymas už absoliučiai sausą medienos masę. Šis būdas taikomas Skandinavijos šalyse, JAV, Vokietijoje. Pagrindinė idėja ta, kad kiekvienai medienos siuntai nustatomas drėgnis. Žinant drėgnį, iš bendros medienos masės atimama joje esančio vandens

masė ir gaunama absoliučiai sausos medienos masė, kuri ir yra apmokestinama. Naudojant šį būdą mediena sveriamą (sunkvežimio svorių su kroviniu ir be jo skirtumas), o medienos drėgmei nustatyti imami skiedrų pavyzdžiai. Paprastai tai daroma įmonėse, perkančiose skiedrą. Didžiausia problema ir yra jos drėgnio nustatymas kiekvienai siuntai. Patikimai tai galima daryti tik džiovinant specialiose krosnelėse, kur procesas užtrunka visą parą. Operatyviai įvertinti medienos drėgnį taip pat galima matuojant varžas elektros iškrovos metu tam specialiai sukonstruotose mėginių paėmimo talpose, tačiau drėgnio nustatymo tikslumas nėra didelis. Jis proporcingai mažėja, didėjant medienos drėgniui. Žiemą (suledėjusių skiedrų) operatyvus drėgmės nustatymas varžos matavimo principu praktiškai neįmanomas. Greitam skiedrų išdžiovinimui yra pritaikytų mikrobanginių krosnelių, kuriose mediena išdžiovinama per 10-15 min. Drėgnio nustatymo tikslumas jose nėra didelis, siekia 5-8 proc. Skiedrų drėgniui nustatyti celiuliozės fabrikuose palaipsniui diegiamos dar išmanesnės technologijos. Tai vandens kiekio medienoje nustatymas gama spindulių aktyvinimo metodu. Anglies ir deguonies santykis medienoje yra stabilus ir siekia 1,5. Vandens kiekis medienoje didina deguonies atomų kiekį. Todėl pagal padidėjusį deguonies kiekį galima apskaičiuoti medienoje esantį vandenį ir labai tiksliai

bei greitai nustatyti medienos drėgnį. Šis metodas turi ir trūkumų. Pagrindinis – kad atomų γ spindulių aktyvinimo metodas yra susijęs su radioaktyvia spinduliuote ir kenkia žmonių sveikatai. Bendras trūkumas visiems medienos drėgnio nustatymo būdams – bandinių atrinkimo nešališkumo užtikrinimas. Paprastai pirkėjams ir pardavėjams susitarus, šiems darbams samdoma trečioji šalis.

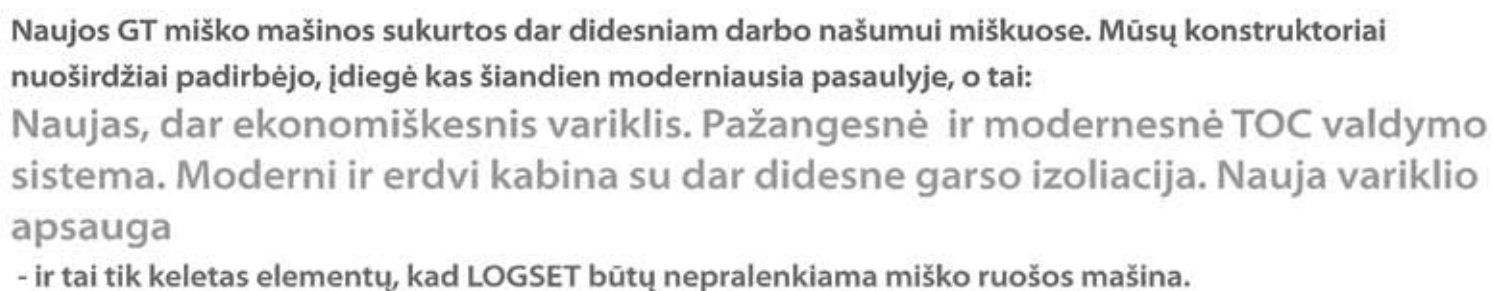
Smulkintos medienos, ypač skirtos biokurui, prekyboje naudojami atsiskaitymai už energetinę vertę, t.y. už perkamas kalorijas. Absoliučiai sausos medienos kaloringumo variacija, skaičiuojant masės vienetui, nėra didelė, todėl žinant absoliučiai sausos medienos masę nesunku pereiti prie kalorijų, tačiau problema glūdi priemaišose, ypač nedegių dalių, ir medienos drėgnyje. Todėl biokuro mėginams būtina sąlyga – kokybės, drėgnio, kaloringumo nustatymas. Minėtas metodas pradėtas taikyti Skandinavijos šalyse, tačiau dar nėra plačiai paplitęs.

Kada minėti medienos, skirtos biokurui, apskaitos metodai bus pradėti taikyti Lietuvoje, sunku nuspėti. Tai priklausys nuo biokuro energetikos plėtros. Kol kas galime taikyti metodus, kurie įteisinti Lietuvoje. Nors jie ir nėra modernūs bei efektyvūs našumo požiūriu, tačiau pakankamai objektyvūs ir tikslūs. Profesionaliai juos naudojant nuogastavimų dėl netinkamai įvertintų medienos tūrių neturėtų kilti. □

Miškų urėdijų 2012 m. spalio mėn. parduotų apvaliosios medienos sortimentų kainos, Lt/m³

Sortimentas	2012 m. spalio mėn. vidutinė kaina	Indeksas 2012 m. sausis=100	2012 m. sausio - spalio mėn. vidutinė kaina
Pušies pjautinieji rąstai	191	101.1	189
Eglės pjautinieji rąstai	201	100	201
Ažuolo pjautinieji rąstai	490	102.5	485
Uosio pjautinieji rąstai	168	71.5	210
Drebulės pjautinieji rąstai	135	101.5	133
Beržo pjautinieji rąstai	206	95.8	209
Juodalksnio pjautinieji rąstai	172	81.9	192
Pjautinieji spygliuočių smulkieji rąstai	159	103.9	155
Pjautinieji lapuočių smulkieji rąstai	126	103.3	125
Eglės popiermedžiai	79	88.8	81
Pušies popiermedžiai	81	88	83
Beržo popiermedžiai	100	88.5	101
Drebulės popiermedžiai	74	89.2	77
Uosio popiermedžiai	115	79.9	134
Plokščių mediena (spygliuočių)	60	77.9	67
Plokščių mediena (lapuočių)	56	75.7	64
Malkinė mediena	69	81.2	78
Iš viso apvalioji mediena	124	87.3	127
Kainos be PVM ir transporto išlaidų			GMU inf.

SIMPLY BETTER SINCE 1992
20
LOGSET

Susisiekite su mumis ir mes įrodysime JUMS, kad LOGSET tiesiog geriausia!

TIESIOG GERIAUSIA

Mokomieji seminarai ir lauko dienos Kazlų Rūdos miškuose

REDAS RUTKAUSKAS

Kazlų Rūdos mokomosios miškų urėdijos
Informacinio centro vadovas

Kazlų Rūdos miškų urėdijoje, nuo 1994 m. kovo 10 d. pavadintoje mokomąja miškų urėdija, mokymui ir moksliniams tyrimams skirta apie 1000 ha miško žemių. Įgyvendinant projektą „Inovacinių technologijų sklaida, diegiant tvaraus daugiatikslio ūkininkavimo principus miškininkystėje“ (Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos priemonės „Profesinio mokymo ir informavimo veikla“ veiklos srities „Žemės ir miškų ūkio veiklos ir žemės ūkio produktų perdirbimo ūkyje mokslo žinių ir inovacinės praktikos sklaida“ paramos sutartis (Nr. 1PM-PV-10-1-003069), miškų urėdijoje spalio 4 d. ir 11 d. surengti mokomieji seminarai ir lauko dienos.

ASU profesorius, habil. dr. Edvardas Riepšas spalio 4 d. vedė urėdijos darbuotojams seminarą „Parodomojo demonstracinio objekto skirtingo pradinio sodinukų išdėstymo paprastosios pušies želdiniuose įrengimas“. Teorinėje dalyje jis apžvelgė miškų atkūrimo ir įveisimo aktualijas Lietuvos mastu, pažymėjo, nuo ko labai priklauso tolimesnė miškų raida. Pastaruoju metu mažėjant plynų kirtimų apimtims, keitėsi dirvos paruošimo miško atkūrimui ir želimo skatinimo priemonių apimtys, dirbtinio ir natūralaus miško atkūrimo būdų taikymo santykis, dėl to neišvengiamai keičiasi ir medynų rūšinė sudėtis. Didėjant natūralaus miškų atkūrimo (atsikūrimo) apimtims, neišvengiamai mažėja spygliuočių ir kietųjų lapuočių vyravimas būsimojose medynuose. Todėl miškų urėdijų specialistams būtina detaliau paanalizuoti galimas rūšių kaitos tendencijas ir visada pasvarstyti, ar tikrai pasirenkami geriausi miškų atkūrimo būdai. Šiais klausimais vyko diskusijos.

ASU profesorius D. Danusevičius (centre) su seminaro dalyviais
Jūrės girininkijoje

AUTORIAUS nuotrauka

Bagotosios girininkijoje įveistus skirtingo sodinukų pradinio tankumo ir išdėstymo paprastosios pušies bandomuosius želdinius pristato ASU profesorius E. Riepšas

Optimalaus pradinio želdinių tankumo ir sodinimo vietų išdėstymo nustatymas visuomet buvo ir yra vienas iš svarbiausių miško želdinių veisimo sprendinių. Neteisingai parinktas tankumas ir sodinukų išdėstymo schema gali sumažinti medyno produktyvumą, susilpninti želdinių atsparumą kenkėjams, grybinėms ligoms ar nepalankiems gamtos veiksniams. Šie klausimai aptarti nuvykus į Bagotosios girininkijoje įveistus skirtingo sodinukų pradinio tankumo ir išdėstymo paprastosios pušies bandomuosius želdinius (1996 m. ir 1998 m.).

ASU profesorius, dr. Darius Danusevičius spalio 11 d. surengė seminarą „Inovacinius genetinių pagerinimo metodus demonstruojančių paprastosios eglės eksperimentinių – reprodukcinių plantacijų diegimas“. Lektorius pažymėjo, kad apleisti šalyje žemės ūkio plotai neduoda jokios naudos, todėl būtų ekonomiškai efektyvu juos panaudoti greitam medienos išauginimui. Ateityje trumpos apyvartos želdiniai gali būti vienas iš pagrindinių medienos produktų gavybos šaltinių. Tokie želdiniai ypač perspektyvūs, veisiant miškus apleistuose našiuose žemės ūkio plotuose. Greitai augančiais želdiniais galėtų būti ne tik lapuočiai, bet ir spygliuočiai. Antra seminaro dalis persikėlė į Jūrės girininkijoje įveistą paprastosios eglės augūnų eksperimentinę – reprodukcinių plantaciją (2011 m). Pagrindinis jos tikslas – augūnų plantacija trumpos rotacijos želdiniams. Pristatant objektą vyko diskusijos.

Seminare dalyvavusiems miškų urėdijos specialistams įgytos žinios pravers profesinėje praktikoje. □

Naujasis ISUZU D-MAX

Japonijos automobilių gamybos koncerno *Isuzu* atstovas Lietuvoje bendrovė „Autoverslo automobiliai“ lapkričio pradžioje žiniasklaidos atstovams pristatė naująsias šių metų modelį – pikapą *D-Max*. Šios kompanijos tokio tipo automobiliai pasirodė dar 1963 metais, o su indeksu *D-Max* pikapai gaminami nuo 2002 metų. Naujasis *D-Max* modelis nuo pirmtakų skiriasi ne tik geresnėmis techninėmis savybėmis, bet ir modernesniu dizainu bei salono įranga.

„Naujasis *Isuzu D-Max* buvo bandomas įvairiausiomis sąlygomis. Bandymų metu nuvažiuota per 4 milijonus kilometrų, leidusių patobulinti automobilio patvarumą, patikimumą ir praktiškumą“, – sakė bendrovės „Autoverslo automobiliai“ komercijos direktorius Tomas Ravinskas.

Pirkėjai gali rinktis dvivietį *Space Cab* arba penkiavietį *Double Cab* modelį.

Isuzu D-Max siūlomas su dyzeliniu dviejų turbinų varikliu. Keturių cilindrų 2,5 l darbinio tūrio variklis siekia 163 AG (esant 3600 aps./min.), o maksimalus sukimo momentas – apie 400 Nm (esant 1400–2000 aps./min.). Pirkėjui pageidaujant *D-Max* automobilis gali būti komplektuojamas su 6 laipsnių mechanine arba 5 laipsnių automatine pavarų dėže. Gamintojų teigimu, su mechanine pavarų dėže vidutinės degalų sąnaudos iki 7,4 l/100 km.

Automobilis varomas visais keturiais ratais, pasižymi dideliu pravažumu ir stabilumu. *Isuzu D-Max* nesunkiai pravažiuoja 60 cm gylio vandens kliūtis, lengvai įveikia 42 laipsnių įkalnę (leistinas pakilimo kampas – net 49 laipsniai). Be to, jis gali vilkti 3000 kg priekabą ir vežti iki 1050 kg svorio krovinį.

Standartinę *LSX Double Cab* įrangą papildė klimato kontrolės sistema, garso sistemos valdymo mygtukai ant vairo, odinės sėdynės, elektra reguliuojama vairuotojo sėdynė ir daugybė kitų būtinų dalykų.

Patogios ergonominės sėdynės, pagalbinės rankenėlės, iš vidurio atsidarančios modelio *Space Cab* durys palengvina įlipimą į tylų *D-Max* saloną, kurio iki smulkmenų apgalvotos detalės sukuria malonią darbo vietą vairuotojui.

Koncernas *Isuzu* ypač didelį dėmesį skiria saugumui. Šešios saugos oro pagalvės ir saugos užuolaidos, avarinio stabdymo stiprintuvas, tvirtas ir stabilus kėbulas, elektroninė stabilumo ir traukos kontrolės sistema, taip pat visų ratų pavara garantuoja saugų važiavimą. Šiomet *Euro NCAP* saugumo bandymuose šis modelis gavo 4 žvaigžduotes. Nors tai nėra idealus rezultatas, vis dėlto *Euro NCAP* atkreipė dėmesį, kad tai yra didelis žingsnis į priekį, lyginant su šio modelio saugumo testu 2008-aisiais.

Neseniai paaikškėjo „Tarptautinio metų pikapo 2013“ konkurso nugalėtojas, kuriuo tapo *Ford Ranger*. *Isuzu D-Max* rinkimuose atiteko antroji vieta.

Aptakaus automobilio kėbulo ir naujos *Isuzu* dyzelinių variklių technologijų dėka sumažintas išmetamųjų CO₂ dujų kiekis (194 g/km) ir degalų sąnaudos neabejotinai turi įtakos gamtos apsaugai.

UAB „Autoverslo automobiliai“ įsitikinę, jog šis pikapas bus ne tik populiarus tarp energetikų, miškininkų, bet sudomins ir buriuotojus, medžiotojus bei kitus aktyvų laisvalaikį mėgstančius žmones, kuriems reikalingas pravažus ir talpus automobilis.

„Į medžioklę visuomet važiuoju tik šiuo automobiliu – dar nė karto nenusivyliau nei dėl pravažumo, nei dėl krovimo galimybių“, – tvirtina Anatolijus Šalgunovas, bendrovės prezidentas ir užkietėjęs medžiotojas.

Bendrovė „Autoverslo automobiliai“ šiemet jau gavo porą dešimčių užsakyimų, o metus tikisi užbaigti pardavę apie 40 vnt. *Isuzu* automobilių.

Įmonė dideles viltis sieja su koncerno *Suzuki* automobiliais, kurių atstovais tapo prieš metus. Iki metų pabaigos planuojama parduoti 80 įvairių modifikacijų *Suzuki* automobilių, o 2013-aisiais – apie 100.

Igyvendinant ąžuolynų atkūrimo programą

RAIMONDAS MATEMAITIS

Tauragės miškų urėdijos vyriausiasis inžinierius

Tauragės miškų urėdijos Šilinės girininkijos Kuisių miško masyve, kuris yra šalia Jūros upės, spalio 19 d. surengta ąžuoliukų sodinimo talka. Jos iniciatorius buvo Šilinės girininkijos girininkas Bronislovas Ambrozus ir karių seržantų klubas „Angis“. Tadien girininkijos miškininkams talkino 18 karių iš Lietuvos didžiojo kunigaikščio Kęstučio mechanizuoto pėstininkų bataliono, kurių dauguma buvo Irako ir Afganistano misijų dalyviai, bei rangovinės įmonės darbuotojai.

Apie 3 ha biržėje talkininkai netruko pasodinti 4000 ąžuoliukų; juos vėliau girininkijos darbuotojai apgaubė individualiomis apsaugomis nuo galimų žvėrių pakenkimų. Pasak girininko B. Ambrozo, ąžuoliukų pasodinimo vieta priskirta 3 grupės vandens apsauginiams miškams,

todėl šiuos ąžuolus bus galima kirsti tik po 141-erių metų.

Pagal šalyje įgyvendinamą ąžuolynų atkūrimo programą, Tauragės miškų urėdija kasmet turi pasodinti po 10 ha ąžuolynų ir 10 ha mišrių medynų, kuriuose ąžuoliukai sudaro apie trečdalį pasodintų medelių. Miškų urėdija kasmet pasodina daugiau, negu numato ąžuolynų atkūrimo programa. □

BRONISLOVO AMBROZO nuotraukos

Ivairių vienetinių įrenginių montavimą ant transporto priemonių arba kito pagrindo atliekanti UAB „Autojarus hidraulika“ gerai žinoma šalyje tarp miškų ūkio, statybinių, komunalinių įmonių. Pagal klientų pageidavimus įmonė kartu su partneriais pritaiko sunkvežimių važiuokles medienai gabenti, gamina savivarčių kėbulus, pailgina ar sutrumpina sunkvežimių rėmų kėbulus, montuoja hidraulinius kranus medienai ir metalo laužui krauti, pritaiko vieną hidraulinį kraną keliems sunkvežimiams ir pan.

Be to, šiuo metu UAB „Autojarus hidraulika“ atstovauja *Tajfun Liv* hidraulinius kranus, Čekijos gamybos AVIA sunkvežimius, PANAIV priekabas ir hidraulinių sistemų komponentus gaminančioms gamykloms.

Išsaugoję lygį ir populiarumą

Slovėnijos firmos *LIV HIDRAVLIKA* (*LIV HIDRAVLIKA IN KOLESA*, dabar *Tajfun Liv*) nauji hidrauliniai kranai Lietuvoje buvo pradėti pardavinėti 2000 metais. Per laikotarpį nuo 2000 iki 2011 metų Lietuvoje parduoti 35 hidrauliniai kranai. Krizės laikotarpiu šių kranų pardavimas kiek sustojo. Po įmonės restruktūrizavimo bei produkcijos atnaujinimo slovėnai vėl ėmė darytis į Lietuvos rinką. Tad lapkričio viduryje Dubravos eksperimentinės mokomosios miškų urėdijos medelyno teritorijoje UAB „Autojarus hidraulika“ kartu su kompanija *Tajfun Liv* organizavo seminarą, kurio metu UAB „Autojarus hidraulika“ projektų vadovas Raimondas Vilkinis, Slovėnijos įmonės

Žinomi gaminiai – naujai

RIMONDAS VASILIAUSKAS

atstovai Bogomir Likon ir Tomaž Cergolj papasakojo apie firmos istoriją, pristatė patobulintus bei naujus gaminius.

Hidraulinius kranus slovėnai pradėjo gaminti dar 1978 m., kai pati Slovėnija buvo komunistinės Jugoslavijos Federacijos respublika. Iširus Jugoslavijai, gamyklą privatizavo. Konkurencinga produkcija buvo eksportuojama ne tik į jau žinomas Rytų bloko, bet ir į Vakarų šalis. Nuo to laiko kelis kartus keitėsi gamyklos savininkai. 2008 m. užgriuvusi ekonominė krizė sujaukė kompanijos planus, krito pardavimai, kurie tik 2011 m. pamažu ėmė didėti ir pasiekė 2003-2004 m. lygį. Nuo 2012 m., vėl pasikeitus savininkams bei atskyrus hidraulinių kranų gamybą į atskirą gamyklą *Taifun Liv*, beveik iš pagrindų atnaujinta bei modernizuota produkcija.

Kompanija *Taifun Liv* pastaruoju metu gamina 3 rūšių hidraulinius kranus, sąlyginai žymimus Z (sulankstomi miškavežiams), NZ (sulankstomi antrinems žaliavoms krauti), K (nesulankstomi) simboliais. Iš viso ši kompanija pagamina apie 70 įvairios modifikacijos kranų bei apie 70 įvairiausių priedų jiems. Daugiau kaip 30-yje šalių kompanijai atstovauja 42 dileriai.

Remiantis paskutiniaisiais tyrimais, Slovėnijos kompanija pagal pagamintų ir parduotų hidraulinių kranų kiekį užima ketvirtą vietą Europoje.

Priklausomai nuo užsakovų poreikių, hidrauliniai kranai gaminami nuo 60 iki 261 kNm galios, galingiausiojo kranu maksimalus strėlės siekis – 14,5 m. Visi medienai krauti skirti hidromanipulatoriai atitinka EN 12999 standartą. Galimybė kraną pasukti 425° kampu leidžia padidinti darbo našumą, o žinomų gamintojų

(*Parker*) sumontuoti valdymo įrenginiai užtikrina tikslų ir sinchroninį krovimo darbų vykdymą. Prie hidromanipuliatorių papildomai gali būti komplektuojamos elektrinės hidraulinės operatoriaus kabinos, šildoma sėdynė, distancinio valdymo pultas, ilgų rąstų atramos, atrama greiferiui padėti transportavimo metu ir kt. Didžiausiu populiarumu rinkoje pasižymi sulankstomi Z tipo (*Foldable*) hidromanipulatoriai, pasižymintys aukštomis eksploatacinėmis charakteristikomis bei transportavimo metu užimantys nedaug vietos. Sustiprintos pirmosios strėlės svirtys užtikrina stabilų krovinio kėlimą visoje manevravimo zonoje, o specialiai uždengtos hidraulinės žarnos apsaugotos nuo pažeidimų.

Gamintojų manymu, jų siūlomi naujos kartos ir patobulinti, pakeičiant nepasiteisinusių mazgų konstrukciją (kurių mazgų, Lietuvos vartotojai puikiai žino) hidromanipulatoriai bus ne mažiau populiarūs tarp Lietuvos vartotojų, kaip ir iki šiol miškų urėdijose ir miško ruošos įmonėse ilgus metus eksploatuojami ir gerą vardą turintys *LIV* kranai.

Visiškai modernizuoti

Didelio seminario dalyvių susidomėjimo sulaukė prezentacijos metu pristatyti sunkvežimiai *Avia*,

KamAZ ir *GAZ-Sadko*, kurių pirmtakai buvo gerai žinomi mūsų šalyje dar iki Nepriklausomybės atkūrimo. Visi paminėti sunkvežimiai komplektuojami su amerikiečių gamybos *Cummins* varikliais, vokiškomis *ZF* pavarų dėžėmis, kitų žinomų firmų agregatais, atitinka EURO 5 standartą bei pasižymi geru kainos ir kokybės santykiu.

Iki 12 tonų bendrosios masės Čekų gamybos sunkvežimiai *AVIA* gali būti 4x2, 4x4 ratų formulės, taip pat su dviguba kabina.

Padidinto pravažumo Rusijoje sukonstruoti sunkvežimiai *GAZ-Sadko* surenkami Estijoje. Šios markės automobiliai, kuriuose sustiprinta važiuoklė bei du vedamieji tiltai, gali tapti nepakeičiamu pagalbininku miškininkams, juolab, kad ant *Sadko* rėmo galima sumontuoti ne tik įprastą, bet ir kėbulą su priešgaisrine įranga.

Naujienomis apie *KamAZ* sunkvežimius, kurie surenkami Lietuvoje, pasidalino UAB „Autobagi“ atstovas Tadeuš Jarmolovič. Jis pažymėjo, kad *KamAZ* automobilius galima įsigyti ir įmonėje „Autojarus hidraulika“. □

AUTORIAUS NUOTRAUKOS

VALTRA

Individually Yours

3
GARANTIJĄ
METAL

**Miškui skirtos
diskinės akėčios**

Darbinis ilgis 2,00 m 2,30 m 2,50 m Diskų skaičius 8 8 9

Disko skersmuo (mm) 660 660/710/810 660/710/810

Svoris 1875 kg 1930 kg 2060 kg Galingumas 110 AJ 130 AJ 150 AJ

Kalvarijų g. 125-602, LT-08221 Vilnius

Tel. (5) 2 737 000, faks. (5) 2 472 085, mob. tel. (687) 400 42, el. paštas: rovaltra@rovaltra.lt

www.rovaltra.lt

PENTAX
A RICOH COMPANY

K-5 II

KORPUSAS IR OBJEKTYVAS ATSPARŪS DRĖGMEI IR DULKĖMS

16.3 mln. efektyvių vaizdo taškų
Filmavimas Full HD formatu
7 kadrai per sekundę fotografavimo sparta
Plėčiamas ISO nuo 80 iki 51200
3,0 colio raiškus LCD ekranas
Maitinimo šaltinis: Ličio jonų baterija
Magnio lydinio korpusas, atsparus vandeniui/dulkėm
ir šalčiui iki -10°
Vaizdo stabilizavimo sistema
Pentaprizminis vaizdo ieškiklis, matymas apie 100%

Konferencijos dalyviai
Rygos parodų salėje
Mežaparks

Latvijos MS archyvo nuotrauka

Atkreiptas dėmesys į privačios miškininkystės plėtrą Baltijos šalyse

VACLOVAS TREPĖNAITIS

Šiomet lapkričio 16-17 d. Rygoje ir Ikšķile vietovėje (turizmo sodyboje „Turbas“) surengta tradicinė trijų Baltijos šalių miškininkų sąjungų 22-oji konferencija, kurioje dalyvavusi Lietuvos miškininkų sąjungos delegacija buvo bene gausiausia. Šį kartą konferencijoje pasirinkta tema **„Privačios miškininkystės plėtros perspektyvos“**: išklausti pranešimai apie Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje esamus privačių miškų išteklius, jų naudojimą, aptarta smulkių miško valdų problema, jų savininkų kooperavimosi, švietimo galimybės, teikiamų miškų ūkio paslaugų kokybė, pasikeista miškininkų sąjungų veiklos kiekvienoje šalyje patirtimi, ateities perspektyvomis.

Bendros privačios miškininkystės aktualijos

ASU Miškotvarkos ir medienotyros instituto lektorius Gintautas Činga, Aplinkos ministerijos Miškų departamento Privačių miškų skyriaus vedėja Vilija Masaitienė informavo apie 38,6 proc. Lietuvos teritorijos užimančius privačius miškus, miškininkavimą reglamentuojančius teisės aktus, mokesčius, ES paramą miškų sektoriui 2007-2013 m., apie kooperacijos būklę – šio skyriaus vyriausiasis specialistas Donatas Vaikasas. Mūsų delegacijos sudėtyje buvęs LMSA valdybos narys, UAB „Bangenės miškas“ direktorius Vidmantas Čaikauskas supažindino su miško savininkus vienijančios LMSA veikla, sprendžiamomis problemomis, privačių miškų naudojimu. Pažymėta, kad net 39 proc. miško savininkų Lietuvoje turi po 1 ha miško, o vidutinė valda tėra 3,4 ha.

Latvijos miško savininkų asociacijos atstovė Aiga Grasmane informavo, kad šalies miškingumas nuo 27 proc. 1923 m. padidėjo iki 52 proc. (3354 tūkst. ha) pastaraisiais metais. Apie pusę miškų yra privatūs ar priklauso miestų savivaldai. Net 46 proc. miško valdų yra 2,1-10 ha dydžio, vidutinės valdos dydis – 8 ha. Apklausų duomenimis, apie 13 proc. smulkių miško savininkų neturi supratimo, kaip savo valdoje miškininkauti. Dalis jų parduoda savo valdas stambesniems savininkams ar įvairioms kompanijoms (jos jau valdo apie 10 proc. šalies miškų). Turima dar ir neinventorizuotų privačių miškų, kur nevykdoma jokia

ūkinė veikla. Estijoje iš 2 197 500 ha miškų tik 36 proc. (788 800 ha) liko valstybės nuosavybėje. Apie 3 proc. miškų (67 400 ha) valdo miestų savivaldybės, kiti valdytojai. Privačiuose miškuose einama valdų stambinimo keliu, jas parduodant naujiems savininkams.

Konferencijos darbo grupėse diskutuota, kaip paskatinti racionaliau miškininkauti smulkių miško valdų savininkus, padėti jiems gauti ES paramą, geresnes miško darbų, medienos pardavimo paslaugas, konsultacijas, organizuoti jų švietimą.

Latvijos žemės ūkio ministerijos atstovės Ilzės Silamikelės teigimu, jų šalyje miško savininkų švietimu, konsultavimu rūpinasi Valstybinės miškų tarnybos struktūros. Švietimui, konsultavimui naudojamos tam skirtos ES paramos lėšos. Pasak Estijos MS delegacijos atstovo Andre Purret, šioje šalyje miško savininkų švietimu rūpinasi tik juos vienijančios asociacijos, naudojamos nacionalinės biudžeto ir ES paramos lėšos. Miško savininkai kasmet gali gauti iki 15 val. nemokamų konsultacijų miškininkystės klausimais. Šių pranešėjų manymu, šviesti miškininkystės, ekologijos klausimais reikia ir visuomenę, kad keistųsi požiūris į privačią miškininkystę.

Miško savininkų kooperacijos skatinimo galimybės

Nemažai diskutuota smulkių miško valdų savininkų asocijavimosi ir kooperacijos skatinimo klausimais. Pasak esto A. Pur-

Konferencijos dalyvius sveikina Miškininkų sąjungų delegacijų vadovai E. Bartkevičius, M. Sirante, A. Purret

Diskusijos Dauguvos girininkijos miške

ret, priėmus kooperaciją skatinančius įstatymus ir teikiant iš šalies biudžeto bei ES fondų paramą, Estijos miškų savininkai jau gali pasidžiaugti pirmaisiais pasiekimais. Sekant Skandinavijos šalių pavyzdžiu, Estijoje užregistruota 40 regioninių kooperatyvų, iš kurių apie 20 aktyviai dirba. Kooperatyvai valdo 300 tūkst. ha privačių miškų. Šiemet juose buvo 120 narių, 2013 m. tikimasi jų gretas pagausinti iki 200. Bet didesnę kooperacijos plėtrą lėtina nedidelės gaunamos pajamos iš ūkinės veiklos miško valdose (vidutiniškai vienas kooperatyvo narys gauna 100 eurų per metus).

Latvijoje, pasak A. Grasmann, dėl neprofesionalios vadybos pirmųjų kooperatyvų veikla buvo nesėkminga, jie greit iširo. Tai pakirto miško savininkų pasitikėjimą (žiūrima kaip į buvusių kolūkių pakaitalus miškų ūkyje), apsunkino tolesnę kooperacijos plėtrą. Pernai tebuvo atsikūręs vienas kooperatyvas, šiemet įsikūrė dar vienas. Latvijos seimui 2012 m. rugsėjį priėmus įstatymą dėl kooperacijos plėtros, tikimasi, kad šis procesas pajudės iš sąstingio.

Aplinkos ministerijos Miškų departamento Privačių miškų skyriaus vyriausiasis specialistas Donatas Vaikasas pranešime „Miško savininkų kooperavimosi skatinimas Lietuvoje“ pažymėjo, kad pastaruoju metu mūsų šalyje registruoti miško savininkų kooperatyvai (apie 20) neatitinka tikrojo miško kooperatyvo veiklos principų. Jie vienija tik minimalų narių skaičių (nuo 6 iki keliolikos), nėra atviri kitiems miško savininkams prisijungti, užsiima įvairia komercine veikla. Kooperuotų miško savininkų

skaičius Lietuvoje nesiekia 0,1 proc. visų miško savininkų. Norint racionaliau miškininkauti, daugiau kaip 200 tūkst. smulkių miško valdų (mažesnių kaip 10 ha) galėtų jungtis į miško kooperatyvus.

Lietuvos Miškų įstatyme nustatyta, kad miško savininkų kooperatyvams taikomas žemės ūkio kooperatyvų statusas, tačiau praktiškai tai nesuteikia apčiuopiamos naudos miškų savininkų kooperavimosi procesuose.

Pranešėjas sakė, kad Aplinkos ministerijos užsakymu ASU specialistai rengia Miško savininkų kooperatyvų plėtros galimybių studiją, kurios tikslai yra išanalizuoti:

- esamą miško savininkų kooperacijos būklę Lietuvoje (teisiniai, ekonominiai, socialiniai ir kiti aspektai) bei įvertinti miško savininkų kooperavimosi proceso problemas ir jų priežastis;
- ES šalių (ne mažiau kaip penkių, kuriose yra panašios privačios miškininkystės sąlygos kaip ir Lietuvoje) patirtį miško savininkų kooperavimosi procesuose;
- miško savininkus vienijančių ar kitų suinteresuotų organizacijų pasiūlymus dėl miško savininkų kooperavimosi plėtros galimybių;
- suformuluoti konkrečius pasiūlymus dėl miško savininkų kooperacijos plėtros galimybių ir skatinimo bei tam reikalingų teisės aktų pakeitimų.

Numatoma Lietuvoje teikti paramą miško savininkų kooperatyvų steigimui iš Europos Žemės ūkio fondo Kaimo plėtrai 2014-2020 metais.

Rygos parodų salėje Mežaparks – miško ir medienos gaminiai

Medelyne įdiegta konteinerinė sodmenų auginimo technologija

Pušies sėklinė plantacija

Pristatoma durpių konteinerių fasavimo linija

„Staro Riga“ šviesos festivalis Rygos senamiestyje

Apibendrinus darbo grupių diskusijas, prieita prie nuomonės, kad ekonominiu požiūriu miško kooperatyvas turėtų vienyti ne mažiau kaip 1000 ha bendrą miško valdų plotą, kurio nariai bendrai veiklai koordinuoti, miško darbams organizuoti išsirinktų patikimą lyderį, turintį vadybos įgūdžių. Iš kooperatyvo pajamų konsultacijoms, kai kuriems darbams atlikti galėtų būti samdomas specialistas miškininkas, rangovai. Taip miško savininkai atsikratytų įvairių tarpininkų, nepatikimų paslaugų teikėjų, gautų daugiau pajamų iš savo valdos. Žinoma, pradiniam etape miško valdų kooperacija nebus sėkminga be valstybės institucijų palaikymo, paramos, kuri galėtų pasireikšti, pavyzdžiui, laikinu medienos prekybos, kitos ūkinės veiklos neapmokėtinimu, netoleravimu nelegalios prekybos mediena, privačių miškų sertifikavimo skatinimu.

Žvilgsnis į Rygos miesto savivaldybės miškus

Latvijos miškininkų sąjunga, vadovaujama prezidentės Marikos Sirantės, sudarė galimybę konferencijos dalyviams paskutinę dieną susipažinti su praktine miškininkyste Rygos miesto savivaldybei priskirtuose miškuose (apie 60 000 ha), kuriuos prižiūri, tvarko šešios girininkijos, susivienijusios į valstybinę įmonę „RIGAS MEŽI“. Šios įmonės valdybos narys Juris Buškevics pakvietė apsilankyti Dauguvos girininkijoje, kuri administruoja apie 8000 ha miškų. Girininkijoje dirba girininkas, jo pavaduotojas, 4 eiguliai ir 2 miško darbininkai, kurie atlieka želdinių priežiūros, jaunuolynų ugdymo darbus, padeda miesto gaisrininkams gesinti miško gaisrus. Gaisrai sekami iš įprastų apžvalgos bokštų, samdomi budėtojai. Renovuotoje girininkijos būstinėje įsteigta mokomoji „žalioji“ klasė moksleivių ekologiniam švietimui.

Pergyvenus įvairias reformas, Rygos miesto savivaldybės miškuose vėl grįžtama prie atgyvenusiu laikyto kompleksinio ūkininkavimo, tam skiriama nemažai investicijų. Per pastarąjį dešimtmetį Dauguvos girininkijoje modernizuotas miško medelynas, pastatyti šiltnamiai, įdiegta konteinerinė sodmenų auginimo technologija. Medelyne auginami savo poreikiams pušies, eglės, beržo, juodalksnio ir maumedžių sodmenys. Nemažai jų išauginama per 1-erius metus. Padedant „Silavos“ mokslininkams, medelyne įveista ir jau dera pušų sėklinė plantacija. Miške įveista nauja eglės sėklinė plantacija. Iškirsti medynai atsodinami želdiniais (1 ha sodinama po 3000 pušies arba eglės sodinukų), nuo žvėrių žalos jie apsaugomi tvoromis. Įsteigtas kanopinių žvėrių aptvaras.

Kertamos biržės ar mediena iš sanitarinių kirtimų lig šiol buvo aukcionuose parduodama nekirstu mišku (1 m³ vidutinė kaina apie 30 latų). Pasak įmonės valdybos nario J. Buškevics, rentabiliau samdyti miško iškirtimui rangovus ir jų pagamintą medieną (per metus šioje girininkijoje iškertama iki 28 tūkst. m³) patiems parduoti ar perdirbti lentpjūvėje. Todėl šalia medelyno baigiamas statyti modernus medienos perdirbimo cechas, kuriame per metus planuojama išpjauti į įvairius gaminius iki 150 000 m³ žaliavinės medienos iš įmonės miškų. Tai turėtų padidinti Rygos miesto savivaldybės miškų ekonominę svarbą merijoje. Įmonei pavesta iš savų lėšų prižiūrėti miesto želdynus.

Rygos parodų salėje Mežaparks susipažinome su Latvijos medienos perdirbimo pramonės gaminių asortimentu, ypač aukštos kokybės faneros paklausa, jos gaminių eksportu į užsienio rinkas. Pavyzdžiui, iš kokybiškos faneros latviai gamina ne tik baldus, dekoratyvinį parketą, bet ir valtis, kelio ženklus, naudoja namų statyboje, būstų apdailai.

Puikų įspūdį visiems paliko vakare surengta ekskursija po šventinę nuotaiką alsuojantį Rygos senamiestį, kuriame vyko „Staro Riga“ šviesos festivalis, skirtas pažymėti šalies nepriklausomybės sukaktį. □

Dideliais kiekiais superkame beržo ir juodalksnio rąstus nuo 14 cm skersmens

LIKMERĖ

Informacija apie supirkimo kainas ir sąlygas internete: www.likmere.lt
telefonu: +370 340 60054
el. paštu: info@likmere.lt

-
- IŠKLAUSYSIME
 - PAKONSULTUOSIME
 - PARINKSIME GERIAUSIĄ,
KOKYBIŠKIAUSIĄ IR PIGIAUSIĄ
 - OPERATYVIAI ATVEŠIME TIESIAI
PAS JUS, O JEI REIKIA IR Į MIŠKĄ...

Pasiklydai miške-užeik į

www.miskui.lt

UAB „MMC Forest“

Nausodžio k., Vėžaičių sen., 96215 Klaipėdos r.

Tel./faks.: +370 448 68054

Mob.: +370 673 51506

El. paštas: prekyba@miskui.lt

www.mmc.lt

www.miskui.lt

Žodis skaitytojui

Iš liaudies išminties:

Iššaudė, išgaudė, išžudė !!!

Visą dieną grybavau, nesutikau nė vieno žvėrelio!

Seniau būūdavo... Išeinu į kiemą – lauke stirnelės ganosi, pamiškė briedis stovi. O dabar... ???!!!

Viską bjaurybės brakonieriai ir medžiotojai suvalgė, nieko nebeliko.

Nuvažiavau nuo Vilniaus iki Klaipėdos..., kad nors vieną stirnelę pamatytiau...

Šiomet vėl lankiausi Šv. Huberto tėvonijoje.

Šį kartą teko ne tik medžiotojų patrono bazilika, viena iš įspūdingiausių Belgijos bažnyčių, gėrėtis, bet ir paklaidžioti jo medžioklės takais Ardėnų kalnuose.

Kaip ir prieš 1300 metų – tai karališki medžioklės plotai.

Tiesa, dabartinis Belgijos karalius Albertas II ten baltų elnių nebesivaiko. Netgi atvirksčiai. Savo verdiktu senuosius Šv. Huberto medžioklės plotus Jo Didenybė paskyrė edukacijai.

Iš asfaltuoto kelio pasuki į tvarkingą, žvyruotą keliuką ir privažiuoji mašinų parkavimo aikštelę. Taliau važiuoti nebegalima. Prasideda pažintinis takas. Kažkur, netoliese, istorijos ūkanose paskendusiam septintame amžiuje susikirto Huberto, tada dar ne švento, ir balto elnio su kryžiumi kaktoje keliai.

Tako pradžioje keliomis kalbomis perspėjama: norite ką nors pamatyti, elkitės, kaip svečiuose, svarbiausia – netriukšmaukite.

Takas iš abiejų pusių apsuptas tankaus, jauno eglyno. Einu ir galvoju – makaronus kabina tie belgai, ką čia pamatysi, eidamas eglių tuneliu.

Dešinėje pusėje proskyna kažkodėl uždengta lyg sudegusio teatro dekoracija – milžiniška širma, su keliomis skylėmis.

Prieinu. O lia! Pro tas skylės, žemiausia skirta vaikui vežimėlyje, aukščiausia Saboniui, vaizdelis – kaip į zoologijos sodą.

Toliau, dar gražiau. Tako pabaigoje – gigantiškas bokštelis. Jame lengvai išsitenka bent dvidešimt žioplių, sienos nukabinėtos gražiais gyvūnų paveikslėliais su jų aprašymais, o aplink apsidairius...

Gražumėlis...

Beje, ten organizuojamos ir medžioklės.

Kelionės pabaigai belgiškam greitkely šiuolaikiškas transporto kamštis – pati ta vieta durnas mintis varinėti.

Stebiu savo mašinikėse laiką užmušinėjančius belgus ir fantazuuju.

O ką? Jeigu, tarkim, kas dešimta urėdija ir kas dešimtas medžiotojų klubas ar būrelis imtų ir įrengtų po vieną bokštelį – stebyklą, pavadintų jį Šv. Huberto vardu ir pakviestų mėgstančius zoologijos sodus pavėpsoti į tikrą gamtą.

Taiigi būtų ant Lietuvos apie šimtą vietų, kur kiekvienas galėtų įsitikinti, kad ne visada liaudies išmintis teisi.

Smagaus skaitymo ir žiūrėjimo apie šiuos metus Šv. Huberto dienas Lietuvoje.

P.S. Makabriškas klausimas: jeigu visas išmedžiota, tai iš kur greitkeluose išnyra briedžiai, pastojantys kelių net Seimo nariams.

P.S. Nuoga žvėrių apskaitų statistika:

	1988 m.	2012 m.
Briedis	7500	8666
Tauris elnias	12500	25672
Stirna	40700	109707
Šernas	23000	56203

EUGENIJUS TIJUŠAS

Medžiotojų šventė Kaune

JONAS GRIGALIŪNAS

Šv. Jurgio bažnyčioje prie altoriaus pašventinimui išrikiuotos medžiotojų klubų vėliavos

Jau rudens pabaiga. Dauguma mūsų krašte per vasarą gyvenę ar tik rudens praleikiantys sparnuočiai su savo šeimynomis bei pavieniui išskrido į šiltesnius kraštus. Į pabaigą eina ir jų medžioklė. Pasiliko tik sparnų neturintys keturkojai. Vieni jų žiemai sulys į urvus ar irštvas kelių mėnesių poguliui, kitiems jos sunkumus teks praleisti braidant po sniegą. Šeimininkė gamta, per vasarą užauginusi visokeriopą derlių, paskyrė jį visiems savo gyventojams pagal jų gyvenimo būdą ir leido naudoti pagal jų hierarchijos laipsnį. Dalis gėrybių paskirta ir medžiotojams. Paskirta, nes jau nuo Biblijoje aptariamų laikų žmogus yra įpareigotas ne tik apgyvendinti Žemę, bet ir protingai naudotis visomis jos gėrybėmis ir jas gausinti. Kaip jomis naudojames, pasidaliname ar jas saugome – visi žinome. Žinome tiesą ir netiesą visose gyvenimo srityse. Čia žalieji jau galėtų pasakyti medžiotojams: *baikite savo kruviną darbą ir nustokite žudyti nekaltus žvėrelius, nes jie turi tokią pat teisę gyventi, kaip ir žmonės*. Bet jie nesako: *nekirskite medžių, nepjaukite žolės, nenaikinkite pesticidais vabzdžių, nustokite gaudyti žuvis, neauginkite ir neskerskite gyvulių bei naminių paukščių, maitinkitės žalėsiais* (tarp kitko – jau yra tyrimų, rodančių, kad ir augalai jaučia skausmą). Jie nesako, kad pasenusius pieninius raguočius laikykite, kol jie patys nusibaigs. Bet mėgsta sakyti, kad reikia sukurti *save reguliuojančią* aplinką. O tai būtų: leiskime be reguliavimo veistis vilkams (o gal ir meškoms?), lapėms, mangutams, kiaunėms ir t. t.

Pasekmės gamtai ir žemės ūkiui urbanizuotame krašte būtų tragiškos. Čia nėra galimybės aptarti visų su medžiokle susijusių tariamų „baisių“, bet noriu pasakyti, kad tada išplistų brakonieravimas, niekas nesirūpintų stambųjų žvėrių atranka, nebebūtų prasmės auginti našių ir norimos struktūros miškų (jų jaunuolynai būtų nuėsti ir nulaupyti, dalis miškų būtų bebrų užtvindyta), plistų pasiutligė, išnyktų kai kurios paukščių rūšys, žemdirbių triūsas nueitų niekais... Žvėrių skaičiaus reguliavimui paskirtų specializuotų prižiūrėtojų veikla taip pat būtų neefektyvi. Dar prisiminiau, kad mėsą valgantiems ir medžiotojus keiksnantiems asmenims reikia pasiūlyti apsilankyti skerdyklose. Manau, kad ir nerūkantys paprašytų cigaretės...

Smalsumo vedamas pavarčiau interneto svetainėse patalpintus skaitytojų komentarus apie medžiotojais tapusių žmonių polinkius ir požiūrį į jų aistrą medžioti. Kaip ir visada, sprendžiant iš atsiliepimų turinio ir jų formuluotės, dažnai vyrauja nepavydėtino intelekto turinčių asmenų mintys.

Rotušės aikštėje

Todėl tą išplėstą preambulę parašiau vienu tikslu – iš karto priminti, kad medžioklę smerkiantys suprastų, jog ir medžiotojai, vykdančys gamtą tausojančią darbą, turi teisę švęsti Bažnyčios, kaip aukščiausios moralinės institucijos, laiminamą šventę.

Jau nuo pagonybės laikų, kai medžioklė buvo pagrindinis pragyvenimo šaltinis, lietuviai turėjo medžioklės deivę Medeinę. Sėkmės prašė ir senųjų kultūrų medžiotojai (graikai – Artemidės, romėnai – Dianos). O savo šventę, susijusią su hercogu vyskupu Šv. F. Hubertu, vykdžiusiu gamtosaugos darbus, lietuviai kitų Europos valstybių papročiu pradėjo švęsti po krikščionybės įvedimo. Su šia švente Lietuvoje derinama didžiojo medžioklės laikotarpio pradžia. Apie šią šventę yra rašyta ir prieškaryje leistame žurnale „Mūsų girios“. Tradicija nutrūko okupacijos laikotarpiu.

Atgaivinta šventė turi gilią moralinę prasmę – parodančią, kad ir negražų gyvenimo būdą (jaunas hercogas, kaip rašoma, mėgo kraugeriškas puotas) galima pakeisti į kilnų ir tapti pavyzdžiu kitiems. Medžiotojų

globėjo šventę iškilingai šventė Šakių, Zarasų, Anykščių, Vilniaus ir paminėjo kitų medžiotojų draugijų medžiotojai.

Šių metų lapkričio ketvirtą Šv. Huberto šventės fanfarų garsai nuskambėjo ir Kauno medžiotojų sąjungos organizuotose iškilmėse. Dalyviai – medžiotojai, jų šeimų nariai, svečiai – užėmė visas Šv. Jurgio bažnyčioje (sovietmečiu paverstos sandėliu), sėdimas vietas, būrėsi centrinėje navoje prie altoriaus. Ten pat buvo išrikiuotos medžiotojų būrelių vėliavos. Dalis jų, skambant trimittams, pašventintos.

Pamaldų metu bažnyčią kuruojančių vienuolių kunigas pasakytame pamoksle, pabrėždamas tikėjimo prasmę, pažymėjo ir medžiotojų plačią veiklos sritį, reikšmę ir atsakomybę globojant Lietuvos gamtą, saugant gyvūnijos išteklius. Baigiantis pamaldoms buvo pasveikinti Draugijos darbuotojai bei būrelių vadovai, palinkėta sėkmės.

Vėliau – eisena į miesto Rotušės aikštę, kurioje buvo susirinkęs nemenkas miestiečių būrys. Iš Rotušės balkono atvykstančius ilgų kolonų dalyvius sveikino Aleksandro Stulginskio universiteto trimitininkai, o ant žemės rikiavosi medžiotojų būrelių ir klubų palapinės su medžioklės trofėjais bei nemokamais rūkytos bebrienos ir stirnienos užkandžiais. Greta stovėjo palapinė su karšta sriuba, už kurios lėkštę buvo galima į dėžutę įmesti auką vienuolių pranciškonų statomiems Šv. Klaros senelių globos namams Kaune.

Atskirą palapinę buvo įsirengęs ASU Miškų ir ekologijos fakultetas. Jos kuratorius fakulteto dekanas doc. Edmundas Bartkevičius turėjo teisę išduoti simbolinį diplomą, kuriame to vertas asmuo buvo nufotografuotas su fakulteto toga.

Tikėtina, kad šventės sėkmė didins jos populiarumą tiek tarp medžiotojų, tiek ir miesto visuomenėje. □

AUTORIAUS nuotraukos

Šv. Huberto dienos proga papuošiama bažnyčia

Į Troškūnus – švęsti Hubertinių

SIGITA OBELEVIČIŪTĖ

Anykščių rajone, Troškūnų miestelyje, lapkričio trečiąją jau septintą kartą paminėta Šv. Huberto – medžiotojų – diena. Vienas šios šventės organizatorių – Troškūnų Švč. Trejybės parapijos klebonas ir aistringas medžiotojas Saulius Filipavičius.

Hubertinių šventė atgaivinta neseniai

Paklaustas, kaip kilo idėja organizuoti Šv. Huberto minėjimą Troškūnuose, klebonas S. Filipavičius sakė: „Minėti šią dieną buvo vietinių medžiotojų ir mano iniciatyva – tiesiog visi pasitarėme ir taip nusprendėme. Matyt, pribrendo toks reikalas, sutapo visų norai – ir medžiotojai, ir aš norėjom padaryti taip, kad visi švęstų ir džiaugtųsi. Norėjome kažkokią prasmę šiai šventei, medžiotojų kasdienybei suteikti. Taip ir gimė ši tradicija. Šiemet šventė vyko jau septintus metus“.

Pasak klebono, šventė anaip tol nėra nauja, ji atkeliavusi iš senų laikų: „Ši diena pasaulyje švenčiama jau šimtmečius, Vakarų Europoje ji irgi buvo pažymima labai audringai, – teigė S. Filipavičius, – Po to, kai paskutiniaisiais dešimtmečiais išgyvenome visi žinomą kokį laikotarpį, visos tradicijos, ir tai, kas buvo su krikščionybė susieta arba iš jos išplaukę, buvo slopinama, specialiai naikinama“.

Visą sovietmetį medžiotojai negalėjo Hubertinių švęsti: „Kai kurie žinojo apie ją, kai kurie nežinojo, po to užmiršo apie šią šventę, o jaunoji karta iš viso nieko nežinojo apie medžiotojų dieną. Kada atgavome laisvę, tai Vakarų Europa tiesiog priminė

mums tas daugelį šimtmečių esančias medžioklės tradicijas“, – pasakojo kunigas.

Medžiotojų diena – su savomis tradicijomis

Kiekvienais metais į Troškūnų miestelį švęsti Šv. Huberto dienos susirenka ne tik medžiotojai iš Anykščių rajono, visos Lietuvos, bet ir iš užsienio šalių.

„Gera nepamenu, bet atrodo, tik pirmiaisiais metais Troškūnuose nebuvo svečių iš užsienio. O šiaip kiekvienais metais jų atvyksta. Ir dalyvių labai daug – jei pajėgtume juos fiziškai sutalpinti, tai iš užsienio, iš įvairių valstybių norinčių atvažiuoti būtų dar daugiau. Šiais metais atvyko svečių iš Vokietijos, Estijos, Rusijos ir Baltarusijos“, – apie šventės dalyvius kalbėjo vienas Hubertinių organizatorių S. Filipavičius.

Kiekvienais metais medžiotojų diena Troškūnuose švenčiama labai panašiai: minėjimas prasideda šventomis Mišiomis Troškūnų bažnyčioje, meldžiamasi už mirusius ir gyvus medžiotojus. „Kadangi Hubertas pats yra Vėlinių oktavoje, pas mus Lietuvoje, ir ne tik Lietuvoje, yra meldžiamasi už mirusiuosius: labai prasminga prisiminti ir mirusius medžiotojus, ir visus, kurie mus mokė gamtą mylėti, tausoti, priimti kaip Dievo dovaną ir už tai padėkoti, – pasakojo Saulius Filipavičius, – Prisimename visus – ir mirusius, ir gyvus – medžiotojus. Po Mišių bažnyčioje būna trumpa muzikinė dalis. Kiekvienais metais – tai jau tapo tradicija – ją atlieka ir medžiotojus pradžiugina Petras ir Dominikas Vyšniauskai“. Pasak klebono, toji muzikinė dalis būna

RIMANTO PEČKAUS nuotrauka

Kunigas Saulius Filipavičius
aistringas medžiotojas jau daugiau nei 20 metų

AUTORĖS nuotraukos

Kiekvienais metais po Šv. Mišių susirinkusiuosius
koncertu džiugina Petras ir Dominykas Vyšniauskai

visuomet pasisekusi: „Koncertuko forma jau daug metų yra daugmaž tokia pati, bet turinys visada kitas, nes Petras yra improvizacijų meistras ir muzikantas, kuris toli peržengęs Lietuvos ribas ir tikrai talentingas žmogus, medžiotojas. Į tą muzikinę dalį jie abu įdeda savo širdis“.

Medžiotojų dieną turi būti ir medžioklė – ši šventės dalis vyksta kiekvienais metais. Pasak klebono, medžioklė būna su pietumis gamtoje, o po medžioklės vyksta sumedžiotų žvėrių pagerbimas – „Kiekvieną pagerbiame specialia pučiamo rago, instrumento melodija. Galų gale visi renkamės į vienuolyno salę, kur būna šventinė medžiotojų vakarienė su žvėrienos patiekalais ir muzikine dalimi“.

Susirenka keli šimtai dalyvių

Kasmet paminėjimas vis gausesnis ir žmonėmis: „Šiais metais buvo ypač malonu žiūrėti – bažnyčia vos talpino žmones, vienuolyno menėje vakare reikėjo praėjimą beveik skintis alkūnėmis, – sakė S. Filipavičius. – Tai rodo, kad žmonės šią šventę vis labiau vertina, vis aktyviau joje dalyvauja ir nori dalyvauti. Pavyzdžiui, svečiai iš Lietuvos atvažiuoja įvairūs – ir jauni, ir patyrę medžiotojai, ir kiek teko kalbėtis su žmonėmis, jie laiko garbe dalyvauti Huberto šventėje Troškūnuose. Tai, be abejo, – įvertinimas to darbo, kurį padaro ir Troškūnų medžioklės klubo vyrai, ruošdami šventei, ir aplinkinių medžioklės klubų nariai“.

Hubertinių šventę padeda ruošti ir Troškūnų medžioklės klubas, ir Viešintų, Vašuokėnų, Traupio medžioklės klubai – visi aplink Troškūnus esantys medžioklės klubai vienaip ar kitaip prisideda prie šventės ruošimo. Šiais metais šventės metu bažnyčioje buvo susirinkę apie 300-400 žmonių, per 200 – vakarienėje.

Klebonas – aistringas medžiotojas

Troškūnų klebonas Saulius Filipavičius – taip pat medžiotojas, medžiojantis jau nuo 1991 m. Paklaustas, ką jam reiškia medžioklė, sakė: „Man medžioklė – visų pirma bendrystė su tais žmonėmis, kurie praktikuoja šį hobį. Medžioklė – tai buvimas gamtoje su bendraminčiais, pasidžiaugimas nuostabią gamta,

kurią Dievas duoda, nuostabiu oru. Medžioklėje, kaip vyrai sako, blogo oro nėra, yra tik bloga apranga. Jeigu lyja – oras yra geras, o jeigu nelyja, saulė šviečia, tuomet būna labai geras oras. Žodžiu, medžioklei yra tik geras arba labai geras oras. Medžioklė iš tiesų yra ir kultūringas, ir prasmingas vyriškas užsiėmimas, tarp kitko, labai labai senas“.

S. Filipavičiaus teigimu, medžioklė jokiais būdais nesikerta su kunigyste: „Juk valgo ir kunigai mėsą! O jei pomėgis nesikerta su jokiais padarumo principais, tai jį gali praktikuoti visi žmonės. Priešingai, medžioklė man, kaip kunigui, yra dar vienas būdas prieiti prie žmonių, prie kurių kitaip prieiti ne visada galima. Medžioklė – tai dar vienas sąlyčio taškas su tais žmonėmis, kurie nėra praktikuojantys katalikai, kurie galbūt ieškantys, galbūt norintys kažkokių atsakymų į savo vidinius klausimus. Medžioklė tiesiog suartina žmones, padeda rasti bendrą kalbą. Nuo medžioklės galima pereiti prie visokių temų, tarp jų – ir tikėjimo dalykų“, – pasakojo Troškūnų parapijos klebonas, medžiotojas, Hubertinių organizatorius Saulius Filipavičius. □

Antano Truskausko Pj.
FELIS

Tel.: (8-5) 233 00 09,
(8-5) 233 77 80
Faks. (8-5) 213 02 00
Mob. +370 698 89 240
El. paštas: felis@takas.lt
skype: felishunting

Geriausios medžioklės
visuose Pasaulio kontinentuose
pagal Jūsų pageidavimus

Legalus trofėjų įvežimas:
gamtosauginių leidimų
ir veterinarijos sertifikatų
parūpinimas, muitinės
procedūrų sutvarkymas

Skambinkite ir mes pasiūlysimė
geriausius variantus!

Kai kurias mūsų medžioklių
programas rasite:
www.hunting-world.com

Mažieji miško bičiuliai pabuvo tyrėjais

Spilio antroji savaitė Kuršėnų Stasio Anglickio mokyklos pradinukams buvo skirta pažinimo, komunikavimo, iniciatyvumo ir kūrybingumo kompetencijoms ugdyti. Savaitės tema: „Miško flora ir fauna“. Pirmų ir antrų klasių mokiniai stengėsi geriau susipažinti su mokyklos teritorijoje augančiais augalais: rinko lapus, nagrinėjo sėklas, mokėsi atpažinti augalus pagal išvaizdą, susipažino su medžių ir krūmų nauda žmogui. Trečių ir ketvirtų klasių mokiniai kaupė medžiagą projektiniams darbams „Medžiai“, „Krūmai“, „Uogos“, „Grybai“, „Paukščiai“, „Vabzdžiai“, „Žvėrys“. Mokiniai pamokų, klasės valandėlių ir neformalaus švietimo užsiėmimų metu plačiau susipažino su Lietuvos augmenijos ir gyvūnijos įvairove, išskirtinėmis augalo ar gyvūno savybėmis, nauda žmogui ir miškui.

Baigiamasis renginys vyko spalio 12 d. Pasidžiaugę atliktais darbais, devynios pradinukų klasės išvyko į pažintinę pamoką „Nuo sėklos iki medžio“ Šiaulių miškų urėdijos Vainagių medelyne. Mokiniai pakeliui aplankė Svilės šaltinius, Juodlės pažintinį taką.

Vainagiuose apie medžio kelią pasakojo Šiaulių miškų urėdijos medelyno viršininkas Saulius Grybas. Mokinukai pažintį pradėjo nuo medžių sėklų, toliau pamatė vos sudrygusius beržėlius, truputį ūgtelėjusias eglaites ir pušaites, grožėjosi antramečiais ažuoliukais. Pažintį medelyne pratęsė technikos apžiūrėjimas ir susipažinimas su Vainagių piliakalniu bei bebrų namo apžiūrėji-

mas. Mokiniai ir mokytojai grįžo apdovanoti Šiaulių miškų urėdijos sertifikatais, neišdildomais išpūdžiais ir su pakilia nuotaika. Savo rudeniu spindinčias emocijas, išgyvenimus pradinukai perteikė piešiniais, rašiniais, eilėmis. Jaunieji miško tyrėjai suprato, kad gamta ir žmogus – neatsiejami, kad kiekvienas net mažų darbų gali gražinti savo kraštą, miestą, kiemą.

LORETA MEJERIENĖ

Šiaulių miškų urėdijos ryšių su visuomene specialistė

Vainagių medelyne

Kitos klasės vyko į Kuršėnų miškų urėdijos Braznovos medelyną. Ten pradinukus ir mokytojus pasitiko Kuršėnų miškų urėdijos vyr. miškininkas V. Rupšys ir medelyno viršininkas S. Vainoras. Miškininkai supažindino ne tik su medelių auginimo eiga, bet ir įdomiais, netradiciniais augalais bei miškininko darbo ypatumais.

Dėkojame Kuršėnų ir Šiaulių miškų urėdijoms už įdomias pamokas.

Renginį organizavo pradinų klasių mokytojos, jaunųjų miško bičiulių būrelio vadovės I. Einingienė ir D. Samuilienė, priešmokyklinės grupės mokytoja O. Kazlauskienė, šokių vadovė G. Ramanauskaitė ir pavaduotoja ugdymui A. Rudminienė.

ILONA EININGIENĖ
DAIVA SAMULIENĖ

Neseniai pasirodžiusioje knygelėje „Yra tokia Veisiejų miškų urėdija“ trumpai pateikiama šios miškų urėdijos istorija nuo 1807 m., kai Napoleonas prie Varšuvos kunigaikštystės prijungė Užnemunę ir jos miškams valdyti įkūrė Seirijų urėdiją su centru Staciškės kaime. Iki šiol tebestovi pastatas, statytas 1600 m., kuriame buvo įsikūrusi senoji urėdija. Toliau apžvelgiama urėdijos istorija iki šių dienų, paminėti darbuotojai, įdėję didžiausią indėlį į miškų želdinimą bei kitus ūkio darbus nuo miškų urėdo iki eigulio, ilgamečiai vyriausieji buhalteriai ir kiti specialistai. Prisiminti laikai, kai 1998 m. Veisiejų miškų urėdijai grėsė reorganizavimas, ją panaikinant, bei urėdijos vadovų, dabartinio miškų urėdo Zeniaus Želionio indėlis į tai, kad ši urėdija išliktų. Gal dėl to ir knygos pavadinimas toks simboliškas, prasidedantis svarbiausiu žodžiu „Yra...“

Knygelėje pristatytos visos 8 girininkijos, medelynas, medienos ruošos, prekybos ir techninis padalinys, jų darbai ir darbuotojai, ką galima rasti unikalaus ir būdingo tik vienai ar kitai girininkijai. Kapčiamiesčio girininkija garsi miško muziejumi bei mokslinio tyrimo ir mokymo objektais, Ančios girininkija – 160-ies metų maumedynų ir švartais, šviesiais, grybų pilnais miškais bei baidarininkams labai patrauklia Ančios upe, Baltašišės girininkija – geologiniu paminklu Snaigupės atodanga, ant Bilsinyčios upelio pastatytu vandens malūnu, iki šiol tebeveikiančiu. Krosnos girininkijos Kalniškės miškas mena Lietuvos laisvės kovas, kaip ir Leipalingio girininkijos Bestraigiškės miškas, kuriame buvo įsikūręs Dainavos apygardos partizanų ir Šarūno rinktinės štabas. Seirijų girininkija žymi tuo, kad joje yra 3 draustiniai, Stalų girininkijos girininkas A. Miliukas yra sukaupęs gražią medžioklės trofėjų kolekciją, Veisiejų girininkijoje gausu saugomų teritorijų. Kapčiamiesčio medelyno ištakos, anot žmonių pasakojimų, galėjo būti dar nuo Justinavo dvaro gyvavimo laikų. Dabar medelyno plotas – per 20 ha, sukurta infrastruktūra, modernizuotas sodmenų išauginimas.

Šiame knygelės pristatyme norėjau paminėti tai, kas įdomiausia, nekasdieniška ir būdinga tik tai girininkijai bei pagirti padalinių darbuotojus (buvusius ir esamus), sukaupusius istoriją apie pačių prižiūrimas teritorijas. Tai gali būti pavyzdžiu visoms girininkijoms, kurios dar to nedaro. Pradėti niekada ne vėlu. Neminėčiau žmonių pavardžių, jas skaitytojas ras naujajame leidinyje. Tegul tai būna akstinas jį paskaityti.

JŪRATĖ REČIŪNIENĖ – KUUSIENĖ

DISTEIN markiravimo dažai

Vokiška kokybė už gerą kainą!

Kad miške viskas būtų aišku!

UAB „MMC Forest“
Nausodžio k., Vėžaičių sen., 96215 Klaipėdos r.
Tel.: 8 673 51506
El. paštas: info@mmc.lt
www.miskui.lt

OLOFSFORS vikšrai ir grandinės medkirtėms, medvėžėms

*Įsvažiuosi visur
ir visada!*

UAB „MMC Forest“
Nausodžio k., Vėžaičių sen., 96215 Klaipėdos r.
Tel.: 8 673 51506
El. paštas: info@mmc.lt
www.miskui.lt

Iggesund forest PAGAMINTA ŠVEDIJOJE!

Viskas Jūsų medkirtei:

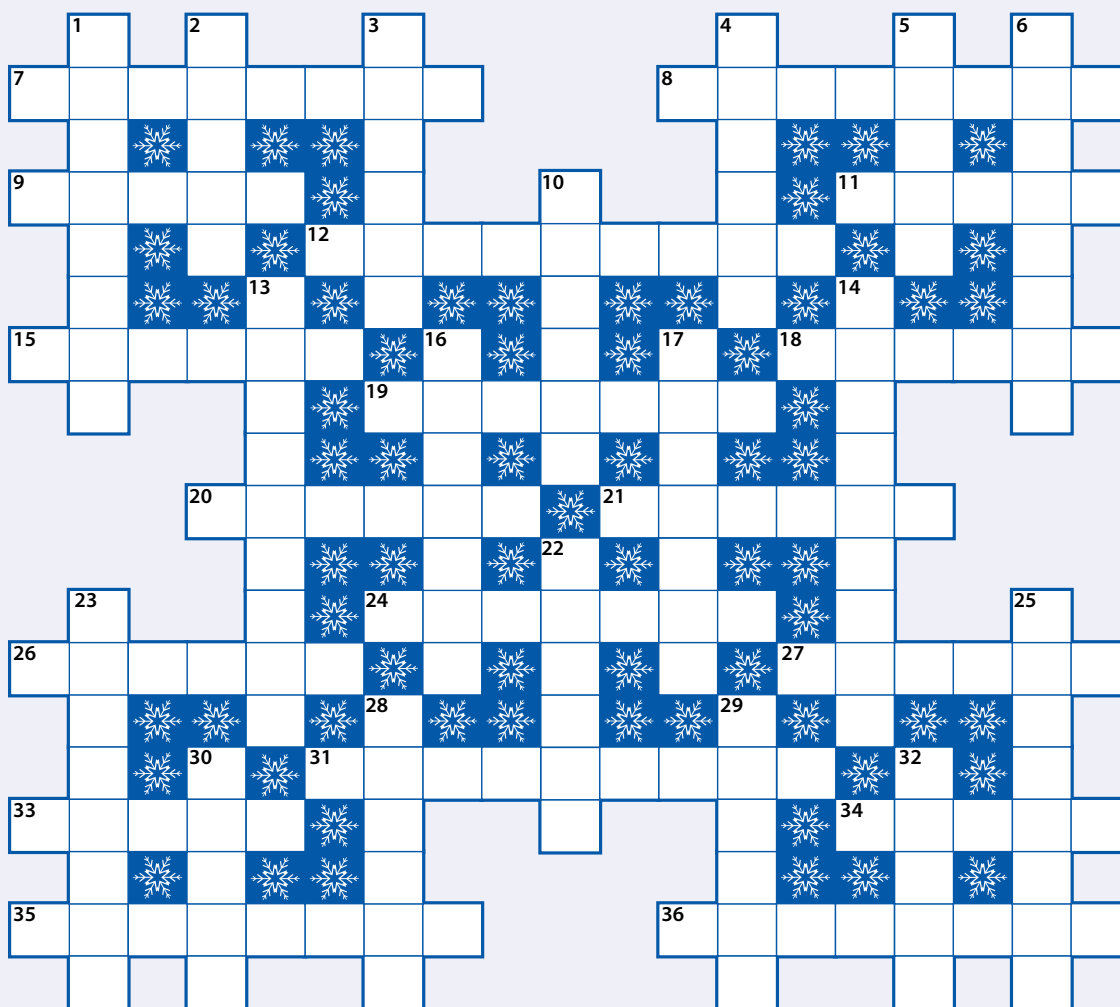
- Pjovimo juostos ir žvaigždutės
- Pjovimo grandinės
- Varančiosios žvaigždutės
- Markiravimo dažai

**Atstomas Lietuvai
UAB „MMC Forest“**

Nausodžio k., Vėžaičių sen., 96215 Klaipėdos r.
Tel.: 8 673 51506
El. paštas: info@mmc.lt
www.miskui.lt
www.mmc.lt

Ruošiamės žiemai

Vertikaliai:

1. Vienas iš dažniausių gyvatvorėms naudojamų augalų Lietuvoje. 2. Kai ko nors trūksta. 3. „Gailus“ pelkių augalas, nuo kurio dažnam įskausta galva. 4. Stambi, labai plaukuota bendruomeninė bitė su ilgu straubliuku. 5. „Einantis“ paukštis. 6. Spygliuotis, kuris prieš žiemą numeta spyglius. 10. Plėšrus paukštis, kurio tundroje gyvenantis tūbuotasis gentainis atskrenda pas mus žiemoti. 13. Aukštapelkėse, smėlynuose, pušynuose augantis visžalis daugiametis, šliaužiantis augalas, kurio juodos uogos (varnos uogos) išsilaiko ir žiemą. 14. Itin senas žiedinis augalas (medis arba krūmas įspūdingais žiedais), fosilijose rastas prieš 20 mln. metų. 16. Paukščių rūšis, kuriai žiemą reikalinga žmogaus pagalba – lesinimas iš eglišakių padarytose palapinėse. 17. Lietuvos nacionalinis paukštis. 22. Bestutinių šeimos saulėtų šlaitų ir pakelių „ankstyvas“ augalas. 23. Paukštis, vėlyvą rudenį atskrendantis pas mus, išsiskiria raudona krūtine. 25. Apie 1-1,8 m aukščio krūmas stačiomis raudonai rudomis šakomis, plikais žalsvais ar rusvais ūgliais, pavadinimas primena Rusijos regiono pavadinimą, kur buvo tremiami lietuviai. 28. Gegužraibinių šeimos pelkėtų vietų augalas (*Hammarbya*). 29. Bailus miškuose gyvenantis graužikas. 30. Miglinių šeimos žolinis vienmetis augalas, augantis daugiausia smėlingose vietose (*Bromus*). 32. Nedidelis šaltukas, dažniausiai pasitaikantis pavasarį ar rudenį.

Horizontaliai:

7. Lietuvoje augantis medis, kurio lapus labai dažnai pažeidžia keršoji kandelė. 8. Mokslinis žaliuokės pavadinimas. 9. Ankstyvas pavasarinis miškų augalas, pražystantis baigiant žydėti žibuoklėms. 11. Po rudens ateinantis metų laikas. 12. Nedažnas miškų paukštis, mėgstantis riešutus, jo apdaras tamsiai rudas, tankiai nusėtas baltomis dėmėmis. 15. Stambiausias mūsų miškų plėšrūnas, kurio sumedžiojimo limitas yra 50. 18. Šiltas gyvūno „apdaras“, kuris jį saugo nuo šalčio. 19. Tilvikų šeimos skrajus, triukšmingas paukštis, kurio pavadinimas neskaniai skamba. 20. Kontroluojama ugnis (liepsnojanti ar rusenanti), paprastai deginama atviroje vietoje. 21. Įrenginys gyvulių ar laukinių gyvūnų šėrimui, skirtas šienui sudėti. 24. Gyvūnas, prie uodegos turintis kvapiąją liauką, iš kurios, priešui užpuolus, išpurškia dvokiantį skystį. 26. Maža sniego dalelė, susidaranti iš smulkių ledo kristalų. 27. Javų pjovimo laikas: pjūties darbai. 31. Medis, kurio žievė turi kelių centimetrų storio kamštinį sluoksnį. 33. Liaudiškas kadagio pavadinimas. 34. Plūdeninių šeimos labai smulkus belapis stovinčių vandenų augalas (*Spirodela*). 35. „Ankstyvas“ augalas. 36. Erškėtinų šeimos obelinis genties augalas, iš kurio galima spausti skanias sultis (bedyglė svarainio sesuo).

Sunkesni žodžiai: varnauogė, diršė, sibirėja, skunsas, kamštenis, cidonija.

Kryžiažodžio „Auksinis ruduo“ (2012 m. Nr. 10) atsakymai:

Vertikaliai: 1. Gijabudė. 2. Pušis. 3. Grybas. 4. Bebras. 5. Ruduo. 6. Liūtpėdė. 10. Avilys. 13. Pirštūnis. 14. Lendrūnas. 16. Pintenė. 17. Kiminas. 22. Gailis. 23. Nuosėdis. 25. Sniegena. 28. Kiškis. 29. Pusnis. 30. Žiemė. 32. Žiema.

Horizontaliai: 7. Žiauberė. 8. Kelmutis. 9. Dašis. 11. Tuopa. 12. Baravykas. 15. Adonis. 18. Pelėda. 19. Čivylis. 20. Starta. 21. Šindra. 24. Inkilas. 26. Duonis. 27. Balana. 31. Pentinius. 33. Sėdis. 34. Visgė. 35. Diamedis. 36. Rietmenė.

Sudarė ONA GYLIENĖ

Faustas Jončys

1926 09 06 – 2012 10 28

Baigiantis spalviui netekome iškilaus miškotvarkininko, teologijos specialisto, sudėtingos biografijos asmenybės Fausto Jončio.

Gimusiam mokytojų šeimoje Faustui teko gyventi Kaune, Širvintose, Raguvoje, Kupiškyje, kur buvo perkeliama mokytojauti jo tėvai. 1941 m. tėvą Joną Jončį ištiko daugelio to meto mokytojų dalia – prieš pat karą Kupiškyje jis suimtas ir išvežtas į Rusiją. Pagal oficialią versiją mirė 1943 m. Komijoje.

Vokiečių okupacijos metais Faustas 1943 m. baigė Kupiškio gimnaziją, įstojo į Kauno kunigų seminariją. 1947 m. joje baigęs Teologijos fakultetą, 1949 m. apsigynė filosofijos licenciatą tema „Nacionalsocializmo pagrindai – priešingi teocentrinei pasaulėžiūrai“. Bet jaunuolio 1949–1959 m. laukė sunkus ir neramus gyvenimo tarpsnis. Dėl tarybinio saugumo spaudimo bendradarbiauti F. Jončys apsisprendė atsisakyti įšventinimo į kunigus, įsidarbino sandėlininku spaustuviėje, baigęs kursus – buhalteriu „Sanite“, laborantu Kauno politechnikos institute. 1954 m. pradėjo neakivaizdžiai studijuoti miškininkystę LŽŪA. Bet darbinę veiklą ir studijas pertraukinėjo sunki liga – susirgo tuberkulioze.

Baigęs 1962 m. LŽŪA Miškų ūkio fakulteto stacionarą, F. Jončys įsidarbino Miškotvarkos įmonėje taksatoriumi, vėliau paskiriamas grupės

vadovu, projektų autoriumi. Turėdamas įgimtą literatūrinių gebėjimų, 1973 m. parašė bene pirmą knygą apie Lietuvos miškotvarką – „Pusė amžiaus girių takais“, 1981 m. – kartu su bendraautoriais – „Lietuvos nacionalinis parkas“.

Vėliau F. Jončys specializavosi miestų miškų, miško parkų, draustinių tvarkymo bei šalies miškų pritaikymo poilsui srityje. Už tai pagrįstai mūsų vadinamas rekreacinės miškotvarkos pradininku. 1975 m. įsteigus specializuotą parkų, draustinių ir rekreacinių miškų tvarkymo grupę, jis tampa jos vadovu, aktyviai reiškiasi to meto spaudoje, pasitarimuose bei konferencijose, propaguodamas rekreacinių miškų naudojimą bei tvarkymą. Įsimintini jo straipsnių ciklai „Mūsų gamtoje“ apie Lietuvos nacionalinį parką (1977 m.) ir Kuršių neriją (1979 m.). Jis parengė Lietuvos nacionalinio (dabar Aukštaitijos) parko (1975 m. ir 1988 m.), Kuršių nerijos valstybinio miško (dabar – nacionalinio) parko (1977 m. ir 1988 m.), Klaipėdos miesto miškų (1989 m.), Trakų miesto miškų (1989 m.) tvarkymo projektus. Savo patirtį apibendrinęs, parengdamas Lietuvos rekreacinių miškų tvarkymo instrukciją (1985 m.). Daugelis jo projektų turi išliekamąją vertę ne tik miškotvarkine prasme, bet ir surinktos istorinio bei etnografinio pobūdžio medžiagos gausa.

Darbe Faustas buvo orus, turintis ir ginantis savo nuomonę, darbštus, pareigingas ir labai geranoriškas bendradarbiams, aukštos kultūros ir dvasingumo žmogus. Minint lietuviškos miškotvarkos 75-metį 1997 m. F. Jončiui suteiktas Garbės miškotvarkininko vardas.

Baigęs 1989 m. miškotvarkininko karjerą būrio viršininku, F. Jončys grįžo prie jaunystėje neišsipildžiusios svajonės – teologijos. Apgynęs teologijos daktaro disertaciją, nuo 1991 m. dėstė filosofines disciplinas atkurtame Vytauto Didžiojo universiteto Katalikų teologijos fakultete ir Kauno kunigų seminarijoje. Jam suteikti mokslų daktaro ir docento vardai. F. Jončys vadovavo Katalikų Bažnyčios katekizmo vertimui ir leidimui į lietuvių kalbą, yra išvertęs kitų Bažnyčios dokumentų, parašęs nemažai straipsnių, dalyvavęs daugelyje mokslinių konferencijų.

Atsisveikinome su velioniu Kauno Mažosioje Kristaus Prisikėlimo bažnyčioje, kur laidotuvių šv. Mišioms vadovavo Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tomkevičius, drauge koncelebravo du vyskapai ir 16 kunigų. Atsisveikinimo Homiliją sakęs kunigas prelatas Vytautas Vaičiūnas jaudinamai paliudijo savo bičiulį gražiai priėmus iš jo rankų paskutinės kelionės šv. Sakramentus.

Laidotuvėse dalyvavusi Kauno kunigų seminarijos bendruomenė, buvę bendradarbiai miškininkai, bičiuliai palydėjo velionį amžinajam poilsui į Jonavos rajono Skarulių kaimo kapines, greta prieš penkerius metus palaidotos provizorės žmonos Alinos.

Atsisveikinimo žodžius tarusieji pabrėžė velionio F. Jončio nuoširdumą, idealizmą, dvasingumą, darbštumą, bičiuliškumą.

Nuoširdžiai užjaučiame velionio sūnų Evaldą, jo šeimą, seserį Nijolę ir kitus artimuosius.

Buvę bendradarbiai, bičiuliai

Vygentas Bielskus

1953 04 28 – 2012 11 13

Eidamas 60-uosius metus, svečiuodamasis Londone pas dukrą, netikėtai mirė Kazlų Rūdos MM urėdijos Kazlų Rūdos girininkijos eigulys Vygentas Bielskus, visą savo gyvenimą paskyręs gimtojo kašto miškams.

Velionis buvo kilęs iš Marijampolės rajono Didžiųjų Zariškių kaimo (dabar – Kazlų Rūdos savivaldybės teritorija), eigulio šeimos. Tęsdamas Bielskų šeimos profesinę tradiciją, nuo 1981 m. pavasario Vygentas įsidarbino tuometiniame Kazlų Rūdos BMŪG susivienijimo miško išvežimo bare – medžių stiebų ženklintoju, gamybos dešimtiniuku, meistru. Pasikeitus miško ruošos darbų organizavimui, 1992 m. žiemą perkeltas eiguliu į Kazlų Rūdos girininkiją, kur dirbo iki pastarojo meto.

Nuoširdžiai užjaučiame velionio mamą, dukrą Irmą, sūnų Evaldą, brolių Kęstutį, kitus artimuosius.

Kazlų Rūdos mokomosios miškų urėdijos kolektyvas

Su 30-uoju gimtadieniu

Gruodžio 22 d. šią sukaktį pažymėsiantį Nemenčinės miškų urėdijos miško želdinio ir apsaugos inžinierių POVILĄ AUGLĮ, 25 d. – Trakų miškų urėdijos medienvežio automobilio vairuotoją NEITARĄ GARBŠTĄ, 26 d. – ASU Aplinkos ir ekologijos instituto asistentą RAMUNĄ GEGUŽĮ, 30 d. – Marijampolės miškų urėdijos Buktos girininkijos girininko pavaduotoją REMIGIJĄ SMELSTORIŲ.

Su 40-uoju gimtadieniu

Gruodžio 2 d. šią sukaktį pažymintį Valčininkų miškų urėdijos Valčininkų girininkijos girininko pavaduotoją ŽYDRŪNĄ BUZŪNĄ, 3 d. – Tauragės urėdijos miškų informatikos specialistą GEDIMINĄ VENSŁAUSKĄ, 6 d. – Vilniaus miškų urėdijos urėdo pavaduotoją ALGĮ VAITKEVIČIŲ, 8 d. – Šalčininkų miškų urėdijos vyriausiąjį inžinierių GEDIMINĄ ČESNULEVIČIŲ, Šiaulių miškų urėdijos medienvežio automobilio vairuotoją RAIMONDĄ LINKEVIČIŲ, Šakių miškų urėdijos Šakių girininkijos miško darbininką JONĄ MAČEKŪNĄ, 9 d. – Ignalinos miškų urėdijos traktorininką-šaltkalvį DARIŲ BRUKŠTŲ, 11 d. – Kazlų Rūdos mokomosios miškų urėdijos Višakio Rūdos girininkijos girininką LAIMĮ DABRILĄ, 12 d. – Ukmergės miškų urėdijos Krikštėnų girininkijos eigulį ALVYDĄ ŠINKŪNĄ, 13 d. – Anykščių miškų urėdijos urėdo pavaduotoją GIEDRIŲ PIPIRĄ, 14 d. – Pakruojo miškų urėdijos Rozalimo girininkijos girininko pavaduotoją JUSTĄ PUPINĮ, Anykščių miškų urėdijos automobilio vairuotoją VALDĄ LEITĄ, 15 d. – Valčininkų miškų urėdijos Versekos girininkijos girininko pavaduotoją STASĮ SKAMARAKĄ, 23 d. – Biržų miškų urėdijos medvežės operatorių ALGIRDĄ BESAKIRSKĄ, 25 d. – Varėnos miškų urėdijos ekonomistą MODESTĄ STRAMKAUSKĄ, 28 d. – Ukmergės miškų urėdijos Šešuolių girininkijos miško darbininką ALVIDĄ

gruodį

PETKEVIČIŲ, 29 d. – Kupiškio miškų urėdijos Šimonių girininkijos eigulį DAINORĄ ŽALKAUSKĄ.

Su 50-uoju gimtadieniu

Gruodžio 3 d. šią sukaktį pažymintį ASU Miškotvarkos ir medienotyros instituto profesorių ALGIRDĄ AUGUSTAITĮ, 5 d. – Valstybinio miškotvarkos instituto vyresnįjį taksatorių VIDĄ BALTRUŠAITĮ, 6 d. – Telšių miškų urėdijos personalo inspektore ANGELE RUDNICKIENĘ, 11 d. – Rokiškio miškų urėdijos Sėlynės girininkijos eigulį ANTANĄ ŠLIAKĄ, 12 d. – Kazlų Rūdos mokomosios miškų urėdijos Kazlų Rūdos girininkijos girininką ALGIMANTĄ KAZAKEVIČIŲ, Kuršių nerijos nacionalinio parko Nidos girininkijos eigulį EDVARDĄ STULGAITĮ, Marijampolės miškų urėdijos Pajevonio girininkijos miško darbininką AŽUOLĄ VILEMAITĮ, 15 d. – Anykščių miškų urėdijos meistrą ŽYDRŪNĄ SEBEIKĄ, Valčininkų miškų urėdijos medelyno meistrę AUDRĄ LĖSNIAUSKIENĘ, 19 d. – Kretingos miškų urėdijos buhalterę-kasininkę LINĄ ZANIAUSKIENĘ, 25 d. – Biržų miškų urėdijos Pasvalio girininkijos girininko pavaduotoją ARŪNĄ MARČIUŠKĄ, 26 d. – Šilutės miškų urėdijos ekonomistą STEPĄ KAUPĄ.

Su 60-uoju gimtadieniu

Gruodžio 9 d. šią sukaktį pažymintį Kazlų Rūdos mokomosios miškų urėdijos Bagotosios girininkijos eigulį LEONĄ KARŪNAITĮ, 11 d. – Alytaus miškų urėdijos traktorininką ALGIMANTĄ GRIGONĮ, 13 d. – LAMMC Miškų instituto Miško išteklų, ekonomikos ir politikos skyriaus

technikę miškininkę BIRUTĘ BREDELIENĘ, 17 d. – Kupiškio miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio pagalbinį darbininką ROBERTĄ JAKUBKĄ, 21 d. – Rietavo miškų urėdijos Judrėnų girininkijos girininką ZIGMONĄ SIMINAUSKĄ, 24 d. – Kretingos miškų urėdijos medelyno darbininkę JADVYGĄ BATAKIENĘ.

Su 70-uoju gimtadieniu

Gruodžio 1 d. šią sukaktį pažymintį buvusį ilgametį Varėnos miškų urėdijos Rudnios girininkijos eigulį STANISŁOVĄ ČIOČĮ, 20 d. – buvusį ilgametį Varėnos miškų urėdijos miškavežio automobilio vairuotoją VYTAUTĄ BERNATAVIČIŲ, 31 d. – buvusią Generalinės miškų urėdijos darbuotoją LIUCIJĄ VIDĄ LEBEDAITE.

Gruodžio 5 d. sukanka 75-eri ASU Miško biologijos ir miškininkystės instituto profesoriui emeritui, LMS viceprezidentui, habil. dr. ANTANUI JUODVALKIUI, Veisiejų miškų urėdijos ryšių su visuomene specialistui VYTAUTUI JUOZUI STACEVIČIUI, 16 d. – buvusiam ilgamečiam LAMMC Miškų instituto vyresniajam mokslo darbuotojui, habil. dr. JONUI GRIGALIŪNUI.

Su 80-uoju gimtadieniu

Gruodžio 25 d. šią sukaktį pažymėsiantį buvusį ilgametį Radviliškio miškų urėdijos Legečių girininkijos darbuotoją JONĄ BITĘ.

Gruodžio 1 d. sukako 85-eri buvusiam ilgamečiam Kauno miškų technikumui direktoriui, šalies nusipelnusiam dėstytojui BRONIUI PAULAUSKUI.

Su 90-uoju gimtadieniu

Gruodžio 2 d. šią sukaktį pažymintį buvusį ilgametį Utenos miškų urėdijos darbininką JONĄ DIČIŲ, 22 d. – buvusį ilgametį Panevėžio miškų urėdijos miško ruošos punkto viršininką APOLINARĄ PAGIRĮ.

Druidų horoskopas

Bukas

gruodžio 21–22 (žiemos saulėgrąža)

Žmonės, gimę šiuo metu, yra stiprūs, geros sveikatos, išgyvena iki gilių senatvės, išlikdami jauni.

Turi daug planų, kuriuos sugeba sėkmingai įgyvendinti. Jie visada viską pasveria „už“ ir „prieš“, niekada nepasikliauja atsitiktinumu. Svarbiausia jiems – turtas, o po to – laimė ir meilė, nors kartais pasitaiko dosnumo priepuolių. Jie taupūs ir be klaidų tvarko savo biudžetą. Jie materialistai.

Meilėje jiems trūksta fantazijos, tačiau jie yra idealūs šeimos žmonės. Nori turėti vaikų, pavyzdinčiai sutvarkyti savo namus, gerai praleisti atostogas.

Buko ženkle gimė: D. Pučinis, J. Stalinas, T. Beketas, N. Altmanas, A. Alonso, D. Fonda, V. Paradis.

*nenoriu tau meluot –
eilėrašciais, žvaigždėm,
švelniais prisilietimais,
atodūsiais prie klevo,
liepos vakare
žvaigždynais ir žvaigždžių erdve
prie Paukščių tako.*

*aš meile netikiu –
ir netikiu virpėjimais –
žolės ir tavo,
ir netikiu tuo artumu,
kuriuo tu dalinies –
tai tik aistra
įkaitinta delnais –
ne meile.
juk viskas tavo pasverta –
ir „už“, ir „prieš“.*

*bet aš tikiu.
aš vaiko naivumu tikiu –
tai paprasta, tiesu ir gryna.
ir žodžio tiesumu tikiu,
keliu, nubėgusiu lig horizonto,
tiesa tikiu ir rytu,
ir veido raukšlėmis be grimo,
sugrįžtančia šviesa
ir žemės rojumi tikiu.*

*tikiu, kad laikas stoja,
kai su tavim esu.
tikiu ir tavo lūpom,
deja, ir tavo kūno glotnumu.
ir depiliuotom kojom
aš tikiu.
nes aš – tik medis,
tik medis paprastas,
tik bukas
saulėgrąžos nakty...*

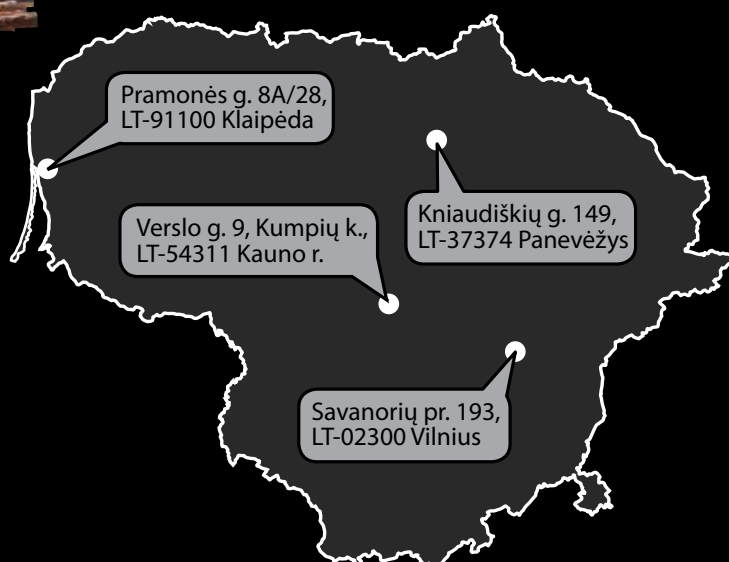
**SPRENDIMAS
LABAI ŠLAPIEMS MIŠKAMS**

PONSSE

GERIAUSIAS MEDKIRČIO DRAUGAS

PONSSE BUFFALO 10W

KONEKESKO

oficialus PONSSE atstovas Lietuvoje

Miško technikos pardavimas: tel. 8 610 27218

Servisas: tel. 8 700 55100

Atsarginės dalys: tel. 8 614 03734

www.ponsse.com

Meskite iššūkį tam, kas atrodo neįmanoma.

Būtent šis tikslas jau daugiau nei 50 metų verčia mus judėti į priekį kuriant grandininis pjūklus. Šios filosofijos vedami sukūrėme daugybę naujoviškų sprendimų, kad profesionalūs miško darbininkai galėtų veiksmingai dirbti. Tokia yra ir nauja 500-oji grandinių pjūklų serija. Tai gaminiai, pasižymintys išpūdingu galios ir svorio santykiu, kurių dėka įgysite ryžto susidoroti su bet kokiais iššūkiais bei neįmanomus dalykus paversti įmanomais.

HUSQVARNA 560 XP®

59.8 cm³, 3.5 kW, juostos ilgis 33–60 cm, 5.6 kg. RevBoost™, AutoTune™, Air Injection™, X-Torq® ir Low Vib.

www.husqvarna.lt

